

“Doe je mee? Dan doen we het samen!”

*Onderzoek naar inclusie voor jongeren met een lichte
verstandelijke beperking met betrekking tot georganiseerde
vrijtijdsbesteding in de gemeente Duiven*

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Onderzoek en innoveren

Auteurs

Lisanne van Eldik

Fenne van Esseveldt

Titelpagina

“Doe je mee? Dan doen we het samen!”

Onderzoek naar inclusie voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding in de gemeente Duiven

Auteurs

Lisanne van Eldik

Fenne van Esseveldt

Kader onderzoek

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek & Innovatie” van de opleiding Pedagogiek

Plaats van uitgave

Duiven

Naam uitgevende instantie

Pedagogiek, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Maand en jaar van voltooiing van het onderzoek

Juni 2018

Aantal woorden verslag

19.041

Voorwoord

Wij zijn Fenne van Esseveldt en Lianne van Eldik. Vanaf 2014 volgen wij de opleiding Pedagogiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen te Nijmegen. Sinds ons derde studiejaar hebben wij gekozen voor het uitstroomprofiel gehandicaptenzorg, waarbij de focus ligt op mensen met een verstandelijke beperking. Samen hebben we, ten behoeve van de onderwijseenheid 'Onderzoek en Innovatie', dit afstudeeronderzoek verricht met mensen met een verstandelijke beperking. In ons onderzoeksverslag wordt zo nu en dan iets verteld vanuit onze visie. In dat geval staat de 'wij-vorm' weergegeven. Vanuit onze praktijkervaring vinden we het belangrijk dat er met geduld en aandacht tijd wordt besteed aan het beslissen mét in plaats van vóór de cliënt. Zelfregie is voor ons beiden een belangrijke waarde voor mensen met een verstandelijke beperking. Wij kijken naar mogelijkheden en niet naar beperkingen en geloven daarom dat deze mensen, met de juiste begeleiding, heel wat kunnen bereiken. We vinden het dan ook belangrijk om samen met cliënten en hulpverleners te kijken hoe de praktijksituatie geoptimaliseerd kan worden. We willen met deze optimalisatie een betekenisvolle bijdrage leveren aan de praktijksituatie.

Volgens Fenne is het extra leuk dat ze na het volgen van de minor 'mensen met een lichte verstandelijke beperking' zelf een onderzoek gaat doen naar inclusie mogelijkheden bij jongeren met een verstandelijke beperking. Zeker, omdat ze tijdens haar minor heeft ervaren hoe lastig dit kan zijn voor de doelgroep. De doelgroep heeft volgens haar veel potentie en motivatie om iets te kunnen en mogen doen voor de samenleving. De jongeren willen net als iedereen een 'normaal' leven leiden, maar krijgen hier niet altijd de kans of vrijheid voor. Ze is erg benieuwd naar de wensen en behoeften vanuit de doelgroep. Ze hoopt samen met hen en met relevante belanghebbenden ervoor te zorgen dat deze wensen en behoeften gehoord worden.

Lianne heeft zelf een familielid met een verstandelijke beperking. Ze zegt het volgende over inclusie met betrekking tot haar persoonlijke situatie:

We zijn op zoek naar een passende vrijetijdsbesteding voor mijn broer. Deze moet aansluiten bij zijn mogelijkheden, want hij moet zich kunnen ontwikkelen (het liefst in contact met de samenleving) en hij moet zich er op zijn gemak voelen. Dit is voor de 'normale mens' vanzelfsprekend, maar voor mensen met een beperking is het een hele uitdaging. Buiten mijn persoonlijke situatie haal ik veel voldoening uit het werken met deze doelgroep.

Tijdens dit onderzoek hebben we mogen ervaren hoe belangrijk het is om draagvlak te creëren en dat een goede samenwerking leidt tot mooie resultaten. Wij willen dan ook graag een aantal personen bedanken die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan ons onderzoeksproces. Allereerst willen we de gemeente Duiven bedanken voor haar goede hulp en betrokkenheid bij ons onderzoek. Met name Gertie Verstappen die ons vanuit de gemeente tijdens het hele proces inhoudelijk heeft begeleid. Daarnaast willen we Karin Hammink bedanken voor het regelen van alle praktische zaken.

We willen Margot Brinkhof en Janneke Burgers bedanken (vanuit het basisteam van de gemeente Duiven), zij hebben ons tijdens het gehele proces enthousiast ondersteund en begeleid waar nodig. Deze dames zullen dit onderzoek overnemen en het in de toekomst een mooi vervolg geven binnen de gemeente Duiven. Als we spreken over enthousiasme dan mogen we Miranda Blomsma vanuit Uniek niet vergeten. Vanuit haar persoonlijk en professioneel oogpunt heeft ze met ons meegedacht en gezocht naar mogelijkheden. We willen onze complimenten uiten naar de KerkvoorNu. Deze organisatie is volop bezig met inclusie mogelijkheden voor jongeren met/zonder beperking. Zij hebben ons open ontvangen en de nodige mogelijkheden aangeboden. Verder willen we een aantal organisaties bedanken die input geleverd hebben voor ons onderzoek: Humanitas, Siza, Zozijn, SWV, Karakter, Mikado, MEE, RSD, Gezinshuis de Duizendpoot en Wilgenhof. We willen de burgers van de gemeente Duiven bedanken die mee hebben geholpen door enquêtes en vragenlijsten in te vullen en aanwezig te zijn bij interviews. Ook willen we onze docent Lisa van den Heuvel, die tevens onze begeleider was vanuit het project 'Leefbaarheid de Liemers', bedanken voor haar fijne begeleiding en coachmomenten. We willen Saskia Croes bedanken omdat zij ons vanuit het project 'Leefbaarheid de Liemers' met veel passie ondersteund heeft. Last but not least willen we natuurlijk de super fanatieke en gedreven jongeren bedanken die voor ons, zichzelf en de doelgroep, hebben meegedacht en meegedaan aan dit onderzoek. Alle bovengenoemde betrokkenen hebben geholpen om dit onderzoek tot een succes te maken.

Inhoudsopgave

Titelpagina	P 2.
Voorwoord	P 3 en 4.
Samenvatting	P 8 en 9.
Hoofdstuk 1. Inleiding	P 10 en 11.
1.1 Aanleiding en introductie onderzoek	P 10.
<u>1.1.1 Leefbaarheid de Liemers</u>	P 10.
<u>1.1.2 Onderzoeksvraag vanuit de gemeente Duiven</u>	P 10.
1.2 Leeswijzer	P 11.
Hoofdstuk 2. Probleemanalyse	P 12 t/m 23.
2.1 Huidige situatie	P 12 t/m 14.
<u>2.1.1 Overzicht verzamelde perspectieven</u>	P 12.
<u>2.1.2 Uitkomsten gesprekken en enquêtes</u>	P 13.
<u>2.1.3 Bestaande initiatieven in beeld</u>	P 13 en 14.
2.2 Toen en nu	P 14 t/m 16.
<u>2.2.1 Veranderde samenleving</u>	P 14 en 15.
<u>2.2.2 Wet- en regelgeving gemeente Duiven in beeld</u>	P 15 en 16.
2.3 Burgers	P 16. 2.4
Specificering onderzoek	P 17.
<u>2.4.1 Definiëring begrippen</u>	P 17.
2.5 Jongeren met een LVB	P 17 t/m 19.
<u>2.5.1 Leeftijd en IQ</u>	P 17 en 18.
<u>2.5.2 Feitelijke cijfers</u>	P 18.
<u>2.5.3 Kenmerken LVB</u>	P 18.
<u>2.5.4 Gespreksvoering en begeleidingsstijl</u>	P 19.
<u>2.5.5 Rol jongeren met een LVB met betrekking tot inclusie</u>	P 19.
2.6 Verdiepende literatuur	P 20 en 21.
<u>2.6.1 Bereiken inclusie</u>	P 20.
<u>2.6.2 Georganiseerde vrijetijdsbesteding</u>	P 21.
2.7 Conclusie praktijk- en literatuuranalyse	P 21 en 22.
2.8 Onderzoeksvraag, doelstelling, hoofdvraag, deelvragen en begripsdefiniëring	P 22 en 23.
<u>2.8.1 Doelstelling</u>	P 22.
<u>2.8.2 Hoofdvraag</u>	P 22.
<u>2.8.3 Deelvragen</u>	P 22.
<u>2.8.4 Definiëring</u>	P 22 en 23.

Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek	P 24 t/m 34.
3.1 Onderzoeksbenadering	P 24.
3.2 Participanten	P 24 en 25.
3.3 Meetinstrumenten	P 25 t/m 27.
<u>3.3.1 Focusgroepen</u>	P 25 t/m 27.
<u>3.3.2 Vragenlijst</u>	P 27.
<u>3.3.3 Tekstballonnen</u>	P 27.
3.4 Procedure van het onderzoek	P 27 t/m 30.
<u>3.4.1 Sociaal domein</u>	P 28.
<u>3.4.2 LVB jongeren</u>	P 28 t/m 30.
<u>3.4.3 Burgers</u>	P 30.
3.5 Analysemethoden	P 30 t/m 32.
<u>3.5.1 Open coderen</u>	P 30 en 31.
<u>3.5.2 Analysemethode 8 Data terugbrengen naar betekenisvolle tekstfragmenten</u>	P 31.
<u>3.5.3 Analysemethode 11 Horizontaal vergelijken</u>	P 31.
<u>3.5.4 Analysemethode 1 Aantallen vergelijken</u>	P 32.
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit	P 32 t/m 34.
 Hoofdstuk 4. Resultaten	 P 35 t/m 44.
4.1 Rollen	P 35 t/m 40.
<u>4.1.1 Focusgroep Sociaal domein</u>	P 35 en 36.
<u>4.1.2 Focusgroep LVB jongeren</u>	P 36 en 37.
<u>4.1.3 Focusgroep burgers</u>	P 38 en 39.
<u>4.1.4 Vragenlijst burgers</u>	P 38 en 40.
4.2 Wensen en behoeften	P 40 t/m 43.
<u>4.2.1 Focusgroep Sociaal domein</u>	P 40.
<u>4.2.2 Focusgroep LVB jongeren</u>	P 40 t/m 42.
<u>4.2.3 Focusgroep burgers</u>	P 42.
<u>4.2.4 Vragenlijst burgers</u>	P 43.
4.3 Mogelijkheden	P 43 en 44.
<u>4.3.1 Focusgroep Sociaal domein</u>	P 43.
<u>4.3.2 Focusgroep LVB jongeren</u>	P 43 en 44.
<u>4.3.3 Focusgroep burgers</u>	P 44.
<u>4.3.4 Vragenlijst burgers</u>	P 44.

Hoofdstuk 5. Conclusies en discussie	P 45 t/m 52.
5.1 Conclusies	P 45 t/m 49.
<u>5.1.1 Conclusie rollen</u>	P 45 en 46.
<u>5.1.2 Conclusie wensen en behoeften</u>	P 46 en 47.
<u>5.1.3 Conclusie mogelijkheden</u>	P 47.
<u>5.1.4 Conclusie hoofdvraag</u>	P 48 en 49.
5.2 Discussie paragraaf	P 49 t/m 51.
<u>5.2.1 Opzet van het onderzoek</u>	P 49 en 50.
<u>5.2.2 Afbakening van het onderzoek</u>	P 50.
<u>5.2.3 Betrouwbaarheid en validiteit</u>	P 51.
<u>5.2.4 Nog niet onderzochte onderwerpen</u>	P 51.
5.3 Suggestie vervolgonderzoek	P 51.
5.4 Aanbevelingen	P 52.
 Literatuurlijst	 P 53 t/m 56.
 Bijlagen	 P 57 t/m 84.
Bijlage A. Interviewleidraad focusgroep Sociaal domein	P 58 en 59.
Bijlage B. Interviewleidraad focusgroep LVB jongeren	P 60 t/m 63.
Bijlage C. Interviewleidraad focusgroep burgers	P 64 en 65.
Bijlage D. Vragenlijst Sociaal domein en burgers deelvraag 3	P 66.
Bijlage E. Vragenlijst deelvraag 1,2 en 3. burgers	P 67 t/m 69.
Bijlage F. Codelijsten per focusgroep	P 70 en 72.
Bijlage G. Analyse vragenlijst deelvraag 1,2 en 3 burgers	P 73 t/m 80.
Bijlage H. Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang persoonsgegevens	P 81 en 82.

Samenvatting

Het onderzoek richt zich op inclusieve georganiseerde vrijetijdsbesteding. Hierbij staan de begrippen; jongeren met een lichte verstandelijke beperking (LVB), inclusie en georganiseerde vrijetijdsbesteding centraal. Met inclusie bedoelen we in dit onderzoek “het proces waarbij ieder mens, ongeacht zijn (on)mogelijkheden en beperkingen, de kans moet krijgen om zijn leven naar eigen inzicht in te richten en samen gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving” (Vosters, Petrina & Heemskerk, 2013). Mensen met een LVB hebben een IQ van 55-70 (Resing & Blok, 2002). Mensen met een LVB zullen nooit een hoger ontwikkelingsniveau dan twaalf jaar halen. Dit wil zeggen dat er een verschil is tussen ontwikkelings- en kalenderleeftijd (Zoon, 2012). Met georganiseerde vrijetijdsbesteding wordt in dit onderzoek bedoeld activiteiten die ten behoeve van vrijetijdsbesteding worden georganiseerd door een initiatiefnemer, stichting, sociale-/ culturele vereniging of organisatie binnen de gemeente Duiven.

Dit onderzoek is het eerste onderzoek naar inclusie voor LVB jongeren op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding in de gemeente Duiven. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt: *Hoe kunnen relevante belanghebbenden in de gemeente Duiven ervoor zorgen dat inclusie, met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding, wordt bevorderd voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking, in de leeftijd van 16 en 23 jaar?* Hierbij is de hoofdvraag verdeeld in deelvragen over rollen, wensen en behoeften en mogelijkheden. Deze deelvragen zijn beantwoord door de gemeente Duiven vanuit het Sociaal domein, burgers en LVB jongeren wonend in Duiven.

Dit onderzoeksrapport is een beschrijvend onderzoek. Verder onderzoek zou weer kunnen voortbouwen op dit beschrijvend onderzoek. Er is dus een basis voor verder onderzoek gecreëerd.

Het doel van deze onderzoeksvorm is het in kaart brengen van een praktijksituatie (Van der Donk & Van Lanen, 2011).

Door middel van verschillende meetinstrumenten, zoals vragenlijsten en focusgroepen hebben we gegevens verzameld. Deze gegevens zijn vervolgens geanalyseerd. Uit deze analyses kwamen resultaten naar voren waar de volgende conclusie op is gebaseerd: Er zijn een aantal positieve factoren aanwezig bij de gemeente, LVB jongeren en burgers van de gemeente Duiven, maar er zijn nog verschillende behoeften niet vervuld om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te realiseren. Eerst moet de focus gelegd worden op ‘het tussenstapje’ wat nodig is om aansluiting te vinden bij LVB jongeren en burgers. Dit begint bij het creëren van een goede basis (draagvlak) en vertrouwen (vanuit de LVB jongeren). Onze conclusie is dan ook dat bevorderen van inclusie zeker mogelijk is. De stappen die genomen moeten worden om dit te realiseren worden verder toegelicht in de productverantwoording en het implementatieplan.

Uit verschillende aanbevelingen is er één aanbeveling, die in overleg met het basisteam vanuit de gemeente Duiven, uitgewerkt in de vorm van een product(verantwoording) met bijbehorend implementatieplan. Deze aanbeveling luidt als volgt: Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat ervoor gezorgd wordt dat LVB jongeren zich veilig en vertrouwd voelen. Hierdoor wordt de 'eigen kracht' van de LVB jongeren gestimuleerd. Bij inclusie gaat het juist om deze 'eigen kracht' en hoe hierop aangesloten kan worden. Dit is een belangrijke voorwaarde, waardoor ze meer open gaan staan voor inclusieve georganiseerde vrijetijdsbesteding. Wanneer het vertrouwen groeit, wordt er bij de LVB jongeren meer draagvlak gecreëerd. Op deze manier gaan zij zich meer gemotiveerd voelen om aan de slag te gaan met een initiatief.

Hoofdstuk 1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de aanleiding van het onderzoek is en vanuit welke onderzoeksvraag het onderzoek is opgezet. Vervolgens wordt in de leeswijzer aangegeven wat er in elk hoofdstuk aan bod komt en bij welke fase van de cyclus van methodisch handelen dit hoort.

1.1 Aanleiding en introductie onderzoek

1.1.1 Leefbaarheid de Liemers

Initiatiefnemers van het project 'LiemERS++' zijn de samenwerking aangegaan met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Gezamenlijk vormen deze partijen het project 'Leefbaarheid de Liemers'. Studenten zijn aan de slag gegaan met het onderzoeken van verschillende vraagstukken met betrekking tot 'de leefbaarheid' binnen dorpen, vanuit gemeenten binnen de Liemers. Het doel van 'Leefbaarheid de Liemers' is het stimuleren van de eigen kracht van burgers binnen gemeenten. Hierbij komen de thema's versterken en verduurzamen van wijk- en dorp organisaties naar voren (Croes & Van den Heuvel, 2017). Bij de gemeente Duiven ligt de aanleiding van dit onderzoek net even anders. De aanleiding is niet voortgekomen uit het versterken van bovengenoemde thema's, maar sluit wel aan op het overkoepelende doel, namelijk het stimuleren van de eigen kracht van de burger (S. Croes, persoonlijke communicatie, 25 april 2018).

1.1.2 Onderzoeksvraag vanuit de gemeente Duiven

Vanuit een welzijnsmedewerker binnen de gemeente Duiven is een vraag geformuleerd. De aanleiding voor deze vraag is een burgerinitiatief binnen de gemeente Duiven voor kwetsbare jongeren. De gemeente wil dit soort initiatieven omarmen en ervoor zorgen dat deze initiatieven zich mengen in de samenleving door het leggen van duurzame verbindingen tussen organisaties, initiatiefnemers, gemeente en burgers. Bij dit soort initiatieven gaat het om bereiken van inclusie en het vergroten van de eigen kracht van de (kwetsbare) burgers binnen de gemeente Duiven.

Het vergroten van de eigen kracht en bereiken van inclusie is door de flankering van het beleid bij gemeenten steeds belangrijker geworden (Croes & Van den Heuvel, 2017). Dit onderzoek richt zich vanuit de vraag van de gemeente Duiven op inclusie voor kwetsbare jongeren. Om van start te kunnen gaan met het onderzoek is er eerst een verkennend onderzoek gedaan naar kwetsbare jongeren en op welk gebied inclusie voor hen wenselijk is.

Met inclusie bedoelen we in dit onderzoek "het proces waarbij ieder mens, ongeacht zijn (on)mogelijkheden en beperkingen, de kans moet krijgen om zijn leven naar eigen inzicht in te richten en samen gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving" (Vosters, Petrina & Heemskerk, 2013).

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk	Inhoud	Cyclus van methodisch handelen
Hoofdstuk 1. Inleiding	Aanleiding en introductie onderzoek, leeswijzer	Oriënteren
Hoofdstuk 2. Probleemanalyse	Literatuuranalyse, praktijkanalyse, doelstelling, onderzoeksvraag, hoofd- en deelvragen	Oriënteren en richten
Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek	Procedure van onderzoek, onderzoeksbenadering, meetinstrumenten en analysemethoden	Plannen
Hoofdstuk 4. Resultaten	Resultaten per deelvraag	Verzamelen en analyseren
Hoofdstuk 5. Conclusie en discussie paragraaf	Conclusie, discussie paragraaf en aanbevelingen	Analyseren en concluderen
Literatuurlijst	Gebruikte bronnen	N.v.t.
Bijlagen	Belangrijke informatie die te groot was voor in het rapport zelf	N.v.t.

Hoofdstuk 2. Probleemanalyse

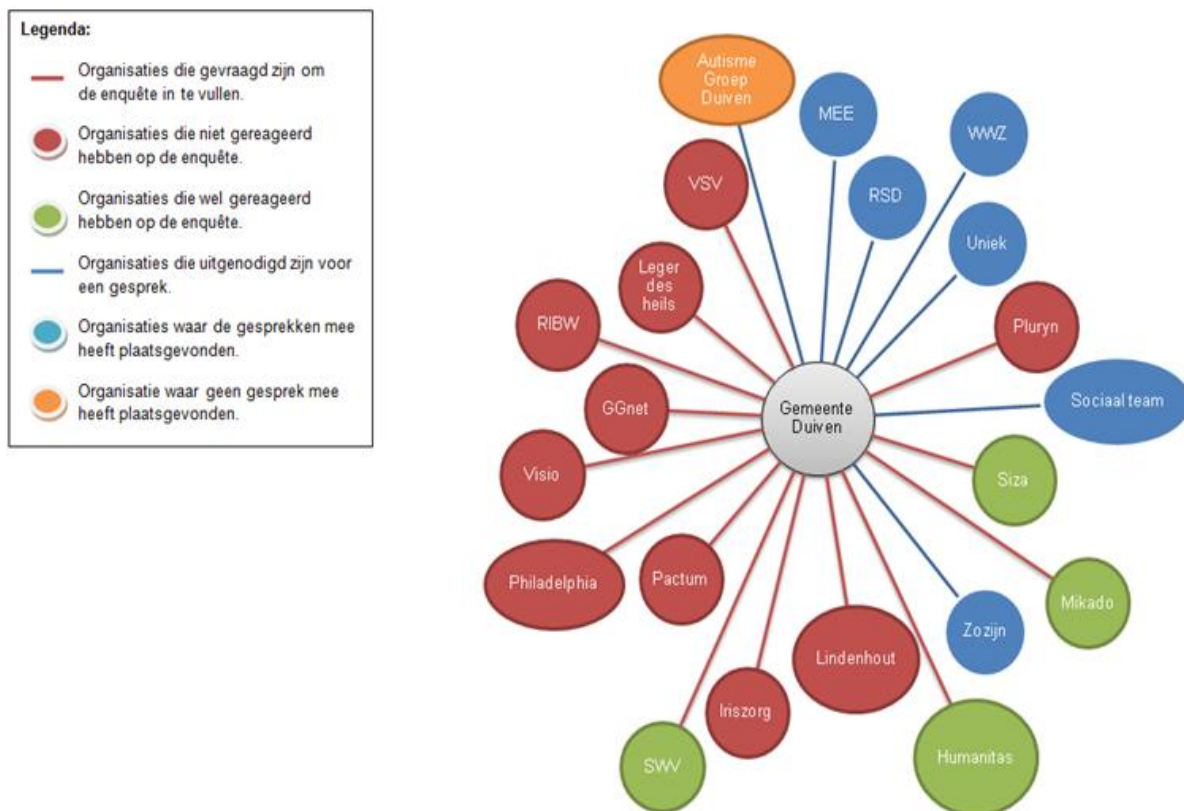
In dit hoofdstuk is de analyse van het probleem beschreven door middel van een praktijk- en literatuuranalyse. In paragraaf 2.1, 2.2 en 2.3 wordt beschreven hoe het verkennend onderzoek naar inclusie voor kwetsbare jongeren is gedaan en wat de uitkomsten hiervan zijn. Paragraaf 2.4 en 2.5 concretiseren de specifieke doelgroep en richting van inclusie waar het onderzoek zich op gaat richten. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op relevante literatuur en worden conclusies getrokken om een doel op te stellen met bijpassende hoofdvraag en deelvragen.

2.1 Huidige situatie

2.1.1 Overzicht verzamelde perspectieven

Er hebben gesprekken plaatsgevonden met de gemeente Duiven en welzijnsorganisaties. Ook zijn enquêtes uitgedeeld om in beeld te krijgen met welke kwetsbare jongeren er wordt gewerkt en hoe er in de gemeente Duiven tegen inclusie (mogelijkheden) wordt aangekeken. In verband met het korte tijdsbestek zijn niet alle organisaties persoonlijk benaderd. Voor de overige organisaties is er gebruik gemaakt van enquêtes. Deze worden volgens Van der Donk en Van Lanen (2011) gebruikt om in korte tijd grote groepen respondenten te benaderen. In Figuur 1 zijn de benaderde organisaties weergegeven.

Figuur 1. Ecogram organisaties.

2.1.2 Uitkomsten gesprekken en enquêtes

Met het Sociaal domein, het basisteam en vier welzijnsorganisaties, zijn gesprekken gevoerd waaruit belangrijke data naar voren zijn gekomen. Het Sociaal domein biedt ondersteuning aan 'kwetsbare' burgers binnen Duiven en is hierdoor relevant voor het onderzoek (Gemeente Duiven, 2017c). Het basisteam (dat valt onder het Sociaal domein) zorgt voor goede samenwerking tussen de professionals van de nulde lijn en burgers binnen gemeente Duiven (Riesje, z.d.). De nulde lijn biedt (preventieve) basisgezondheidszorg. Dit betekent zorg die wordt aangeboden zonder dat er een hulpvraag is (Volksgezondheidszorg, z.d.).

Er zijn door de organisaties, als het gaat om inclusie en kwetsbare jongeren, bepaalde waarden meerdere malen benoemd. Zo vinden zij het belangrijk om: maatwerk te bieden, vanuit de persoon zelf te kijken, te denken vanuit mogelijkheden en rekening te houden met eigen regie.

Regie en zelfbepaling zijn altijd centrale waarden in de ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking. Het zoeken naar evenwicht tussen zelfbepaling en het aanbieden van grenzen staan hier op de voorgrond (De Groot-Vugts, 2009). Het hebben van regie over eigen leven is belangrijk bij inclusie, waarbij wordt uitgegaan van mogelijkheden en niet van beperkingen. De ondersteuner respecteert de eigen regie. Inclusie moet worden gezien als een uitdaging waaraan kan worden gewerkt (Bolsenbroek & Van Houten, 2008).

Uit de afgenomen enquêtes blijkt dat de mate van inclusie gemiddeld het cijfer zeven krijgt. Organisaties vanuit enquêtes ondervinden op het gebied van inclusie, de volgende drempels: onvoldoende expertise in het werkveld, vrijwilligers die niet altijd inzetbaar zijn, organisaties die nog te veel denken als eilanden, mindset van professionals, geld, sociaal vangnet van de jongeren, de complexiteit van de jongeren, acceptatie en het te veel pamperen van de jongeren.

Een organisatie waarmee is gesproken gaf aan te werken met de methode Kwartiermaken. Deze methode werkt volgens hen optimaal bij het realiseren van inclusie. Een aantal van de kenmerkende activiteiten die bij deze methode van toepassing zijn: in kaart brengen van wensen en behoeften van de kwetsbare doelgroep en draagvlak organiseren bij betrokken organisaties of samenlevingsverbanden, voor deelname van de kwetsbare doelgroep (Movisie, 2011). Zoals in het voorwoord aangegeven, vinden we het belangrijk om te werken vanuit wensen en behoeften van de cliënt.

2.1.2 Bestaande initiatieven in beeld

Door een initiatiefneemster van een stichting uit Duiven wordt aangegeven dat er veel initiatieven zijn met betrekking tot inclusie voor de kwetsbare doelgroepen. Dit weet de woordvoerder vanuit haar professionele rol. Vanuit haar burgerlijke rol ziet zij in de praktijk weinig gebeuren. Hiermee doelt zij op tastbare initiatieven die burgers zien ten opzichte van inclusie en de kwetsbare jongeren in de gemeente. Dit is iets wat het Sociaal domein beaamt.

Er bestaan enkele initiatieven binnen de gemeente Duiven, waaronder de 'vriendengroep'. De vriendengroep is er voor jongeren met diverse problematieken. De vriendengroep organiseert onder andere thema-avonden.

De ene keer zijn dit leuke activiteiten en de andere keer wordt er over serieuze onderwerpen gesproken. Daarnaast is er een initiatief opgezet waarbij één keer in de drie weken een bijeenkomst plaatsvindt voor jongeren met autisme. Tijdens deze bijeenkomsten worden activiteiten georganiseerd die aansluiten bij de doelgroep. Deze initiatieven zijn tot nu toe erg positief. De genoemde initiatieven zijn (nog) niet gericht op inclusie, omdat mensen zonder beperking hier niet bij worden betrokken. Dit is tevens een punt waar het Sociaal domein zich bewust van is. Het is dan ook de vraag hoe er een initiatief opgezet kan worden door en voor jongeren met een LVB, waarbij er wel 'menging' met de samenleving plaatsvindt. Het Horsterpark richt zich bijvoorbeeld wel meer op inclusie, maar is niet opgezet vanuit de wensen en behoeften van de jongeren zelf. Het Horsterpark (z.d.) is een recreatiegebied in Duiven dat dagbesteding en werkplekken biedt voor mensen met een verstandelijke beperking. Daarnaast zijn mensen met of zonder beperking van buitenaf welkom om het park en de dieren te bezoeken en om gezellig wat te eten of te drinken.

Daarnaast heeft op 16 maart 2018 de wethouder van de gemeente Duiven een overeenkomst getekend met de KerkvoorNu. De KerkvoorNu gaat sociaal-maatschappelijke activiteiten samenbrengen in de voormalige bibliotheek en basisschool. Hier worden door het Sociaal domein kansen gezien in een sociale ontmoetingsplek voor kwetsbare jongeren binnen Duiven.

2.2 Toen en nu

2.2.1 Veranderde samenleving

Door de jaren heen is onze samenleving veranderd. In de 17e eeuw was er in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden sprake van een defectparadigma, wat inhoudt dat mensen met een beperking gezien werden als 'zieke' mensen die weggestopt moesten worden. Vanuit dit paradigma zijn we in het huidige Nederland naar een ontwikkelingsgericht paradigma gegaan, wat inhoudt dat mensen met een beperking zorg en ondersteuning kregen. Dit paradigma kende zijn hoogtepunt in de jaren '60 en '70 van de twintigste eeuw. Momenteel bevinden we ons in het burgerschapsparadigma. Deze ontwikkeling staat voor de verandering van de kijk op mensen met een beperking. Waar deze mensen eerst werden gezien als mensen met een beperking, worden zij nu gezien als volwaardig burger met bijbehorende rechten en plichten (Schuurman, 2002). De vraag vanuit de gemeente Duiven en de transitie valt te verantwoorden aan de hand van dit veranderende mensbeeld.

In Nederland zijn sinds 2015 een aantal wetten veranderd en ingevoerd. De volgende wetten spelen een belangrijke rol bij inclusie: de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet. De gemeente Duiven heeft verschillende uitgangspunten uit deze wetten omgezet in verordeningen voor de inwoners van Duiven. Januari 2015 heeft de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn intrede gemaakt en daarmee vervangt deze wet de oude wetgeving die sinds januari 2007 van kracht was. De gemeente is vanuit de Wmo verantwoordelijk voor participatie en zelfredzaamheid (NJI, z.d.-b). De gemeente Duiven heeft vanuit deze wet een aantal speerpunten vastgezet die relevant zijn. Zo wil de gemeente zorgen voor: sociale samenhang, toegankelijkheid van voorzieningen waarborgen, de zelfredzaamheid en participatie ondersteunen (zoveel mogelijk in de eigen omgeving) voor haar inwoners met een beperking en maatwerkvoorzieningen bieden (Overheid, 2015b). Denk hierbij aan meer oog voor burgerinitiatieven.

Naast de Wmo is de Jeugdwet relevant. Deze is in januari 2015 ingegaan en houdt in dat alle gemeenten in Nederland verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdhulp. Het is de plicht van gemeenten om passende hulp en ondersteuning te bieden. Zo moet de gemeente ook bij jongeren aandacht besteden aan de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie (NJI, z.d.-a). In de verordening van 'Jeugdhulp Duiven' staan voor dit onderzoek een aantal relevante speerpunten beschreven. Volgens deze verordening is de gemeente Duiven bij jeugdigen met een beperking verantwoordelijk voor: het bieden van ondersteuning aan jeugdigen en opvoeders met betrekking tot 'het omgaan met een verstandelijke beperking', het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren (Overheid, 2015a).

2.2.2 Wet- en regelgeving gemeente Duiven in beeld

Op macroniveau is de regelgeving zo aangepast en gericht op inclusie, dat de kansen en mogelijkheden van mensen met een beperking vergroot moeten worden (Kröber, 2008). Eerder is vanuit de verordeningen middels speerpunten beschreven wat de wettelijke rol is van de gemeente Duiven vanuit de Wmo en Jeugdwet. Om aan te sluiten op deze speerpunten heeft de gemeente Duiven naast een wettelijke ook een faciliterende rol. De faciliterende rol is in ontwikkeling binnen de gemeente Duiven. De gemeente Duiven (2017a) ziet een faciliterende rol als volgt: de gemeente legt verbindingen met de provincie, de burgers en de wetgeving. Gemeente Duiven ziet zichzelf als één partij, en niet als dé partij. De gemeente wil vraaggestuurd werken en niet meer vanuit de regierol. Vanuit deze gedachte is het stimuleringsbeleid ontstaan. Het vervangt per 1 januari 2018 het subsidiebeleid. Het stimuleringsbeleid gaat naast het verstrekken van subsidies over meerdere vormen van ondersteuning. Deze ondersteuning houdt in: investeren in meedenk- en meedoekracht, toekomstbestendige accommodaties en meer rek in de regels krijgen waardoor er beter aangesloten wordt op de wensen en behoeften van burgerinitiatieven en overige initiatiefnemers. Het stimuleringsbeleid bestaat uit vijf lijnen die relevant zijn om inclusie binnen Duiven te bevorderen. De vijf lijnen zijn als volgt omschreven: 1. Ontwikkelingsgericht ondersteunen: verenigingen, vrijwilligersorganisaties en stichtingen ondersteunen om toekomstbestendig te worden. 2. Ondersteunen van allianties: samenwerken om samen tot ideeën en oplossingen te komen. 3. Gemeente als partner: op weg naar een meer dienstverlenende gemeente. 4. Helder samenspel met professionals: samenleving is in de lead met professional als ondersteuner. 5. Investeren in initiatieven: goede ideeën moeten de kans krijgen om tot bloei te komen. Deze vijf punten moeten voor maatschappelijke betrokkenheid zorgen en leiden tot het bij elkaar brengen van vrijwilligersorganisaties, instanties en verenigingen. Mede om deze redenen is het team 'binnenstebuiten' opgericht. Binnenstebuiten is verantwoordelijk voor het stimuleren en faciliteren van burgerinitiatieven. Duiven wil dat er van binnen naar buiten wordt gewerkt in plaats van andersom. Dit houdt in dat de gemeente probeert om aan te sluiten op wensen en behoeften van burgers in plaats van zelf een initiatief op te zetten waar de burger op kan aansluiten (Gemeente Duiven, 2017d).

Annica Brummel, lid van het onderzoeksplatform Disability studies, Inclusie en Belonging, heeft onderzoek gedaan naar individuele- en contextuele factoren die inclusie, sociale netwerk- en gemeenschapsvorming in de wijk bepalen. Hieruit kwam naar voren dat het voor inclusie belangrijk is om draagvlak te creëren en dit kan gedaan worden door van binnen naar buiten te werken. Naast het van binnen naar buiten werken, spelen nog een aantal belemmerende en bevorderende factoren mee bij inclusie. Uit dit onderzoek blijkt dat inclusie zich niet richt op het aanpassen áán de norm, maar op het aanpassen ván de norm. Er zijn een aantal factoren die de mogelijkheden van sociale inclusie bepalen. Zo zijn stimulansen: de sociale rol begrijpen die er vervuld wordt, diversiteit aanbrengen in activiteiten en voorzieningen, informele maatjes hebben, een steunend netwerk hebben, iemand moet zich thuis voelen en er moet toegankelijkheid zijn voor verschillende doelgroepen. Belemmeringen op dit gebied zijn: een sociaal isolement, de intensiteit van een beperking, de financiële situatie, ontbreken van dagbesteding, gebondenheid aan de woning, onbewuste identificatie met rol van cliënt en de sociale omgangsnormen in de buurt (Brummel, 2017).

2.3 Burgers

Naast de gemeente spelen ook de burgers een belangrijke rol bij inclusie. Uit de 'burgerpeiling 2017' kwam naar voren dat, op een schaal van 1-10, burgers het onderwerp 'Meedoen inwoners aan maatschappij' een 6,48 gaven. De samenwerking met inwoners kreeg een lager cijfer (6,02) dan overige pijlers die gaan over de inspanning die de gemeente levert binnen het Sociaal domein. Verder kregen de onderwerpen maatschappelijke participatie en infrastructuur/bereikbaarheid een 4,3 en 4,2. Verder kreeg het onderwerp 'maatschappelijke inzet' een 3,59. Hiernaast gaf 33% van de burgers (100%) aan dat er ruimte is voor burgerlijke initiatieven (VNG, 2017a). Deze cijfers geven aan dat er op de onderwerpen maatschappelijke participatie, infrastructuur/bereikbaarheid en ruimte voor burgerlijke initiatieven (die een rol spelen bij de verbetering van inclusie) nog de nodige winst te behalen valt voor de gemeente Duiven en haar inwoners.

In het onderzoek van Kröber (2008), dat gaat over gehandicaptenzorg, inclusie en organiseren, kwam naar voren dat het belangrijk is dat er een directe nabijheid van (openbare) voorzieningen is om inclusie te bevorderen. Hierbij is het van belang dat de burger de buurt als veilig en uitnodigend ervaart. Dit is nodig, omdat de omgeving bepalend kan zijn voor de mate waarin iemand activiteiten onderneemt in de directe omgeving.

Verder zijn de maatschappelijke inzet en burgerinitiatieven nodig voor bereidheid om wat te betekenen voor mensen met een beperking. Wanneer deze vergroot worden, zullen de burgers zich ook bewuster zijn van de (sociale) rol die zij kunnen hebben binnen inclusie. Tot slot is het belangrijk om te kijken naar de manier waarop een burger iemand met een LVB ziet (Brummel, 2017).

2.4 Specificering onderzoek

In verband met de relatief korte onderzoeksperiode is het nodig geweest om het praktijkprobleem te specificeren op één specifieke doelgroep en één specifiek domein van inclusie. Uit een groepsgesprek met het Sociaal domein van de gemeente Duiven (waarbij drie belanghebbenden aanwezig waren), een groepsgesprek met het basisteam (waarbij twee belanghebbenden aanwezig waren) en een gesprek met Uniek (stichting), kwam naar voren dat de doelgroep jongeren met een lichte verstandelijke beperking (LVB) extra aandacht mogen krijgen als er gekeken wordt naar de kwetsbare jongeren. Daarnaast bleek uit deze gesprekken en de bestaande initiatieven dat er voor deze doelgroep meer aandacht besteed mag worden aan georganiseerde inclusieve vrijetijdsbesteding. Voor de rest van dit onderzoek staan dus de begrippen jongeren met een LVB en inclusie met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding centraal.

2.1.4 Definiëring begrippen

LVB: Mensen met een IQ van 55-70 krijgen de benaming LVB (Resing & Blok, 2002). Mensen met een LVB zullen nooit een hoger ontwikkelingsniveau dan twaalf jaar halen (ontwikkelingsleeftijd tussen de 6 en 12 jaar). Dit wil zeggen dat er een verschil is tussen ontwikkelings- en kalenderleeftijd (Zoon, 2012). De kalenderleeftijd verandert wel, maar de ontwikkelingsleeftijd niet. Belangrijk om dit te weten, want hoe hoger de kalenderleeftijd, hoe meer levenservaring de cliënt heeft. Dit heeft invloed op het functioneren van de cliënt ondanks dat de ontwikkelingsleeftijd nooit hoger dan twaalf jaar zal zijn (Peeters, 2014).

Georganiseerde vrijetijdsbesteding: Georganiseerde vrijetijdsbesteding kan opgedeeld worden in sociale-, doelgroepgerichte-, culturele-, jeugd- en sportverenigingen (Van der Ecken, Kemper, Derluyn & Bradt, 2015). Met georganiseerde vrijetijdsbesteding wordt in dit onderzoek bedoeld activiteiten die ten behoeve van vrijetijdsbesteding worden georganiseerd door een initiatiefnemer, stichting, sociale-/ culturele vereniging of organisatie binnen de gemeente Duiven.

2.5 Jongeren met een LVB

Dit onderzoek heeft zich pas later kunnen specificeren op de doelgroep jongeren met een LVB. Hierdoor was het niet mogelijk om een praktijkanalyse uit te voeren over LVB jongeren. Om deze reden wordt er aandacht besteed aan wat er vanuit de literatuur bekend is over deze doelgroep.

2.5.1 Leeftijd en IQ

Vanuit de praktijk is naar voren gekomen dat dit onderzoek zich gaat richten op jongeren met een LVB tussen de leeftijd van 16 en 23 jaar. Coördinator Centrum Jeugd en Gezin (CJG) (Sociaal domein) heeft aangegeven dat het belangrijk is om bij de leeftijd van 16 jaar te beginnen. Ze onderbouwt dit op de volgende manier: jongeren zijn tot hun 18e leerplichtig en hierdoor beter in beeld dan de 18+ doelgroep. Wanneer er vanaf 16 jaar gestart wordt met georganiseerde vrijetijdsbesteding, kan hier 'preventief' gebruik van worden gemaakt. Op deze manier hebben de jongeren al een stukje vastigheid.

Mensen met een LVB zullen nooit een hoger ontwikkelingsniveau dan twaalf jaar halen (Zoon, 2012). Jongeren met een LVB hebben een IQ tussen de 55-70. De doelgroep wordt in de DSM-5 niet meer onderverdeeld in categorieën, maar er wordt vastgesteld dat iemand met een IQ lager dan 70 verstandelijk beperkt is. Om in dit onderzoek de doelgroep te concretiseren, is er gebruik gemaakt van de indeling volgens Resing en Blok (2002). Mensen met een IQ van 55-70 krijgen de benaming licht verstandelijk beperkt. Mensen met een IQ van 70 tot +/- 85 krijgen de benaming laag begaafd. De DSM-5 heeft deze indeling algemeen geaccepteerd (Kaldenbach, 2015).

2.5.2 Feitelijke cijfers

In Nederland ligt het totaal aantal mensen met een verstandelijke beperking op 0,85%. Dat betekent dat er in totaal 142.000 mensen met een verstandelijke beperking in Nederland zijn. Hiervan hebben 74.000 (52%) mensen een LVB (Volksgezondheidszorg, 2013).

Duiven telt in totaal 25.398 inwoners. Hiervan zijn 23,6% jongeren (0-19 jaar). Dit zijn 5.994 jongeren (VNG, 2017b). 1,2% van de jongeren heeft (0-17 jaar) in Duiven een verstandelijke beperking. Vanuit aannames kan dan berekend worden dat 72 jongeren een verstandelijke beperking hebben binnen Duiven. Uitgaande van het landelijk gemiddelde van 2013 zouden er 38 jongeren in Duiven zijn met een lichte verstandelijke beperking (Volksgezondheidszorg, 2012).

2.5.3 Kenmerken LVB

LVB'ers hebben op cognitief-, emotioneel- en sociaal gebied enkele typerende kenmerken. Kenmerken op cognitief gebied zijn: het hebben van een vertraagde ontwikkeling waardoor executieve functies beperkt zijn ontwikkeld. Bij executieve functies kan er gedacht worden aan organiseren, focussen en impulsen onder controle houden. Hierdoor kan er moeite ondervonden worden aan het onthouden en verwerken van informatie. Het taalgebruik en begrip blijft ook achter, waardoor verbaal uiten moeilijk kan zijn. Verder is het 'abstract denken' lastig en is metacognitie beperkt ontwikkeld (Zoon, 2012). Op sociaal gebied kunnen ze een afwijkende sociale informatieverwerking hebben. Dit zorgt voor het anders reageren op bepaalde sociale situaties. De focus wordt namelijk gelegd op letterlijk gesproken informatie (De Groot-Vugts, 2009). De basale emoties zijn goed ontwikkeld, maar definiëren hiervan blijft moeilijk. Sociaal emotionele vaardigheden zoals empathie, geweten en seksualiteit zijn minder goed ontwikkeld. Hierdoor is het lastig om te onderscheiden wat als goed of fout wordt ervaren (Zoon, 2012). Het cognitief functioneren zegt iets over het kunnen van een persoon, het sociaal-emotioneel functioneren gaat over het aankunnen van iets. Bij het begrip 'sociaal' wordt er gekeken naar de interactie met de omgeving en bij emotioneel gaat het over gemoedstoestand en gevoel van het individu. Bij mensen met een verstandelijke beperking wordt vaak een discrepantie gezien tussen sociaal-emotioneel en cognitief functioneren (De Groot-Vugts, 2009). Personen met een LVB hebben vaak niet de uiterlijke kenmerken van iemand met een beperking. De kans is groter dat de persoon wordt overschat of juist onderschat. Voor personen met een LVB leidt dit tot over- of ondervraging (Zoon, 2012).

2.5.4 Gespreksvoering en begeleidingsstijl

Randvoorwaarden voor een goed gesprek met iemand met een LVB zijn onder andere: praten gecombineerd met spelen, gespreksduur van ongeveer een half uur, moeilijke woorden vermijden/uitleggen en motivatie voor het gesprek blijven controleren (Delfos, 2014). Het is belangrijk om zelfvertrouwen en zelfstandigheid te stimuleren. De begeleider is er om inzicht te geven, vanuit een vertrouwensrelatie positieve feedback te geven en moet hulp bieden bij het maken van keuzes (Boerhave, Koster & Zaal, 2008). LVB'ers hebben een begeleider nodig die hen als gelijkwaardig ziet en een coachende rol aanneemt. Wanneer er te veel sturing wordt gegeven, leidt dit tot weerstand. Het is belangrijk om naast de persoon te gaan staan als begeleider wanneer het gaat om keuzes maken (De Groot-Vugts, 2009). Een medewerker van de cliëntondersteuning geeft aan dat het van belang is om als begeleider te doorgronden wat de 'echte' behoefte is op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding. Er moet gekeken worden naar de kracht van de persoon, er moet een relatie opgebouwd worden en vanuit hier sluit je aan. Je moet vanuit positiviteit denken in mogelijkheden (Cliëntondersteuner, persoonlijke communicatie, 6 maart 2018).

2.5.5 Rol van LVB jongeren met betrekking tot inclusie

Om naar de rol van iemand met een LVB te kijken is het belangrijk dat de motivatie in beeld gebracht wordt. In het onderzoek van Brummel (2017) komt naar voren dat er drie patronen zijn. Een persoon heeft geen behoefte aan een sociale rol, maakt een bewuste keuze voor meerdere sociale rollen of heeft omstandigheden die de sociale rol belemmeren. Het is hierbij belangrijk om te kijken of iemand bereid is of de behoefte heeft om een sociale rol te vervullen en of de meerwaarde ervan wordt ingezien. Bij een sociale rol kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan een vrijwilliger, deelnemer, ondersteuner/maatje of initiatiefnemer. Hierbij moet er gekeken worden of de persoon met LVB gemotiveerd is om mee te werken aan het vrijetijdsinitiatief en welke rol hij/zij aan kan. Het is belangrijk om te kijken naar de manier waarop de persoon zich verbonden kan gaan voelen met de georganiseerde vrijetijdsbesteding. Zijn de omstandigheden van de individuele persoon toereikend om een bepaalde rol te vervullen of laten bijvoorbeeld praktische omstandigheden, zoals vervoer of cognitieve vermogens dit niet toe. Om een bepaalde rol te vervullen is het belangrijk om na te gaan of de samenleving iemand met een LVB ziet als 'volwaardig' mens of als hulpbehoevend persoon (cliënt), maar moet ook onderzocht worden hoe de persoon met LVB zichzelf ziet. Daarnaast is uit het onderzoek gebleken dat mensen met een LVB zich bewust of onbewust identificeren met de rol van cliënt. Mensen die zichzelf als cliënt zien, hechten minder waarde aan reguliere vrijetijdsbesteding in de samenleving, maar willen wel graag meedoen met activiteiten vanuit zorginstellingen. Wanneer iemand zich identificeert met de burgerrol doet deze persoon eerder mee met reguliere activiteiten en vindt het belangrijk om als persoon gezien te worden. Het kan zo zijn dat er een combinatie is tussen deze twee rollen.

2.6 Verdiepende literatuur

In de inleiding is al kort benoemd dat vanuit de vraag van de gemeente het begrip inclusie centraal staat. Uit enquêtes en gesprekken is naar voren gekomen dat er nog geen initiatief is voor jongeren met een LVB op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding. Hiervoor is het belangrijk dat naast de feitelijke betekenis van inclusie, uitgelegd wordt wat inclusie in dit onderzoek precies betekent en wat er nodig is om inclusie te bereiken. Verder is er gekeken naar het belang van georganiseerde vrijetijdsbesteding in de literatuur.

2.6.1 Bereiken inclusie

Bij dit onderzoek gaat het om de 'sociale' inclusie. Sociale inclusie bestaat uit interpersoonlijke relaties en het 'erbij horen' in de samenleving. Hierbij moet er rekening gehouden worden met het feit of de persoon met een beperking support ontvangt vanuit zijn netwerk, zijn rol in de samenleving als 'waardig' ervaart en door de samenleving vertrouwd wordt tijdens het uitvoeren van de sociale rol. Dit wil zeggen dat het belangrijk is dat er een beeld komt van het netwerk van de personen met een beperking en hoe dit netwerk kan helpen bij sociale inclusie (Simplican, Leader, Kosciulek & Leahy, 2015). Hierbij wordt er vooral gekeken naar de rol van belanghebbenden, de mogelijkheden die er zijn binnen de gemeente Duiven en de factoren die een rol spelen voor deelname aan de samenleving. Op microniveau is er sprake van inclusie wanneer een persoon met een beperking geaccepteerd wordt. Het is de bedoeling dat deze persoon niet alleen ondersteund wordt door professionals, maar ook het support krijgt vanuit het 'informele netwerk'. Het is belangrijk om een vriendengroep te hebben en iemand moet hiernaast zonder belemmeringen deel kunnen nemen aan sociale activiteiten (Kröber, 2008). Om inclusie te bereiken moet er rekening gehouden worden met het individu, relaties met anderen, de organisatie van bestaande initiatieven, de burgers, bereikbaarheid en voorzieningen (Simplican et al., 2015). Verder is het vanuit de literatuur voor organisaties en burgers van belang dat de trekkracht van de samenleving, om inclusie te realiseren, wordt vergroot. Om inclusie te bevorderen wordt er in feite een beroep gedaan op de gehele samenleving. Er wordt van belanghebbenden het een en ander verwacht. Belanghebbenden zijn mensen die belangen hebben bij en zich in willen zetten voor het onderwerp inclusie (Kröber, 2008). In de gemeente Duiven zijn belanghebbenden onder andere de gemeente, burgers en organisaties waarmee is gesproken, maar ook initiatiefnemers. Er bestaat een grote mate van afhankelijkheid om inclusie te realiseren. Volgens Kröber (2008) moeten belanghebbenden de bereidheid hebben om wat te willen betekenen voor mensen met een beperking. Het is de bedoeling dat men zoekt naar verbindingen met de samenleving. Deze verbindingen moeten zorgen voor een win-win situatie, in plaats van de samenleving het gevoel te geven dat ze ergens mee worden opgezadeld.

2.6.2 Georganiseerde vrijetijdsbesteding

Bij een situatie/activiteit in de vrije tijd is het van belang dat iemand zichzelf kan vermaken. Er moet inzicht verkregen worden in wat geschikte activiteiten zijn voor de doelgroep (Bruininks, 2006). Met inclusieve vrijetijdsbesteding wordt in dit onderzoek bedoeld dat mensen met een LVB, ongeacht de beperking, hun vrije tijd door kunnen brengen op dezelfde wijze als mensen zonder beperking. De eerder genoemde bestaande initiatieven binnen de gemeente Duiven zijn goede voorbeelden van georganiseerde vrijetijdsbesteding. Er is binnen dit onderzoek gekozen voor georganiseerde vrijetijdsbesteding, omdat er met georganiseerde activiteiten meer mogelijkheden zijn om aansluiting te vinden op het ontwikkelingsniveau, de wensen en behoeften van de jongeren met een LVB. Het onderzoek van Hansen, Larson en Dworkin (2003) heeft aangetoond dat deelname aan georganiseerde activiteiten positieve invloed heeft op persoonlijke en interpersoonlijke ontwikkeling. Zo is het bewezen dat sociale vaardigheden, initiatief nemen, het nemen van verantwoordelijkheid, samenwerken met elkaar en volwassenen zich beter ontwikkelen tijdens een georganiseerde activiteit dan tijdens individuele ongeorganiseerde activiteiten. Bij een georganiseerde activiteit zijn meerdere partijen betrokken, hierdoor is er meer interactie en zijn er meer mensen betrokken dan bij niet georganiseerde vrijetijdsbesteding.

2.7 Conclusie praktijk- en literatuuranalyse

De conclusie is puntsgewijs weergegeven en zal vanuit de analyse de belangrijkste bevindingen weergeven. De conclusie luidt als volgt:

- Uit de gesprekken valt te concluderen dat inclusieve initiatieven voor jongeren met een LVB op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding ontbreken. Er zijn al een aantal initiatieven opgezet, maar nog geen voor jongeren met een LVB. Er kan op zoek worden gegaan naar welke rol belanghebbenden hebben, wat er nodig is om verbinding te leggen tussen de belanghebbenden en welke mogelijkheden er binnen de gemeente Duiven zijn.
Bij het realiseren van inclusie is het belangrijk dat er gekeken wordt naar de rol van de jongeren en hun netwerk (Simplican et al., 2015). Om inclusie te realiseren wordt volgens Kröber (2008) een beroep gedaan op de gehele samenleving.
- De doelgroep wordt vanuit de praktijk en de literatuur toegespitst op jongeren met een lichte verstandelijke beperking (IQ van 55 tot 70) met de leeftijd van 16 tot 23 jaar die wonen in de gemeente Duiven. Hiervan zijn nog geen wensen en behoeften bekend op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding bekend.
- De gemeente Duiven is vanaf 1 januari 2018 bezig met het aannemen van een faciliterende rol. Dit wil zeggen aansluiten op de wensen en behoeften van de burgers. Verder moet het de maatschappelijke betrokkenheid vergroten en moet het leiden tot samenhang tussen organisaties, gemeente, vrijwilligers en burgers. Door de samenhang te vergroten, wil de gemeente zorgen voor meer inclusie (Gemeente Duiven, 2017d).

- Bij de burgers komt uit de burgerpeilingen naar voren dat het nog niet duidelijk is welke sociale rollen er aangenomen kunnen worden met betrekking tot inclusie. Volgens Brummel (2017) is het belangrijk om deze rol te verduidelijken als inclusie bereikt wil worden.

2.8 Onderzoeksvraag, doelstelling, hoofd- en deelvragen en begripsdefiniëring

Een onderzoeksvraag bestaat uit één hoofdvraag die wordt opgedeeld in deelvragen. De onderzoeksvraag is afgestemd op het onderzoeksdoel, samen is dit de kapstok voor een praktijkonderzoek (Van der Donk & Van Lanen, 2011).

2.8.1 Doelstelling

In juni 2018 ligt er een beschrijving van de huidige situatie met betrekking tot inclusie voor jongeren met een LVB, in de leeftijd van 16 en 23 jaar op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding. Er is een beeld geschetst over relevante belanghebbenden, wat hun rollen zijn, welke wensen en behoeften deze belanghebbenden hebben en welke mogelijkheden zij zien binnende gemeente Duiven om inclusie te bevorderen.

2.8.2 Hoofdvraag

Hoe kunnen relevante belanghebbenden in de gemeente Duiven ervoor zorgen dat inclusie, met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding, wordt bevorderd voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking, in de leeftijd van 16 en 23 jaar?

2.8.3 Deelvragen

- Deelvraag 1: Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?
- Deelvraag 2: Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?
- Deelvraag 3: Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?

2.8.4 Definiëring van centrale begrippen uit hoofd- en deelvragen

Centrale begrippen uit de hoofd- en deelvragen die verder onderzocht zijn, worden hier gedefinieerd. Door onderstaande begrippen te definiëren is ervoor gezorgd dat er een heldere afbakening is en dat het duidelijk is hoe begrippen gemeten gaan worden.

Georganiseerde vrijetijdsbesteding: Georganiseerde vrijetijdsbesteding kan opgedeeld worden in sociale-, doelgroepgerichte-, culturele-, jeugd- en sportverenigingen (Van der Ecken et al., 2015). Met georganiseerde wordt in dit onderzoek bedoeld: activiteiten die ten behoeve van vrijetijdsbesteding worden georganiseerd door een initiatiefnemer, stichting, sociale-/ culturele vereniging of organisatie binnen de gemeente Duiven.

Belanghebbenden: Belang hebben betekent dat er een wil is om een aanzienlijke inspanning te leveren ten voordele van de organisatie (De Nijs, 2004). In dit onderzoek bedoelen wij met belanghebbenden de mensen die er belang bij hebben dat inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding versterkt wordt en die zich hiervoor in willen zetten. Onder belanghebbenden vallen binnen dit onderzoek: jongeren met een LVB, burgers, organisaties, initiatiefnemers en de gemeente Duiven waaronder het Sociaal domein valt.

Inclusie: Met inclusie bedoelen we in dit onderzoek het proces waarbij ieder mens, ongeacht zijn (on)mogelijkheden en beperkingen, de kans krijgt om zijn leven naar eigen inzicht in te richten en om gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving (Vosters et al., 2013). Bij dit onderzoek gaat het om de 'sociale' inclusie. Sociale inclusie bestaat uit interpersoonlijke relaties en het 'erbij horen' in de samenleving. Hierbij moet er rekening gehouden worden met het feit of de persoon met een LVB-support ontvangt vanuit zijn netwerk, zijn rol in de samenleving als 'waardig' ervaart en door de samenleving vertrouwd wordt. Dit wil zeggen dat het belangrijk is dat er een beeld komt van het netwerk van de personen met een LVB en hoe dit netwerk kan helpen bij sociale inclusie. Hierbij wordt er vooral gekeken naar de rol van belanghebbenden en de mogelijkheden die er zijn binnen Duiven en de factoren die een rol spelen voor deelname aan de samenleving (Simplican et al., 2015).

Rol: Om inclusie te bereiken is het belangrijk dat belanghebbenden de waarde van hun rol gaan inzien. Welke rol geeft de burger, initiatiefnemers en LVB'er aan zichzelf en aan anderen en wat dit betekent voor inclusie (Brummel, 2017). In dit onderzoek worden er net zoals in de theorie onderscheid gemaakt tussen de volgende rollen: een persoon heeft geen behoefte aan een sociale rol, maakt een bewuste keuze voor meerdere sociale rollen of heeft omstandigheden die de sociale rol belemmeren. Bij een sociale rol kan in dit onderzoek gedacht worden aan vrijwilliger, deelnemer of initiatiefnemer. Bij deze verschillende rollen horen een aantal taken (Simplican et al., 2015).

Wensen en behoeften: Een behoefte is iets wat nodig is of denkt nodig te hebben. In dit geval hebben we het over secundaire behoeften zoals behoefte aan zekerheid, veiligheid, aandacht, erbij willen horen, meedoen en vriendschap (Van der Horst, z.d.). In dit onderzoek hopen we met name de behoefte (met het oog op inclusie) 'het erbij willen horen' in de samenleving te versterken. Met een wens bedoelen we in dit onderzoek wat iemand wil met betrekking tot vrijetijdsbesteding.

Mogelijkheden: Met mogelijkheden bedoelen we in dit onderzoek wat zijn bestaande voorzieningen binnen Duiven en hoe kan hierop worden aangesloten. Welke contacten/samenwerkingen kunnen er aangegaan worden en hoe kan er op de LVB jongeren aangesloten worden, waardoor inclusie verbeterd wordt.

Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek beschreven. De volgende onderwerpen komen aan bod: de onderzoeksbenadering, de participanten met verantwoording, de meetinstrumenten en analysemethoden die gebruikt zijn, de procedure van het onderzoek en in welke mate er gewerkt is aan de betrouwbaarheid en validiteit binnen het onderzoek.

3.1 Onderzoeksbenadering

Dit is een beschrijvend onderzoek. Het doel van deze onderzoeksvorm is het in kaart brengen van een praktijksituatie (Van der Donk & Van Lanen, 2011). Dit is namelijk het eerste onderzoek naar inclusie in de gemeente Duiven. Verder onderzoek zou weer kunnen voortbouwen op dit beschrijvend onderzoek, er is dus een basis voor verder onderzoek gecreëerd. We zijn op zoek gegaan naar hoe inclusie met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding binnen de gemeente Duiven, vanuit verschillende rollen, bevorderd kon worden. Het onderzoek geeft een beschrijving van de situatie in plaats van het ontwikkelen van een initiatief. Om in de gemeente Duiven een initiatief te kunnen ontwikkelen moest er eerst een beschrijving komen van de huidige situatie.

Dit is een kwalitatief onderzoek, omdat het uitgevoerd is in interactie met belanghebbenden en er gevraagd is naar meningen en ervaringen om zo inzicht te krijgen in de verschillende perspectieven (Van der Donk & Van Lanen, 2011).

3.2 Participanten

Vanuit het Sociaal domein hebben er drie participanten deelgenomen aan het onderzoek. Deze personen zetten zich in voor welzijnswerk met als doel het verbeteren van de leefbaarheid voor burgers met een beperking. De eerste participant was R1., werkzaam als coördinator van Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en het Sociaal domein. Het CJG werkt nauw samen met instellingen voor opvoed- en opgroevragen (Gemeente Duiven, 2017-d). De tweede participant was R2., werkzaam vanuit organisatie MEE als inclusie adviseur. MEE is een coöperatieve vereniging die zich inzet voor een inclusieve samenleving (MEE, z.d.). De derde participant was R3., werkzaam vanuit cliëntondersteuning. Cliëntondersteuners bieden informatie, advies en kortdurende ondersteuning aan kwetsbare mensen, hun familie en andere betrokkenen. Een cliëntondersteuner heeft specifieke kennis op het gebied van mensen met een beperking en streeft ernaar dat deze mensen zich kunnen ontwikkelen en zo zelfstandig mogelijk mee kunnen doen in de samenleving (Gemeente Duiven, 2017b). R1. is vanuit het Sociaal domein werkzaam bij de gemeente Duiven en mede hierom betrokken bij dit onderzoek. R2. en R3. zijn naast hun individuele functie als inclusie adviseur en cliëntondersteuner leden van het basisteam vanuit het Sociaal domein.

Het basisteam zorgt voor goede samenwerking tussen de professionals van de nulde lijn, burgers en organisaties, binnen gemeente Duiven, om elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen en projecten (Riesje, z.d.). Samen met deze participanten hebben wij het onderzoek in goede banen geleid.

Vanuit de LVB jongeren hebben in totaal elf participanten meegedaan aan het onderzoek. Het was belangrijk om het perspectief van deze jongeren mee te nemen in ons onderzoek. LVB jongeren dragen zelf bij aan inclusie en hebben volgens Brummel (2017) een sociale rol met betrekking tot inclusie. De eerste participant was een vrouw van 23 jaar wonend in een fasehuis in Duiven (J1.). De tweede participant was een vrouw van 18 jaar wonend in een gezinshuis in Duiven (J2.) en de derde participant was een vrouw van 23 jaar die zelfstandig begeleid woont met haar vriend in Duiven (J3.). De overige participanten waren zowel jongens als meiden in de leeftijdscategorie 16 tot 23 jaar wonend in een gezinshuis of fasehuis in Duiven (J4. t/m J11.).

Vanuit de burgers hebben in totaal negen participanten meegedaan aan het onderzoek. Burgers werden betrokken bij dit onderzoek, omdat zij een grote rol hebben bij het bereiken van inclusie. Burgers weten volgens Kröber (2008) weinig van de initiatieven die genomen worden en krijgen geen kans om zich te mengen. Om inclusie te bereiken is de gehele samenleving nodig. Om deze reden hebben we de burgers die interesse hadden in dit onderzoek, betrokken bij dit onderzoek.

De participanten waren zowel mannen als vrouwen tussen de leeftijd van 21 en 82 jaar wonend in Duiven (B1. t/m B9.). B1. t/m B5. hebben meegedaan aan de focusgroep. B6. t/m B9. hebben een vragenlijst ingevuld om deelvragen te beantwoorden.

3.3 Meetinstrumenten

3.3.1 Focusgroepen

Er is gekozen om de participanten te verdelen in drie focusgroepen. De focusgroep Sociaal domein bestond uit de drie eerder genoemde participanten: R1., R2. en R3. In Bijlage A staat beschreven hoe de verschillende bijeenkomsten aan de hand van een interviewleidraad uitgevoerd zijn. De focusgroep LVB jongeren bestond uit de drie participanten: J1., J2. en J3. De bijeenkomsten met de LVB jongeren staan uitgewerkt volgens de interviewleidraad (zie Bijlage B). De focusgroep burgers bestond uit de vijf burgers: B1., B2., B3., B4. en B5. In Bijlage C staat de interviewleidraad voor de bijeenkomst met deze burgers beschreven.

Het doel van een focusgroep is om interactie uit te lokken en in gesprek te gaan over hetzelfde onderwerp. Participanten reageren niet alleen op de interviewer, maar ook op elkaar. Door een focusgroep samen te stellen, start je een nieuw groepsproces op. Uit het onderzoek van de Glasgow University blijkt dat wanneer er homogeniteit binnen een groep is de personen elkaar vanuit dezelfde soort ervaringen kunnen aanvullen (Kitzinger, 1995). Binnen dit onderzoek is er sprake van homogene groepen. De focusgroep LVB jongeren bestaat uit drie meiden met hetzelfde niveau. De focusgroep burgers bestaat uit inwoners van de gemeente Duiven die zich vrijwillig hebben opgegeven om mee te doen met dit onderzoek. Er is bij de burgers dus sprake van gedeelde interesse voor dit onderzoek. De focusgroep Sociaal domein is bij elkaar gezet, omdat zij zich allemaal inzetten, vanuit de gemeente Duiven, voor de kwetsbare jongeren. Tijdens de focusgroep bijeenkomsten vulden de participanten elkaar aan en stonden open voor elkaars mening.

Fotosort

Bij de focusgroep LVB jongeren, is ter ondersteuning van het beantwoorden van *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?*, en *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*, gebruik gemaakt van het meetinstrument fotosort. Dit is gebruikt om aan te sluiten op het niveau van jongeren met een LVB.

Fotosort houdt in dat er door middel van foto's via een omweg over persoonlijke onderwerpen wordt gepraat. Zo komen er zaken aan het licht die anders onbesproken zouden blijven (Van der Donk & Van Lanen, 2011). Wanneer er over lastige onderwerpen wordt gepraat, waarbij veel hoofden en bijzaken komen kijken, hebben LVB jongeren baat bij visuele ondersteuning (Zoon, 2012).

Ecogram

Bij de focusgroep LVB jongeren is deels, ter ondersteuning van het beantwoorden van *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?*, gebruik gemaakt van het meetinstrument ecogram.

Een ecogram biedt in één oogopslag een overzicht van belangrijke sociale contacten uit verschillende leefgebieden (Kruijswijk, Peters, Elferink, Scholten & De Bruijn, 2013). Dit overzicht heeft meegeholpen om te kijken naar welke hulpbronnen de jongeren met een LVB vanuit hun omgeving in kunnen zetten. Deze hulpbronnen zorgen voor mogelijkheden waardoor er aangesloten kan worden op de wensen en behoeften.

Tekstballonnen

Bij alle focusgroepen is, ter beantwoording van *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*, gebruik gemaakt van het meetinstrument 'tekstballonnen'.

Deze techniek legt belanghebbenden, in dit onderzoek, een tekst/wensballon voor met de opdracht hun wensen en behoeften in te vullen. Deze techniek wordt gebruikt om individuele wensen en behoeften te uiten, waarna alle uitingen in de focusgroep besproken werden (Van der Donk & Van Lanen, 2011). In Figuur 2 is een ingevulde wensballon te zien.

Figuur 2. Voorbeeld ingevulde wensballon

Vragenlijst

Bij de focusgroep Sociaal domein en burgers is er gebruikt gemaakt van het meetinstrument 'vragenlijsten' om antwoord te krijgen op *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?*, de vragenlijst staat weergegeven in Bijlage D.

3.3.2 Vragenlijst

De vragenlijst is ingevuld door de vier burgers die eerder genoemd zijn (B6., B7., B8. en B9.). Deze burgers konden of wilden niet aansluiten bij de focusgroep en hebben hun eigen bijdrage geleverd door het invullen van de vragenlijst ter beantwoording van alle deelvragen. Deze vragenlijst is te lezen in Bijlage E. Door gebruik te maken van een vragenlijst konden er meer burgers benaderd worden om te zorgen voor een betere representativiteit.

3.3.3 Tekstballonnen

De LVB jongeren J4. tot en met J11. konden of wilden niet aansluiten bij de focusgroep en hebben op hun eigen manier een individuele bijdrage geleverd aan het beantwoorden van *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?* door het invullen van de wensballonnen. De resultaten hiervan zijn te zien in Figuur 3 op bladzijde 41.

3.4 Procedure van het onderzoek

Er is gekozen om te werken met kleine focusgroepen om indirect te zorgen voor een veilige sfeer. Wanneer er een veilige sfeer is, zullen er minder snel sociaal wenselijke antwoorden gegeven worden. Verder maakte de kleine omvang het mogelijk om niet alleen op de onderzoeker te reageren, maar ook op elkaar. Het bleef voor de onderzoeker en de participanten overzichtelijk, zodat er genoeg aandacht geschonken kon worden aan ieder persoon. Op deze manier komen verschillende perspectieven aan bod en vullen ze elkaar aan waar nodig (Kitzinger, 1995). De opnames van de focusgroepen zijn getranscribeerd met behulp van audio-opnames. Om op een betrouwbare manier te werk te gaan is er gebruik gemaakt van het document 'richtlijn voor verzamelen, verwerken en analyseren van gegevens uit kwalitatief onderzoek' (HAN Pedagogiek, 2016). Belanghebbenden van de focusgroepen hebben voor audio-opname ter goedkeuring een handtekening gezet. De namen van personen zijn afgeschermd en geanonimiseerd om op deze manier de privacy te waarborgen (Bijlage F). Verwijzingen in het onderzoek naar personen zijn geanonimiseerd door of alleen functies te gebruiken of door respondentnummers te gebruiken. De interviewvragen zijn gebaseerd op begrippen vanuit de begripsdefiniëring in hoofdstuk twee. De begrippen zijn geconcretiseerd, zodat het geen containerbegrip is. Zo kunnen de antwoorden vanuit de praktijk goed vergeleken worden met de definiëring in de literatuur. De literatuurstudie is gebruikt bij het opstellen van de interviewguides/vragenlijsten, bij het coderen van interviews en om verbanden te leggen met resultaten uit hoofdstuk vier. Daarnaast heeft de literatuurstudie over meetinstrumenten en analysemethoden bijgedragen aan een betrouwbare en valide manier van analyseren.

3.4.1 Sociaal domein

Participanten van het Sociaal domein binnen de gemeente Duiven zijn geworven met behulp van R1. Zij heeft samen met ons gekeken wie er binnen de gemeente Duiven als belanghebbenden mee konden werken aan het onderzoek. Deze belanghebbenden hebben wij middels een e-mail, telefonisch of persoonlijk benaderd. Deze groep van belanghebbenden vormden uiteindelijk de focusgroep Sociaal domein. Middels een groepsapp van het Sociaal domein en via de mail hebben we elkaar op de hoogte gehouden van het onderzoek en hebben we afspraken gepland om samen te komen. Deze vonden voornamelijk plaats in het gemeentehuis van Duiven en één keer bij MEE in Doetinchem. Voor deze locaties is gekozen, omdat gesprekken hierdoor plaats konden vinden onder werktijd. De respondenten hebben een fulltime baan en hierdoor was het handiger om ze op hun werkplek op te zoeken, waardoor tijd werd bespaard. De focusgroep is gebruikt om antwoord te geven op *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?* en *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?* Zoals eerder beschreven is *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?*, beantwoord door middel van een vragenlijst. Op korte termijn was er geen gesprek meer te plannen met de volledige focusgroep in verband met lange afwezigheid en vakantie van twee van de drie personen. De wensen en behoeften van het Sociaal domein zijn door belanghebbenden samen ingevuld in de wensballonnen. Het Sociaal domein werkt vanuit eenzelfde visie en hierdoor is het belangrijk dat ze qua wensen en behoeften op één lijn zitten. Door als focusgroep samen de wensballonnen in te vullen kregen ze de mogelijkheid om hier samen over in gesprek te gaan en te kijken naar elkaars perspectieven. Deze verschillende wensen en behoeften zijn in overleg samen gebundeld in één wensballon.

3.4.2 LVB jongeren

De LVB jongeren zijn in samenwerking met het Sociaal domein geworven. Participanten van het Sociaal domein zijn ingezet om organisaties en instanties te benaderen die werken met/voor jongeren met een LVB. Deze personen hebben wij middels e-mail, telefonisch of persoonlijk benaderd. Verder hebben wij organisaties gevraagd of zij ons nog andere contacten aan konden leveren. Op deze manier is er 'via via' gezocht naar belanghebbenden. De geworven LVB jongeren vormden samen de focusgroep LVB jongeren. LVB jongeren die niet aan wilden of konden sluiten bij de focusgroep zijn via hun begeleiders benaderd met de vraag of ze wel de mogelijkheid hadden om hun eigen individuele bijdrage te leveren aan het onderzoek door het invullen van de wensballonnen. De begeleiders hebben telefonisch uitleg gekregen over het invullen van de wensballon en kregen via WhatsApp een foto doorgestuurd van een ingevulde wensballon als voorbeeld, zodat ze deze samen met hun LVB jongeren in konden vullen. Op deze manier zijn er meerdere LVB jongeren benaderd om een breder beeld te krijgen van de wensen en behoeften op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding van deze jongeren wonend in Duiven. In totaal hebben er vier bijeenkomsten plaatsgevonden met de focusgroep LVB jongeren.

De LVB jongeren vulden elkaars mening of verhalen aan vanuit eigen ervaringen. Volgens Kitzinger (1995) is dit één van de voordelen van een homogene focusgroep.

Bijeenkomst één en vier zijn niet in de interviewleidraad verwerkt, omdat deze geen antwoord geven op de deelvragen. We hebben er echter wel voor gekozen om deze bijeenkomsten uit te voeren. Voor de focusgroep LVB jongeren is het namelijk belangrijk om te benoemen dat wij geïnvesteerd hebben in het creëren van een veilige en vertrouwde omgeving. Het is bij mensen met een LVB belangrijk dat er geïnvesteerd wordt in kennismaking en het creëren van een veilige omgeving.

Bij de eerste fase van groepsvorming is het belangrijk om te investeren in veiligheid door bijvoorbeeld het opstellen van regels (Luitjes & De Zeeuw-Jans, 2013). Dit hebben wij tijdens de eerste bijeenkomst dan ook samen met de LVB jongeren gedaan. Hierdoor hebben wij bij deze jongeren geprobeerd om aan te sluiten op hun niveau. Op deze manier hebben wij geprobeerd te voorkomen/reducen dat ze sociaal wenselijke antwoorden zouden geven tijdens de tweede en derde bijeenkomst. Door de eerste bijeenkomst voelden de jongeren zich meer op hun gemak bij elkaar en ons als onderzoeker/begeleider. Bij de vierde bijeenkomst stond de evaluatie en de overdracht naar het basisteam centraal. We wilden graag weten hoe de LVB jongeren de bijeenkomsten ervaren hebben en of ze in de toekomst de samenwerking met het basisteam aan wilden gaan. Op deze manier hebben we draagvlak gecreëerd voor beide partijen om in de toekomst samen te gaan werken. Alle vier de bijeenkomsten hebben plaatsgevonden op dezelfde locatie, namelijk bij de KerkvoorNu. In samenspraak met de focusgroep zijn hier data en tijden voor uitgekozen. We hebben gebruik gemaakt van dezelfde locatie om voor een veilige en vertrouwde omgeving te zorgen wat volgens Bruininks (2006) de basisaanpak is om een pedagogisch klimaat te creëren.

Een randvoorwaarde voor een goed gesprek met jongeren met een LVB is onder andere praten combineren met spelen (Delfos, 2014). We hebben daarom tijdens de bijeenkomsten met deze focusgroep geprobeerd om zoveel mogelijk gebruik te maken van de meetinstrumenten fotosort, tekstballonnen en het ecogram, omdat deze laagdrempelige en visuele manier van werken aansluit bij de ontwikkelingsleeftijd van de LVB jongeren.

Er is niet specifiek gevraagd naar welke rol burgers en Sociaal domein kunnen spelen bij beantwoorden van *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?*, hier is voor gekozen, omdat het voor de LVB jongeren moeilijk genoeg was om de rollen voor zichzelf te begrijpen en hun eigen visie hierover te geven. Bij de focusgroepen LVB jongeren en burgers zijn de wensballonnen, die antwoord gaven op *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*, allemaal individueel ingevuld om vervolgens met elkaar te kunnen vergelijken. Hier is voor gekozen, omdat het individueel invullen helpt bij het verkrijgen van hun eigen mening zonder dat deze beïnvloed wordt. LVB jongeren en burgers kunnen namelijk allemaal een andere visie hebben op het gebied van wensen en behoeften bij besteding van hun vrijetijdsbesteding.

Er is bij de focusgroep LVB jongeren niet zoals bij de andere focusgroepen een speciale bijeenkomst geweest ter beantwoording van *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?* We hebben ervoor gekozen om tijdens de tweede bijeenkomst waarbij antwoord gegeven werd op *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*, door te vragen naar welke mogelijkheden en bekende locaties de LVB jongeren zagen voor de genoemde activiteiten. Hier is voor gekozen, omdat het invullen van een vragenlijst (zoals wel gebruikt is bij de overige focusgroepen) niet het beoogde effect zou hebben en dus waarschijnlijk de resultaten niet betrouwbaar zouden zijn.

3.4.3 Burgers

Burgers zijn geworven door samen met het Sociaal domein en via persoonlijke contacten op zoek te gaan naar burgers die belang hebben bij het onderzoek. Deze burgers hebben wij middels e-mail, telefonisch of persoonlijk benaderd. Deze belanghebbenden vormen samen de focusgroep burgers. Burgers die interesse hadden in dit vraagstuk zijn bij de KerkvoorNu bij elkaar gekomen en waren bereid om met elkaar in gesprek te gaan. Ze vulden elkaar aan waar nodig, naarmate het gesprek vorderde ontstond er een open sfeer. Er werd soms kritisch ingegaan op elkaars antwoorden. Op deze manier zijn perspectieven uitgewisseld en kwamen er uitgebreide antwoorden naar voren. Bij de focusgroep burgers werd gebruik gemaakt van een vragenlijst, ter beantwoording van *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?*, zodat de resultaten op dezelfde manier geanalyseerd konden worden als bij de focusgroep Sociaal domein.

Bij de focusgroep burgers zijn de wensballonnen allemaal individueel ingevuld om vervolgens met elkaar te kunnen vergelijken. Hier is voor gekozen, omdat het individueel invullen helpt bij het verkrijgen van hun eigen mening zonder dat deze beïnvloed wordt. LVB jongeren en burgers kunnen namelijk allemaal een andere visie hebben op het gebied van wensen en behoeften bij besteding van hun vrijetijdsbesteding.

3.5 Analysemethoden

De deelvragen zijn geanalyseerd als minder gestructureerde data. Minder gestructureerde data zijn bijvoorbeeld open vragen, uitgewerkte mindmaps (tekstballonnen) en tekstfragmenten. Deze methoden zijn ook gebruikt in dit onderzoek en zijn minder eenvoudig te analyseren, omdat ze niet voor gestructureerd zijn (Van der Donk & Van Lanen, 2011).

3.5.1 Open coderen

Bij de focusgroepen Sociaal domein, burgers en LVB jongeren zijn om antwoord te geven op *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?*, de opnames van de gesprekken getranscribeerd en vervolgens verdeeld in betekenisvolle tekstfragmenten. De tekst werd verdeeld in woorden of zinnen die te maken hebben met hetzelfde onderwerp. Aan deze tekstfragmenten zijn namen gegeven door middel van open coderen om vervolgens deze open codes onder te verdelen in overkoepelende codes.

Deze overkoepelende codes zijn gekoppeld aan termen vanuit de literatuur of aan termen die respondenten zelf vaak gebruikten.

De codes zijn eerst apart door de onderzoekers opgesteld en hierna samen vergeleken om vervolgens een eenduidige benaming te krijgen voor gebruikte codes. Dit om ervoor te zorgen dat persoonlijke interpretaties zoveel mogelijk buiten beschouwing te laten. De codelijst staat in Bijlage G.

3.5.2 Analysemethode 8 Data terugbrengen naar betekenisvolle tekstfragmenten

Bij de focusgroep Sociaal domein is ter beantwoording van *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*, gebruik gemaakt van het gezamenlijk invullen van de wensballon. De wensballon is gezamenlijk ingevuld en hierdoor was het niet mogelijk deze, zoals bij de andere focusgroepen, horizontaal te vergelijken. De tekst die in de wensballon geformuleerd is door het Sociaal domein, is teruggebracht naar betekenisvolle tekstfragmenten om zo een duidelijk beeld neer te kunnen zetten in de resultaten.

3.5.3 Analysemethode 11 Horizontaal vergelijken

Bij horizontaal vergelijken worden alle antwoorden, die op een open vraag zijn gegeven, naast elkaar geplaatst. Vervolgens wordt er op zoek gegaan naar opmerkelijke verschillen en overeenkomsten (Van der Donk & Van Lanen, 2011). Deze analysemethode is gebruikt bij de focusgroep Sociaal domein, burgers en bij de burgers die niet bij de focusgroep zaten, ter beantwoording van *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?* Deze methode is ook gebruikt bij de focusgroep burgers ter beantwoording van *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?* De antwoorden van de vragenlijsten konden op deze manier horizontaal naast elkaar worden gelegd om te kunnen vergelijken. Na de beschrijving zijn kort de bevindingen beschreven die vervolgens zijn meegenomen in de resultaten. Verder is deze methode gebruikt bij het beantwoorden van *deelvraag twee* bij de LVB jongeren en bij de burgers door middel van wensballonnen. Meerdere burgers en LVB jongeren hebben deze ballon individueel ingevuld. Door ze horizontaal naast elkaar te leggen kwam er naar voren welke wensen en behoeften er waren. Hierdoor is er een beeld verkregen van dezelfde wensen en behoeften die er waren voor de LVB jongeren en de burgers. In Bijlage H zijn de resultaten uitgewerkt door middel van horizontaal vergelijken. Alle anderen afgenomen vragenlijsten zijn op dezelfde manier geanalyseerd om vervolgens resultaten uit te halen die weer een bijdrage leveren aan het trekken van de conclusies. Bijlage H is een voorbeeld om te laten zien dat op de juiste manier geanalyseerd is. Er is voor gekozen om de overige horizontale analyses uit de bijlagen te halen, omdat in hoofdstuk vier de volledige resultaten van deze horizontale vergelijkingen staan weergegeven.

3.5.4 Analysemethode 1 Aantallen vergelijken

Bij de focusgroep LVB jongeren zijn de antwoorden van de wensballonnen in eerste instantie horizontaal vergeleken ter beantwoording van *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*. Het was relevanter voor het onderzoek om te kijken naar de frequentie van de genoemde wensen en behoeften, deze aantallen zijn weergegeven in een grafiek. Hiervoor is analysemethode 1. Aantallen berekenen gebruikt.

Het vergelijken van aantallen geeft een overzicht van de frequentie van een bepaalde mogelijkheid (Van der Donk & Van Lanen, 2011). De horizontale vergelijking gaf een mooi beeld van wat de LVB jongeren als wens/behoefte aan hadden gegeven, maar het was belangrijker om te kijken naar de frequentie van de wensen en behoeften. Zo werd bepaald welke wens/behoefte de grootste frequentie had, zodat hier op ingespeeld kon worden.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens het schrijven van dit onderzoeksrapport is er rekening gehouden met de betrouwbaarheid en validiteit. Validiteit wil zeggen dat onderzocht wordt wat onderzocht moet worden. Betrouwbaarheid betekent dat een onderzoek keer op keer dezelfde resultaten oplevert. Om de betrouwbaarheid en validiteit te waarborgen is er rekening gehouden met een aantal richtlijnen. In Tabel 1 staat beschreven volgens welke richtlijnen er volgens Van der Donk en Van Lanen (2011) aan de betrouwbaarheid en validiteit is gewerkt, op welke manier dit is toegepast in het onderzoek en welke soort validiteit hierbij aansluit.

Tabel 1. Toegepaste richtlijnen validiteit en betrouwbaarheid.

Richtlijnen	Verantwoording richtlijnen
1.Zorg voor triangulatie	Bron triangulatie is toegepast, omdat de burgers, het Sociaal domein en de LVB jongeren alle drie bevraagd zijn. Op deze manier is er inzicht verkregen in de manier waarop zij afzonderlijk aankijken tegen dit onderzoek. Deze uitkomsten zijn vergeleken. Gecombineerde methoden zijn gebruikt om te zorgen voor methodische triangulatie. Om vanuit de burgers respons te krijgen is er gebruik gemaakt van vragenlijsten en een groepsinterview aan de hand van een focusgroep. Tijdens een vragenlijst kunnen antwoorden sociaal wenselijk worden gegeven terwijl bij een interview doorgevraagd kan worden. Onderzoekerstriangulatie is toegepast, omdat beide onderzoekers de transcripten apart van elkaar hebben gecodeerd en geanalyseerd. Vervolgens hebben de onderzoekers elkaars transcripten nagekeken en gecontroleerd. Dit is gedaan om ervoor te zorgen dat persoonlijke invloeden grotendeels worden vermeden.

2.Communiceer over je praktijkonderzoek	Door meerdere bijeenkomsten te organiseren met de focusgroepen LVB jongeren en sociaal domein is er gezorgd voor voldoende momenten van uitwisseling. Hierdoor creëerden we transparantie en draagvlak. Tussen de bijeenkomsten met het Sociaal domein en de LVB jongeren is (telefonisch) contact gehouden via WhatsApp en de mail om elkaar op de hoogte te houden van het proces. Deze richtlijn past bij democratische validiteit .
3.Zorg voor transparantie	Er is gezorgd voor dialogische validiteit , omdat de focusgroepen de samenvattingen van interviews teruggekoppeld kregen en door middel van mails op de hoogte werden gehouden van ons onderzoek. Op deze manier konden zij reageren op onze resultaten.
4.Verdiep je in het praktijkprobleem	Om goed inzicht te krijgen in dit praktijkprobleem hebben we op diverse manieren de probleemanalyse uitgevoerd (hoofdstuk twee). Interviews en enquêtes zijn afgenomen om een beeld te krijgen van de huidige situatie. Er is gebruik gemaakt van vakliteratuur om te kijken naar wat er over het algemeen bekend is over inclusie. Er is gekeken naar eerdere onderzoeken over inclusie, de rollen die belanghebbenden spelen en de voorwaarden waar rekening mee gehouden moet worden. Door verdieping in het praktijkprobleem is er gezorgd voor concretisering en sloten uitkomsten beter aan bij de belanghebbenden.
5.Verdiep je in de organisatie	De procesvaliditeit werd verhoogd, doordat uitkomsten van dit onderzoek passen binnen de methode waar het basisteam mee werkt. Het basisteam werkt met de Scrum methode. Deze methode is gericht op korte periodes waarin transparantie, inspectie en aanpassing centraal staat. Een idee wordt uitgedacht voor een periode van drie weken dan gaat de gemeente ermee aan de slag gedurende drie weken. Na deze drie weken wordt het gepresenteerd om transparant te zijn, wordt er samen met het team geïnspecteerd en aangepast om vervolgens weer over te gaan tot uitvoering. Scrum is er om te voorkomen dat een initiatief blijft liggen door te veel papierwerk. De methode is gericht op dingen ondernemen en doen (Kampschuur, 2017). Tijdens onze onderzoeksperiode zijn wij continu bezig geweest met transparantie en uitvoering bijvoorbeeld door het uitdenken van vormgeving van de bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten hebben we voorgelegd aan het Sociaal domein. De bijeenkomsten voor de LVB jongeren zijn in overleg aangepast en uitgevoerd in de praktijk. Uitkomsten hiervan zijn teruggekoppeld aan het Sociaal domein en vanuit hier gingen wij weer verder met het onderzoek. Zo kan ons onderzoek opgepakt worden en kan er zonder te veel toevoegingen geïntegreerd worden. Dit zorgt voor procesvaliditeit. Er is gezorgd voor katalyserende validiteit. De gemeente Duiven heeft aangegeven inzicht te willen verkrijgen in de huidige situatie van inclusie voor jongeren met een LVB op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding. Dit onderzoek geeft een beschrijving van de huidige situatie vanuit de verschillende belanghebbenden. Deze informatie was eerder nog niet bekend. De informatie creëert beter zicht op de rol, wensen/behoefte en mogelijkheden binnen de gemeente Duiven. Deze informatie creëert een nieuwe basis om van hieruit verder te werken met het zicht op een betere toekomst voor georganiseerde vrijetijdsbesteding gericht op LVB jongeren.

6. Verdiep je in verschillende perspectieven	Er is vanuit drie focusgroepen gekeken naar het praktijkprobleem. Waarbij verschillende perspectieven naar voren zijn gekomen. De focusgroepen hebben de verschillende deelvragen beantwoord. Tijdens de beantwoording hiervan speelden er verschillende perspectieven onderling in de focusgroep mee, maar ook tussen de focusgroepen zelf. Om ervoor te zorgen dat dialogische validiteit gewaarborgd is, zijn de uitkomsten van geanalyseerde data teruggekoppeld naar de praktijkbegeleiders.
7. Maak gebruik van vakliteratuur	Er is gebruik gemaakt van vakliteratuur om te zorgen voor een begripsafbakening. Dit hebben we gedaan door ons te verdiepen in 'sociale' inclusie en de verschillende rollen die hierbij belangrijk zijn. Verder is er vakliteratuur gebruikt om de verzamelde data vanuit de praktijk te kunnen koppelen.

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden per deelvraag de resultaten weergegeven. Deze resultaten zijn onderverdeeld in de gebruikte focusgroepen. De ruwe data is geanalyseerd en wordt in dit hoofdstuk weergegeven als een overzichtelijk geheel. Hierbij is gelet op overeenkomsten, verschillen en opmerkelijke aspecten die naar voren zijn gekomen.

4.1 Rollen

Deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?

4.1.1 Focusgroep Sociaal domein

Het Sociaal domein geeft aan dat zij de faciliterende- en wettelijke rol hebben vanuit de gemeente. Deze faciliterende rol definieert R1. als volgt: *“Initiatief nemend in de zin van ondersteunen. We gaan het niet voor de jongeren en de burgers bedenken, maar we gaan het samen doen”*. Het Sociaal domein geeft aan dat het initiatief voor nu wel bij hen ligt. Het is dus een faciliterende rol waarbij initiatief nemen tijdens deze opstartende fase op de voorgrond staat. Aan deze rol verbindt het Sociaal domein taken zoals: aansluiting vinden bij burgers en LVB jongeren, concreet maken, verbindingen en samenwerking opstarten. Zo beschreef R2. het volgende: *“Wij krijgen dan de rol die we nu in het basisteam hebben. Namelijk als verbinder, aanjager en kantelcoach. Je legt de verbinding, je jaagt aan zodat het initiatief door blijft gaan en je neemt jongeren met een LVB mee in die kanteling. Samen gaan we kijken naar hun omgeving. Wat kan de omgeving bijdragen zodat dit initiatief voor deze jongeren daadwerkelijk neergezet wordt. De omgeving en burgers zijn ook erg belangrijk om mee te krijgen”*. Het Sociaal domein hoopt dat er na dit onderzoek meer duidelijkheid is over waar de behoefte van de LVB jongeren en burgers ligt. Vanuit de faciliterende en initiatief nemende rol wil het Sociaal domein zorgen voor meer draagvlak bij de burgers en LVB jongeren. Dit door een initiatief in samenwerking met hen te organiseren. Het Sociaal domein wil meer draagvlak creëren door te zorgen voor een ‘olievlekwerking’. Dit betekent dat de vlek klein begint bij de LVB jongeren zelf, maar vervolgens groter wordt doordat meer mensen mee gaan doen aan het initiatief. Dit zorgt dan uiteindelijk voor meer bekendheid en draagvlak.

Rol voor de LVB jongeren

Het Sociaal domein ziet voor de LVB jongeren ook een belangrijke rol. Voor de LVB jongeren ziet het Sociaal domein het liefst de rollen initiatiefnemer en maatje naar voren komen. Zo geeft R2. het volgende voorbeeld: *“Ik zou het heel erg mooi vinden als, los van waar ze aan het begin zelf staan, het zou eindigen in dat zij zich als de initiatiefnemers voelen. Dat ze zich trots en als eigenaar voelen. Dat ze dan ook nadat het initiatief staat de rol van maatje durven nemen en vrienden, familie en anderen mensen meenemen om te laten zien hoe trots ze zijn om zo de olievlek uit te breiden”*.

Bij deze rollen heeft het Sociaal domein voor deze groep jongeren nog geen verwachtingen. Ze vindt het allereerst belangrijk dat de LVB jongeren zich veilig voelen. Vervolgens kan er samen met hen gekeken worden hoe er het beste op hun mogelijkheden aangesloten kan worden.

Rol voor de burgers

Voor de burgers ziet het Sociaal domein het liefst de rol van ondersteuner/maatje of vrijwilliger. Initiatiefnemer ziet zij als een rol voor in de toekomst. De omgeving zal het initiatief allereerst moeten gaan omarmen, zodat er meer draagvlak gecreëerd wordt. De burger zal open moeten staan voor mensen met een beperking en dit soort initiatieven. R3. benoemt dan ook het volgende: *“Ik denk dat heel veel mensen zich niet realiseren wat ze voor dit soort initiatieven kunnen doen. Alles is nu allemaal zo georganiseerd in aparte initiatieven en opgezet door professionals dat men zich niet heel erg bewust is van het feit dat er ook gezamenlijk met de burger initiatieven georganiseerd kunnen worden”*. Respondent R2. geeft aan dat niet alleen hier winst te behalen valt, maar ook bij haar veronderstelling dat de meerderheid van de ‘normale’ burgers iemand met een LVB niet herkent. Zo benoemt ze het volgende: *“Hoe kan je je er nou bewust van zijn dat er ergens verbindingen en mogelijkheden voor initiatieven liggen wanneer je jongeren met een LVB zelf niet herkent”*. Het Sociaal domein zit nu nog in de fase van ‘hopen’. Zij hoopt dat burgers zich meer bewust worden en dat er hierdoor verbindingen tot stand gebracht kunnen worden. Het Sociaal domein hoopt op samensmeltingen en meer draagvlak bij de burger om in de toekomst zelf initiatief te tonen of om mee te werken aan inclusieve initiatieven. Zo zegt R2. het volgende: *“Ik denk dat we nog niet zo heel erg durven te verwachten, maar dat we hopen dat er verbindingen komen, dat er samensmeltingen komen of dat mensen die er nu nog niet voor openstaan er wel voor open komen te staan. Zij zouden dan een maatje kunnen worden van iemand met een LVB of iets vrijwillig kunnen doen, maar gewoonweg meer draagvlak is het belangrijkste. Dat zou al een hele winst zijn, dat is het begin”*.

4.1.2 Focusgroep LVB jongeren

Tijdens dit interview zijn er verschillende soorten activiteiten op tafel gelegd met de vraag welke rol de LVB jongeren zouden aannemen bij de desbetreffende activiteit. Ze kregen hierbij de keuze uit de rollen: vrijwilliger, deelnemer, ondersteuner/maatje, initiatiefnemer, meerdere rollen tegelijk of geen rol. De LVB jongeren hebben tijdens het interview, afhankelijk van de activiteit, aangegeven de volgende rollen op zich te willen nemen: deelnemer, initiatiefnemer, ondersteuner/maatje of kozen voor het aannemen van geen rol. Ze koppelen de volgende taken aan de rol van deelnemer: elkaar helpen, meedenken en meedoen. Aan de rol van ondersteuner en maatje koppelen ze het meenemen van een begeleider of vriendin en niet alleen willen gaan. Als we het met de LVB jongeren over de rol initiatiefnemer hebben dan geven ze de volgende taken aan: een idee voordragen, samenwerken, meehelpen, samen opzetten, organiseren en het hebben van verantwoordelijkheden. Over initiatiefnemer bij bijvoorbeeld een kookactiviteit wordt door J1. het volgende gezegd: *“Ik neem de rol van initiatiefnemer. Dan kan ik lekker doen wat ik zelf wil, een beetje helpen en samen opzetten. Koken is echt mijn hobby dus dan zal ik met plezier iets organiseren”*.

Jongere J2. geeft aan liever de rol van deelnemer te hebben dan de rol van initiatiefnemer: *“Ik vind het moeilijk om een buurtbarbecue te organiseren, omdat ik niet weet wat ik moet halen en voor hoeveel mensen ik iets moet halen. Dat vind ik een moeilijke inschatting, dan zou ik echt hulp moeten hebben”*. Op de vraag: ‘Welk gevoel geeft de rol van initiatiefnemer jou?’ Geeft J2. het volgende antwoord: *“Ja trots en onzeker. Ik zou onzeker zijn, doe ik het wel goed wordt het een geslaagd project, dat soort dingen. Als het eenmaal gelukt is zal ik wel trots op mezelf zijn”*.

Als een soort van ‘randvoorwaarden’ geven de LVB jongeren een aantal ‘sociale omgangsnormen’ aan. J2. zegt over deze randvoorwaarden het volgende: *“Ik vind dat de mensen die ik meehelp mij serieus moeten nemen, naar mij moeten luisteren, eerlijk moeten zijn en we moeten elkaar vertrouwen. Anders steek je ergens energie in en dan is het toch ineens niet goed. Dat zou een teleurstelling zijn, dan zou ik het niet snel opnieuw proberen”*. Niet alleen dit is belangrijk, maar ook het hebben van een veilig gevoel wordt aangegeven als belangrijke factor. *“Ik zou eerst de kat uit de boom kijken of ik het leuk vind en dan misschien kijken of ik mee wil helpen of niet. In het begin zou ik nog niet willen helpen. Ik moet eerst kijken of ik me prettig en veilig voel”* (J2.).

Rol voor burgers

Er is niet specifiek gevraagd naar de rol van de burgers. Het globale beeld van de LVB jongeren over de omgeving/burger is naar voren gekomen. Als we het gaan hebben over hoe ze denken dat de omgeving/burgers hen ziet in combinatie met deze rollen, geven ze aan zich niet serieus genomen te voelen. J2. zegt het volgende: *“Je ziet wel dat mensen snel een vooroordeel hebben. Nee... niet iedereen heeft een gelijk IQ, maar ze moeten ons als gelijken zien en als we het niet snappen kan er samen gekeken worden naar oplossingen”*. De LVB jongeren geven aan op het gebied van omgang met jongeren met een normale ontwikkeling slechte ervaringen te hebben. Ze hebben het gevoel dat deze jongeren een oordeel over ze hebben en zijn hiernaast bang om (weer) gekwetst te worden. Zo benoemt J3. het volgende: *“Ik ben bang om weer gekwetst te worden. Sneller gekwetst te worden door onbekenden omdat ze sneller een oordeel hebben over je” Het liefst wil ik eerst een veilige omgeving”*. Om in een veilige omgeving te blijven geven ze aan liever hun eigen ding te doen en zich niet te mengen met jongeren met een normale ontwikkeling.

Rol voor gemeente

Er is niet specifiek gevraagd naar de rol die gemeente kan spelen. Het beeld dat de LVB jongeren over de gemeente hebben is: dat mensen die er werken te serieus zijn en de medewerkers soms moeite hebben met de omgang met jongeren met een LVB. Om hier verandering in te brengen geeft J2. het volgende aan: *“Ze moeten ons het vertrouwen geven dat ik het wel waard ben om naar te luisteren en dat ze willen luisteren. Ik vind het namelijk fijn dat je iets mét elkaar doet en niet vóór elkaar. Bij het opzetten van een initiatief moeten we hier natuurlijk wel een serieus woord in hebben”*.

4.1.3 Focusgroep burgers

De code samenwerken met betrekking tot het aannemen van een rol is acht keer benoemd door de burgers, vier keer door het Sociaal domein en zeven keer door de LVB jongeren. B3. geeft over samenwerken het volgende aan: *“Ik denk dat een activiteit zoals een parcours in het Horsterpark goed zou kunnen. Je helpt elkaar dan over hindernissen. Zo werk je samen om over bepaalde obstakels te komen. Het lijkt mij goed om zo'n initiatief in groepsverband te doen met ‘normale’ jongeren en jongeren met een LVB om elkaar te helpen”*. Drie van de vijf burgers zien zichzelf als ondersteuner/maatje. *“Ik wandel veel in mijn vrijetijdsbesteding dit doe ik individueel, maar mensen met een LVB zouden vanuit mij als ondersteuner/maatje best mee kunnen wandelen. Ik moet dan wel de persoon kennen of er moet goede begeleiding aanwezig zijn. Zo kan het een sociale bezigheid worden waar je allebei plezier aan beleeft”* (B1.). Eén iemand ziet zichzelf als vrijwilliger en één burger is bereid om initiatief te nemen. Om deze rollen te realiseren noemen de burgers wel een aantal ‘randvoorwaarden’. Graag wil B5. om de rol van vrijwilliger aan te nemen een soort van voorkennis krijgen over deze mensen. Ze vindt het belangrijk dat er goede professionele begeleiding is voor deze LVB jongeren om zich te kunnen ontwikkelen. Een begeleider moet volgens haar gericht zijn op mogelijkheden bij deze jongeren. B3. vindt dat er bij de burgers, die initiatiefnemer willen worden, een goede basis moet liggen. B3. benoemt het volgende: *“Je moet je dermate goed informeren over hoe je om moet gaan met zulke mensen”*. B1. is bereid om de rol van ondersteuner/maatje aan te nemen, wanneer hij weet hoe hij jongeren met een LVB kan herkennen en deze persoon vertrouwt en kent. Bovengenoemde rollen worden pas aangenomen wanneer er vanuit de gemeente Duiven een duidelijke basis wordt georganiseerd. B5. benoemt het volgende: *“Er moet wel ergens een goede organisatie vanuit de gemeente staan. Iemand moet het overzicht bewaken. Wanneer er nu vanuit de gemeente zo mooi gesproken wordt over burgerinitiatieven alleen vind ik dat veel te weinig. Zelf heb ik een gezin en dan verwachten ze ook nog initiatieven vanuit de burger. Er moet aangesloten kunnen worden op de politiek. Ergens moet iets staan van waaruit gehandeld kan worden”*.

Rol voor de gemeente

De burgers benoemen voor de gemeente de initiatief nemende-, faciliterende- en wettelijke rol. B5. geeft aan hoofdzakelijk de faciliterende rol voor de gemeente te zien, maar volgens haar en de andere burgers ontbreekt er nog wat. *“Wanneer de gemeente faciliterend zou zijn dan moeten de stappen duidelijk zijn bij de gemeente. Ik zou nou niet weten wat ik zou moeten doen om een initiatief te beginnen”* (B5.). De faciliterende rol is nog niet voldoende ontwikkeld vanuit de gemeente. Alle vijf de burgers zien de gemeente als dé partij die de grootste rol heeft. *“Het moet eerst uit de politiek komen. Zij moeten dan vanuit de gemeente ideeën aandragen en mensen aan het denken zetten. Er moet een meerderheid komen die zich in wil zetten voor dit soort initiatieven. Ik verwacht dat de burgers (ook ik) meer aandacht en begrip krijgen”* (B1.). *“Er moet eerst vanuit de gemeente draagvlak gecreëerd worden om burgers in beweging te krijgen. Het moet normaal worden dat iedereen overal bij hoort. Het liefst dichtbij de realiteit en de maatschappij”* (B5.).

Rol voor de LVB jongeren

Voor de LVB jongeren zien twee van de vijf burgers de rol van deelnemer. Twee burgers vinden dat de LVB jongeren met wat hulp best zelf bij kunnen dragen aan het uitwerken van een initiatief. B5. ziet de rol van ondersteuner/maatje voor jongeren met een LVB. *“De jongeren die al wat langer meedoen aan het initiatief zouden iemand mee kunnen nemen die ze kennen. Dat voelt vertrouwd en ze kunnen elkaar ondersteunen”* (B5.). B3 denkt dat de rol van deelnemer genoeg is voor deze jongeren. Hij benoemt het volgende: *“Ik denk dat de jongeren eerst de rol van deelnemer aan zullen nemen, want ik denk dat ze het al spannend zat vinden om mee te doen. Wanneer alles georganiseerd moet worden zullen ze het misschien niet snappen en afhaken”*.

4.1.4 Vragenlijst burgers

Uit de vragenlijst die is ingevuld door de burgers, die niet mee hebben gedaan met de focusgroep, zijn een aantal resultaten naar voren gekomen. Vier van de vier burgers hebben de vragenlijst ingevuld en teruggestuurd. Drie burgers hebben zichzelf meerdere rollen toegekend. Alle drie zien ze zichzelf in de rol van ondersteuner/maatje. Twee van deze drie geven aan ook deelnemer en vrijwilliger te willen zijn. Eén burger geeft aan alleen deelnemer te willen zijn. Volgens B6. is het belangrijk dat er als vrijwilliger op zoek wordt gegaan naar geschikte locaties voor georganiseerde vrijetijdsbesteding. Bij haar is op dit moment nog niet bekend welke plekken er zijn binnen Duiven. Zij geeft aan dat het fijn zou zijn als er meer bekendheid komt over geschikte locaties.

Rol voor de LVB jongeren

De burgers geven alle vier de rol van deelnemer aan voor LVB jongeren. Twee burgers geven aan dat ze de rol van ondersteuner/maatje op zich kunnen nemen en/of de rol van vrijwilliger. Tot slot geven twee burgers aan dat de rol van initiatiefnemer passend is voor deze doelgroep. B8. beschrijft de volgende taken bij de rol van initiatiefnemer voor een LVB jongere: *“Jeugdigen kunnen meedoen binnen hun mogelijkheden. Hierbij moet er gekeken worden naar welke passie het individu heeft, dit kan ingezet worden om aan het initiatief bij te dragen”*. B6. zou graag willen zien dat ze vanuit de initiatief nemende rol zelf met ideeën komen. Er moet volgens haar wel ondersteuning geboden worden, maar ideeën kunnen zelf bedacht worden.

Rol voor de gemeente

De gemeente krijgt van alle vier de burgers de faciliterende- en de wettelijke rol toegekend. Drie burgers geven naast deze wettelijke- en faciliterende rol aan dat de gemeente initiatiefnemer zou moeten zijn. Twee burgers vinden het belangrijk dat de gemeente ook deelneemt aan dit soort initiatieven. Drie burgers geven aan dat het belangrijk is dat dit soort initiatieven worden gepromoot. Twee burgers benoemen dat het belangrijk is dat de gemeente zelf het initiatief neemt om een initiatief op te zetten. B7. legt het volgende uit bij bovenstaande resultaten: *“In mijn ogen moet de gemeente zeker in het beginstadium initiatief nemen om een activiteit op te zetten en daarnaast moeten zij deze activiteit promoten, uitzetten en organiseren”*.

Drie burgers geven aan dat er tijd en geld beschikbaar moet worden gesteld vanuit de faciliterende rol. *“Wanneer iemand met een plan komt moet dit vanuit de faciliterende rol worden gesteund. Het moet niet afgewezen worden, omdat het tijd en geld kost”* (B6.). Tot slot benoemt B9. het volgende over de deelnemende rol: *“Als overheid moet je laten zien dat er samenwerking plaatsvindt met mensen met een LVB. De overheid moet dit uitdragen”*.

4.2 Wensen en behoeften

Deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?

4.2.1 Focusgroep Sociaal domein

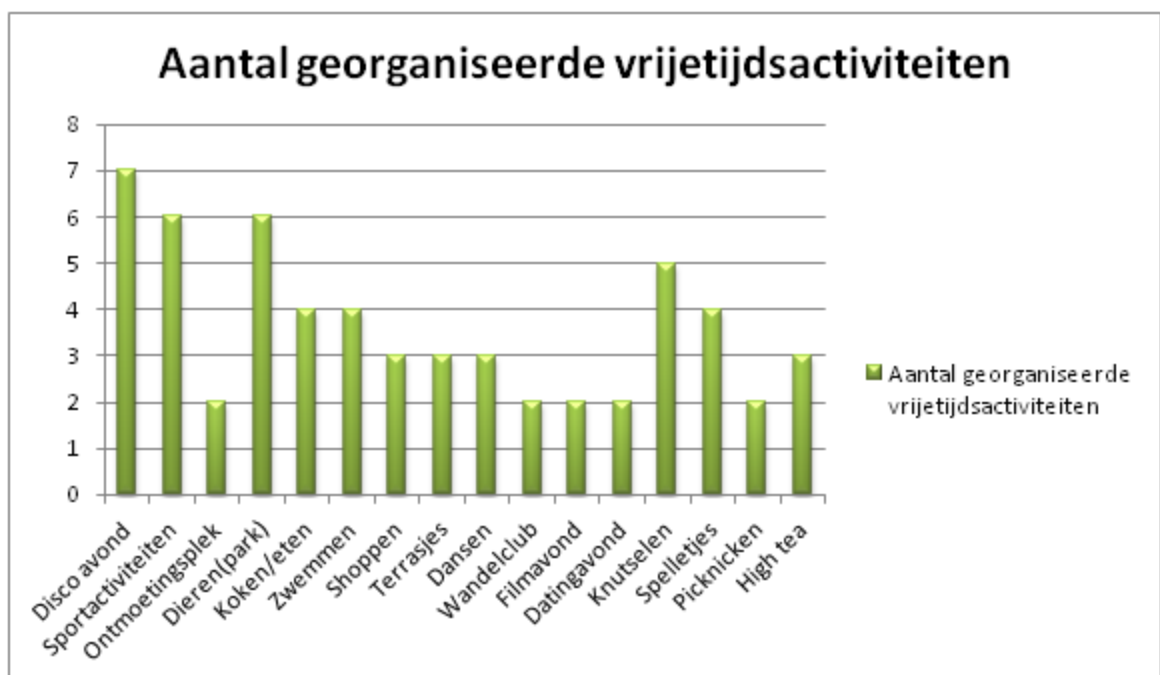
De wensen en behoeften van het Sociaal domein zijn door belanghebbenden samen ingevuld in de wensballonnen. Om achter deze wensen en behoeften te komen is ten eerste gevraagd naar het doel wat het Sociaal domein voor ogen heeft met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB. Hierbij kwam het volgende naar voren: de LVB jongeren moeten lekker in hun vel zitten (bevorderen algemeen welbevinden), de LVB jongeren moeten ‘erbij gaan horen’ en ze hopen preventief te gaan werken om misschien verdere hulpvragen te voorkomen. Wat ervoor nodig is om dit te bereiken kan gezien worden als de wensen en behoeften. De volgende punten worden aangegeven: samenleving activeren, iemand moet mee kunnen doen naar eigen vermogen, de gemeente moet andere blijven boeien, ontwikkeling van LVB jongeren moet bevorderd worden, burgers en collega's moeten begrijpen wat de beperking inhoudt, er moet inzicht verkregen worden in de wensen, beperkingen en mogelijkheden, de omgeving moet meegenomen worden en er moet inzicht komen in welke ondersteuning nodig is om LVB jongeren aan een inclusief initiatief te laten deelnemen. Het Sociaal domein vindt het volgende belangrijk als er gekeken wordt naar het realiseren van hun wensen en behoeften: luisteren naar de LVB jongeren, achter de precieze behoefte komen, LVB jongeren serieus nemen, een betrouwbare partner zijn, aansluiting vinden bij de LVB jongeren, contact (blijven) houden, kleine stappen zetten en denken in mogelijkheden.

4.2.2 Focusgroep LVB jongeren

Buiten de focusgroep LVB jongeren hebben ook elf andere LVB jongeren, wonend in gezinshuizen in Duiven, de wensballonnen ingevuld. Deze wensen en behoeften zijn samengevoegd met die van de focusgroep tot een grafiek. In Figuur 3 staan de meest genoemde activiteiten beschreven waar de LVB jongeren behoefte aan hebben. Naast deze activiteiten zijn er nog enkele activiteiten die maar één keer genoemd zijn. Dit zijn de activiteiten: muziek, workshops, pretpark, buitenactiviteiten, paintball, kraampjes dag, escaperoom, karten, visagie, bowlen, McDonald's, safaripark, laser gamen, dropping, talentenjacht, leesclub, balletschool, quadbaan, kermis en een sponsorloop voor onderzoek naar ziektes. Zoals in Figuur 3 te zien is, komt er een top drie van wensen en behoeften naar voren als het gaat om georganiseerde vrijetijdsbesteding. Zo wordt de wens/behoefte voor een discoavond het vaakst benoemd bij de LVB jongeren (zeven keer). Vervolgens zijn de activiteiten sporten op niveau en activiteiten met dieren het vaakst benoemd (beide zes keer).

Ten derde wordt een knutseldag organiseren vijf keer benoemd. J1. benoemde bijvoorbeeld dat er meer aandacht besteed moet worden aan sportactiviteiten op niveau: *“Ja alle sporten, voetbal ofzo... Niet dat ik dat leuk vind hoor, maar als je een beperking hebt kom je daarmee niet in aanraking. Ook met hockey, je moet mensen hebben die een vrij goede conditie hebben. Je kan niet zeggen dat je een beperking hebt en dus moeite hebt met bepaalde dingen, want dan zeggen ze zoek maar wat anders”*. Jongere J2. geeft daarentegen het volgende voorbeeld: *“Bij het dansclubje waar ik bij zat, mag je op je eigen tempo dansen. Als ik zeg ik doe er drie weken over, doen ik er drie weken over en als jij zegt ik doe er 6 weken over doen we er 6 weken over”*.

Figuur 3. Wensen en behoeften LVB jongeren.

Factoren die wensen en behoeften belemmeren

Tijdens het groepsinterview kwamen naast de wensen en behoeften vanuit de LVB jongeren enkele belemmerende factoren naar voren die hen ervan weerhoudt om mee te doen met activiteiten of om het initiatief nemen. Tijdens het bespreken van het netwerk kwam naar voren dat de LVB jongeren niet zelf naar de gemeente toegaan, omdat ze zich niet serieus genomen voelen. Daarnaast geven ze aan dat er geen rekening wordt gehouden met mensen met een beperking, dat ze uitgelachen worden, niet gerespecteerd worden, zich niet veilig voelen, zich anders voelen dan anderen en dat ze op een veel te kinderlijke manier benaderd worden. Op de vraag: ‘Er wordt eigenlijk op de verkeerde manier rekening met jullie gehouden?’, reageerde J1. als volgt: *“Ja, je kunt het ook op een goede manier doen. Door juist te stimuleren en te kijken naar wat ik wel kan en niet naar wat ik niet kan. En wat we niet kunnen, stimuleren om het wel te kunnen en willen leren”*.

Op de vraag: 'Wat zou er moeten gebeuren zodat 'gewone' jongeren jullie beter behandelen?', gaf J2. het volgende antwoord: *"Ik zou info avonden organiseren. Dat mensen die er wel verstand van hebben zoals een psycholoog vertellen wat mensen om ons heen zouden kunnen doen om ons beter te behandelen of ze moeten ervoor zorgen dat er meer begrip komt voor onze beperking"*.

4.2.3 Focusgroep burgers

De burgers geven, op het gebied van wensen en behoeften, aan dat het belangrijk is om een divers aanbod te hebben van activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding voor de LVB jongeren. Daarnaast komt het bieden van goede begeleiding en het kijken naar ruimte en mogelijkheden naar voren. Zo benoemt burger B2. het volgende: *"Het huren van een ruimte voor een hobby, kosten/vervoer naar de plek, goede begeleiding, weten hoe de persoon is en hem/haar leren kennen en workshops"*. Om inclusie te bereiken en wat daarvoor nodig is, komt vanuit de wensballon naar voren dat burgers vooral willen weten welke initiatieven er al zijn, een stuk bewustwording meespeelt en ze meer kennis willen hebben over de doelgroep om vervolgens samen te kijken naar mogelijkheden. Twee van de vijf burgers hebben weet van twee bestaande initiatieven als het gaat om georganiseerde vrijetijdsbesteding. *"Ik heb geen idee wat er allemaal te doen is in Duiven voor mensen met een beperking. Ik weet dat het Horsterpark er is en dat er Gehandicapten hockey is, maar verder zou ik het niet weten"* (B4.). B5. geeft als behoefte aan dat bewustwording heel belangrijk is. Zo benoemt ze het volgende: *"Bewustwording, niet alles is vanzelfsprekend, dus ben je bewust van elkaars (on) mogelijkheden en probeer hierop in te spelen"*.

Twee burgers geven aan geen behoefte te hebben aan georganiseerde vrijetijdsbesteding. De overige drie burgers zouden het af en toe wel willen. B1. benoemt hierover het volgende: *"Als er bijvoorbeeld een keer een wandeltocht is uitgezet dan doe ik hier wel aan mee. Naar mijn mening valt dit ook onder georganiseerde vrijetijdsbesteding"*. B5. geeft aan dat het ligt aan de frequentie van de activiteit. *"Georganiseerd kan best een keer leuk zijn. Als ik denk aan een workshop, excursie of toernooi zou ik hier wel eens naar toe gaan, maar dat hoeft niet elke week of elke maand"*. Alle vijf de burgers geven aan hun vrije tijd nu individueel en niet georganiseerd te besteden. B2. geeft aan te tuinieren en denkt dat dit ook een mogelijkheid kan zijn voor LVB jongeren. *"Tuinieren vind ik heel erg leuk om te doen en ik denk dat het voor mensen met een LVB ook goed zou werken. Het kan een mooie uitlaatklep zijn. Hiernaast kunnen ze dan ook nog trots zijn op het feit dat iets groeit, omdat je het goed verzorgt. Ik vind het belangrijk dat ze gewoon hetzelfde kunnen doen als ons, zodat ze het gevoel hebben erbij te horen"* (B2.). De burgers geven, op het gebied van 'erbij horen' voor de LVB jongeren, aan vooral te kijken naar de mogelijkheden en eigen kracht van deze jongeren en hier vervolgens samen op voort te bouwen. Zo geeft B5. het volgende voorbeeld over 'erbij horen': *"Erbij horen' in de samenleving kan volgens mij het best als je openstaat voor zaken en geduldig bent. Het liefst dichtbij de realiteit. Hierdoor kunnen jongeren met een LVB het gevoel krijgen dat ze zichzelf kunnen zijn en er echt toe doen"*.

4.2.4 Vragenlijst burgers

Twee burgers geven aan wel behoefte te hebben aan georganiseerde vrijetijdsbesteding en twee burgers geven aan deze behoefte niet te hebben. B6. geeft aan dat zij behoefte heeft aan een buurtbarbecue en samen met een gezelschap wel eens een dagje weg zou willen. Er staat vanuit haar wel een kanttekening bij dit soort initiatieven. 'In deze tijd' kan ze het zich niet voorstellen dat dit soort initiatieven werken. Volgens haar wordt iedereen egoïstischer. Dit soort initiatieven moeten volgens haar openbaar gemaakt worden door de gemeente om te zorgen voor draagvlak.

B8. wil graag dat er in Duiven meer aandacht wordt besteed aan het organiseren van festivals.

Drie van de vier burgers kunnen het zich voorstellen dat de LVB jongeren dezelfde vrijetijdsbesteding hebben als zichzelf, maar dit is volgens twee burgers afhankelijk van de mogelijkheden en het netwerk van de LVB jongeren. Eén burger (B6.) is bereid om LVB jongeren te betrekken bij deze vrijetijdsbesteding mits ze deze 'via via' kent. *"Als het mijn burens of bekenden zijn dan wil ik deze wel uitnodigen. Het maakt mij niet uit of iemand een beperking heeft of niet, ik zal het gesprek wel aangaan. Ik zal alleen niet zomaar in één keer een vreemde aanspreken"*. B7. geeft aan bereid te zijn om jongeren met een LVB te betrekken als het een activiteit is waarbij men in groepsverband deelneemt. De andere twee burgers zijn bereid hen altijd te betrekken.

4.3 Mogelijkheden

Deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?

4.3.1 Focusgroep Sociaal domein

Uit de vragenlijst voor deelvraag drie is naar voren gekomen dat alle belanghebbenden (R1., R2. en R3.) mogelijkheden in De Mast (jeugdhonk), Uniek en het Horsterpark zien. Daarnaast zien twee van de drie belanghebbenden mogelijkheden tot aansluiting bij Mikado, Next (ontmoetingsplek), KerkvoorNu en voetbalclub DVV. Het basisteam kijkt hierbij naar mogelijkheden om een initiatief op te starten. Ze geven ook allemaal aan dit samen te willen doen. Zo benoemen R1. R2. het volgende: *"Zo normaal mogelijk, in het normale leven op zoek naar waar behoeften liggen en waar mogelijkheden zijn om activiteiten/ontmoetingen te laten ontstaan. Dit in samenwerking met de samenleving binnen Duiven"*.

4.3.2 Focusgroep LVB jongeren

Tijdens de tweede bijeenkomst met LVB jongeren is naast het bespreken van de gewenste activiteiten ingegaan op de mogelijke organisaties die bij kunnen dragen aan het opzetten van een initiatief. Het Horsterpark is bij alle LVB jongeren bekend, toegankelijk en goed bereikbaar. Ze vinden het Horsterpark een leuke kinderboerderij waar je fijn kan wandelen en feestjes kan houden, maar geven aan het Horsterpark qua dieren iets te kinderachtig te vinden. Verder zijn alle LVB jongeren bekend met de stichting Uniek. Twee van de drie jongeren zijn ook bekend met de KerkvoorNu. Eén van deze jongere geeft aan dat er meer reclame gemaakt moet worden voor de activiteiten die Uniek en de KerkvoorNu organiseren.

Er is samen met de LVB jongeren een ecogram gemaakt om te kijken of ze zich bewust zijn van welke mensen om hen heen van waarde zijn om de activiteiten mogelijk te maken. De LVB jongeren geven aan dat ze in eerste instantie de gemeente nodig hebben, omdat zij moet zorgen voor mogelijkheden, ruimten, voorzieningen en geld. Volgens hen moet de gemeente kijken naar wat er voor hen realiseerbaar is. De LVB jongeren geven aan dat begeleiders van belang zijn om vanuit hun initiatief activiteiten mogelijk te maken, omdat ze deze stap nog niet alleen durven te zetten. Op de vraag: 'Waarom stappen jullie nu nog niet zelf op de gemeente af?', geeft J2. het volgende antwoord: *"Oh ik zou het wel doen, maar ik zou wel iemand achter me willen. Ik zou er wel alleen heen gaan maar ik denk dat als ik ga vertellen wat ik wil dat er vrij weinig mee gaat gebeuren. Als ik ga zeggen ik wil dat er meer activiteiten komen in Duiven dan denken zij ook dan kunnen alle kinderen wel naar de gemeente komen"*. Daarnaast geven ze ook aan steun te willen ontvangen van vrijwilligers, vrienden, bekenden, huisgenoten of familie. Zij kunnen hen aanmoedigen om mee te doen of mee te denken. Dit maakt het gemakkelijker voor de LVB jongeren om de eerste stap te zetten. Daarnaast zijn organisaties en instellingen nodig voor eventuele samenwerking. Zo benoemt J2.: *"Organisaties, een plaats en een locatie heb je nodig. Of het moet buiten plaats vinden of je moet zelf een ruimte hebben"*.

4.3.3 Focusgroep burgers

Vier van de zes burgers zien mogelijkheden voor jongeren met een LVB op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding. B5. benoemt het volgende: *"Een spelletjesmiddag zie ik wel zitten, ik kan deze mensen helpen. Ik kan met deze mensen wel omgaan denk ik"*. Twee van de zes burgers geven aan geen mogelijkheden te zien om zelf iets te doen.

De burgers gaven aan geen goed beeld te hebben van de bestaande initiatieven in de gemeente Duiven. B1. zegt het volgende: *"KerkvoorNu... Ik woon zelf in Duiven, maar heb nog nooit van dit initiatief gehoord. Wel ken ik de OGtent, misschien is hier ook wat mogelijk voor deze jongeren"*. De onderzoeker heeft vanuit haar opgedane ervaring een aantal initiatieven benoemd die er zijn binnen Duiven. Alle burgers geven hierbij aan mogelijkheden te zien in de KerkvoorNu en het Horsterpark.

4.3.4 Vragenlijst burgers

Uit de vragenlijst van de burgers blijkt dat twee van de vier burgers onvoldoende zicht hebben op de bestaande initiatieven en dus niet aan kunnen geven waar zij mogelijkheden zien. De andere twee burgers zien voornamelijk mogelijkheden in de KerkvoorNu, Uniek of in andere organisaties en vrijwilligersprojecten. Twee burgers geven aan dat de mogelijkheid vanuit hen er is om zelf bij te dragen aan inclusie met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding. B6. is bereid om een barbecue te organiseren en B8. is bereid om te helpen bij het implementeren van een initiatief.

Hoofdstuk 5. Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk staan de antwoorden op de hoofdvraag met de bijbehorende deelvragen op een kernachtige manier geformuleerd. Per deelvraag is er aan de hand van praktijkresultaten en relevante literatuur een conclusie geformuleerd. Hierna zal er kort antwoord worden gegeven op de hoofdvraag. Verder in dit hoofdstuk komt de discussieparagraaf aan bod. Tot slot staan er, vanuit de conclusie voortvloeiende, aanbevelingen weergegeven.

5.1 Conclusies

5.1.1 Conclusie rollen

Deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding voor jongeren met een LVB?

Er kan geconcludeerd worden dat de burgers en het Sociaal domein dezelfde rol (faciliterend) toekennen aan de gemeente. De faciliterende rol kan de gemeente op dit moment volgens de burgers niet aannemen, omdat de stappen die een burger moet zetten voor een burgerinitiatief nu te onduidelijk zijn. Vandaar dat de burgers nu de gemeente zien als initiatiefnemer en minder als faciliterende organisatie. Zij verwachten een duidelijke basis vanuit de gemeente om hun rol te kunnen vervullen. De burgers vinden dat er vanuit de gemeente initiatieven aangedragen moeten worden, maar de gemeente wil juist aansluiten op de burgers. De gemeente ziet voor de burgers, in de huidige situatie, de rol van ondersteuner/maatje en vrijwilliger. Zij hopen dat burgers in de toekomst de rol van initiatiefnemer op zich gaan nemen. De burgers zien voor zichzelf de rollen van ondersteuner/maatje, vrijwilliger, deelnemer en in de toekomst de rol van initiatiefnemer. Dit betekent dat zowel het Sociaal domein als de burgers dezelfde rollen toekennen aan elkaar.

Beide partijen zijn het erover eens dat er nu te weinig draagvlak is bij de burgers om zelf initiatief te tonen of om mee te werken aan inclusieve initiatieven. De burger denkt dat er meer draagvlak gecreëerd kan worden door promotie van initiatieven die de gemeente in de beginnende fase zelf heeft opgezet. Terwijl het Sociaal domein vanuit haar taken meer draagvlak wil creëren door een initiatief in samenwerking met burgers en LVB jongeren op te zetten. De gemeente hoopt op samensmeltingen, maar de burgers zien dit in de huidige situatie nog niet gebeuren, omdat er geen goede basis ligt.

Burgers moeten volgens de literatuur allereerst bereid zijn om wat te willen betekenen voor jongeren met een LVB (Kröber, 2008). De bereidheid van de ondervraagde burgers om een bepaalde rol aan te nemen is er, maar burgers hebben nu nog het idee dat er vanuit de gemeente Duiven te weinig draagvlak is om vanuit een burgerinitiatief wat op te zetten. Er ontbreekt draagvlak en kennis bij burgers en dit is juist nodig om sociale inclusie te bereiken (Brummel, 2017).

Zowel de gemeente als de burgers zien voor de LVB jongeren in de toekomst de rol van initiatiefnemer en maatje/ondersteuner naar voren komen. Hiernaast zien de burgers allemaal de deelnemende rol voor de LVB jongeren.

De LVB jongeren geven zichzelf ook de rol van deelnemer, ondersteuner/maatje, initiatiefnemer of geen rol. Ze maken een bewuste keuze voor het aannemen van meerdere sociale rollen. Vanuit de resultaten valt te concluderen dat de LVB jongeren goed aan kunnen geven wat er bij een bepaalde rol van hen wordt verwacht. Volgens Brummel (2017) draagt het hebben of kiezen voor meerdere sociale rollen bij aan sociale inclusie en is het een stimulerende factor als jongeren met een LVB zelf begrijpen wat de rol inhoudt.

De rollen zijn uiteenlopend, maar er valt te concluderen dat alle drie de partijen dezelfde rollen hebben benoemd voor de LVB jongeren.

5.1.2 Conclusie wensen en behoeften

Deelvraag 2: Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?

De LVB jongeren hebben behoefte aan georganiseerde vrijetijdsbesteding, het houden van disco avonden wordt naar frequentie het meest genoemd. Vijf van de negen burgers geven aan ook behoefte te hebben aan georganiseerde vrijetijdsbesteding maar meer voor activiteiten zoals een buurtbarbecue, workshops of toernooien. Er valt te concluderen dat de LVB jongeren en de burgers gezamenlijke behoeften hebben met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding, maar dat de wensen over de activiteiten hierin verschillen.

Burgers en het Sociaal domein hebben beide een ideale situatie voor ogen. Burgers zien als ideale situatie in de toekomst een divers aanbod voor jongeren met een LVB, zodat er genoeg activiteiten zijn waar aan mee kan worden gedaan. Hiermee benoemen de burgers één van de stimulansen die Brummel (2017) genoemd heeft om inclusie te laten slagen namelijk: het aanbrengen van diversiteit in voorzieningen.

Het Sociaal domein wil uiteindelijk, door onder andere georganiseerde vrijetijdsbesteding, het algemeen welbevinden van LVB jongeren bevorderen en preventief gaan werken om verdere hulpvragen te voorkomen. Het Sociaal domein en de burgers geven aan dat er een aantal wensen en behoeften zijn om deze ideale situatie te bereiken, namelijk: samenleving activeren, burgers bewust maken van de mogelijkheden die er zijn om bij te dragen aan een initiatief, kennis verkrijgen over de doelgroep en bestaande initiatieven.

Uit de resultaten blijkt dat de LVB jongeren zich nog niet veilig genoeg voelen om zich te mengen in de samenleving mede doordat ze zich niet serieus genomen voelen door de gemeente en andere jongeren. Hierdoor voelen de LVB jongeren zich onzeker en trekken ze zich liever terug dan dat ze zich met de 'gewone' burger mengen. Er is allereerst vanuit deze jongeren behoefte aan een veilige omgeving. Volgens Kröber (2008) is het van belang dat er een veilige omgeving/buurt is om te zorgen voor inclusie.

De behoefte aan veiligheid komt terug bij de behoeftehiërarchie van Maslow. Hij benoemt namelijk dat mensen als tweede behoefte hebben aan veiligheid en zekerheid en dit zoeken bij andere kleine of grote groepen mensen (Luitjes & De Zeeuw-Jans, 2013).

Er valt te concluderen dat er voor nu nog geen behoefte is om inclusie te bereiken vanuit het oogpunt van de LVB jongeren. Zij hebben nu nog geen vertrouwen in de gemeente en burgers van de gemeente Duiven. Tussen deze uitspraken door (over vertrouwen) komt duidelijk naar voren dat ze wel de drang hebben om 'erbij te horen', want er worden als behoeften veel activiteiten benoemd die 'normale' mensen ook uitvoeren. Ze willen meedoen, gehoord, gezien en vertrouwd worden.

Maslow benoemt dan ook als derde en vierde behoefte dat het belangrijk is dat er sociaal contact gemaakt wordt en dat iemand erkenning/waardering krijgt (Luitjes & De Zeeuw-Jans, 2013).

Pas wanneer de LVB jongeren vertrouwen krijgen in hun omgeving en het gevoel hebben 'erbij te horen' vergroot wordt, kan er gewerkt worden aan 'sociale' inclusie (Simplican et al., 2015). Voor nu hebben de LVB jongeren nog geen behoefte aan gemengde activiteiten. Zij houden het graag bij hun eigen doelgroep.

5.1.3 Conclusie mogelijkheden

Deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te bevorderen?

Alle belanghebbenden van het Sociaal domein zien mogelijkheden in De Mast (jeugdhonk), Uniek (stichting) en het Horsterpark. Daarnaast zien ze ook mogelijkheden in de KerkvoorNu, Mikado, Next en DVV. Alle belanghebbenden zien mogelijkheden om vanuit het basisteam verder te werken aan dit project. In totaal geven acht van de tien burgers aan mogelijkheden te zien in de KerkvoorNu, Horsterpark of andere organisaties en vrijwilligersprojecten. De LVB jongeren geven aan dat ze in eerste instantie de gemeente nodig hebben, omdat zij moeten zorgen voor mogelijkheden voor ruimtes, voorzieningen en geld. Daarnaast zijn organisaties en instellingen nodig, zoals door hen benoemd de KerkvoorNu, Horsterpark en Uniek voor eventuele samenwerking.

Er valt te concluderen dat zowel het Sociaal domein, de LVB jongeren en de burgers mogelijkheden zien voor georganiseerde vrijetijdsbesteding in de organisaties: KerkvoorNu, Uniek en het Horsterpark.

Er kan niet afzonderlijk gekeken worden naar deze organisaties, maar naar de manier waarop zij elkaar kunnen aanvullen. Dan kan er gewerkt worden aan de organisatie van bestaande initiatieven, waardoor samenwerking vanuit verschillende perspectieven plaats kan vinden (Simplican et al., 2015). Bovengenoemde initiatieven zijn binnen de gemeente Duiven allemaal goed bereikbaar. Ze liggen centraal of zijn goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

De bereikbaarheid van deze voorzieningen draagt bij aan het realiseren van inclusie (Simplican et al., 2015). Het Sociaal domein geeft aan samen met andere belanghebbenden te willen kijken en zoeken naar mogelijkheden en het merendeel van de burgers is ook bereid dit samen te doen. Hier kan dus uit geconcludeerd worden dat er trekkracht is vanuit de samenleving, wat volgens Kröber (2008) nodig is om inclusie te realiseren.

5.1.4 Conclusie hoofdvraag

Hoofdvraag: Hoe kunnen relevante belanghebbenden in de gemeente Duiven ervoor zorgen dat inclusie, met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding, wordt bevorderd voor jongeren met een LVB, in de leeftijd van 16 en 23 jaar?

Om vanuit bovenstaande conclusies antwoord te geven op de hoofdvraag, komen er vanuit Duiven een aantal belangrijke punten naar voren die in aanwezig zijn, maar er liggen nog wensen en behoeften die vervuld moeten worden voordat er sprake kan zijn van het bevorderen van inclusie. De eerste positieve factor binnen de gemeente Duiven is dat burgers bereid zijn een rol aan te nemen bij georganiseerde vrijetijdsbesteding.

Bereidheid om een rol aan te nemen is nodig om sociale inclusie te realiseren (Kröber, 2008). Om ervoor te zorgen dat de burgers en LVB jongeren hun rol aan kunnen nemen is het van belang dat er draagvlak gecreëerd wordt bij de burgers en de LVB jongeren vanuit het Sociaal domein/de gemeente. Brummel (2017) geeft aan dat dit één van de belangrijkste voorwaarden is om inclusie te bereiken.

Als tweede positieve factor komt naar voren dat burgers en LVB jongeren bereid zijn om meerdere sociale rollen aan te nemen wat bijdraagt aan de netwerkvorming.

Het aannemen van meerdere rollen en het uitbreiden van het netwerk wordt gezien als bevorderende factor (Brummel, 2017). Er komen voor deze tweede positieve factor wel een aantal belangrijke behoeften naar voren die nog vervuld moeten worden. De burgers hebben behoefte aan kennis over de doelgroep en een faciliterende gemeente nodig, die voor nu de focus legt op initiatief nemen en op het creëren van een goede basis, zodat vanuit hier burgerinitiatieven kunnen ontstaan. Tevens hebben de LVB jongeren nu nog geen vertrouwen in de gemeente en de burgers. Hierbij benoemden zij dan ook veelal een negatief gevoel ten opzichte van de samenleving binnen Duiven.

Pas wanneer de LVB jongeren vertrouwen krijgen in hun omgeving en het gevoel hebben 'erbij te horen', kan er gewerkt gaan worden aan 'sociale' inclusie (Simplican et al., 2015). Dit geldt ook voor de behoefte aan veiligheid (Kröber, 2008). De LVB jongeren hebben behoefte aan een veilige en vertrouwde omgeving om bij te kunnen dragen aan het opzetten van een initiatief, wat gericht is op inclusie en georganiseerde vrijetijdsbesteding.

Van de gemeente mag worden verwacht dat ze met het oog op inclusie zo goed mogelijk tegemoet komen aan de wensen en behoeften van de burgers. Andersom wordt er van de burger verwacht (wanneer er voldaan is aan de wensen en behoeften) dat zij een bijdrage leveren naar eigen vermogen. Het betrekken en activeren van de burgers en jongeren met een LVB vraagt om deskundigheid en inzet van professionals (Movisie, 2018).

Als pluspunt zijn voorzieningen goed bereikbaar, dit draagt bij aan het realiseren van inclusie (Simplican et al., 2015). Duiven heeft dus als pluspunt dat de KerkvoorNu, het Horsterpark en Uniek centraal liggen.

De LVB jongeren geven aan nu nog geen menging te willen met de samenleving. De LVB jongeren identificeren zich nog te veel met de rol van cliënt en te weinig met de rol van 'volwaardig' burger.

Uit de literatuur komt naar voren dat personen die zich identificeren met de rol burger het belangrijk vinden met de 'normale' burger samen activiteiten te doen en geen behoefte hebben aan activiteiten speciaal voor 'lotgenoten' (Brummel, 2017). Het is dus belangrijk dat LVB jongeren zichzelf gaan zien als 'volwaardig' burger. In de basis hebben de LVB jongeren nog een negatief denkkader, waardoor veel problemen verwacht en/of voorspeld worden. Deze 'problemen' kunnen voor belemmeringen zorgen bij het bereiken van inclusie.

De jongeren met een LVB hebben behoefte aan 'erbij horen' in de samenleving. De LVB jongeren willen serieus genomen worden en hebben behoefte aan sociale contacten en vrijetijdsbesteding die ook door de 'normale' burger uitgevoerd kan worden. Het is belangrijk dat zij gestimuleerd en gemotiveerd worden (door een professional) om mee te werken aan een inclusief initiatief waarbij op den duur dus wel 'gewone' burgers mee gaan doen.

Samen moet er gekeken worden naar mogelijkheden en de 'eigen kracht' (Bolsenbroek & Van Houten, 2008).

Er valt dus te concluderen dat er al een aantal positieve factoren aanwezig zijn bij de gemeente, LVB jongeren en burgers van de gemeente Duiven, maar dat er nog verschillende behoeften niet vervuld zijn om inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding te realiseren. De burgers en LVB jongeren verwachten van de gemeente op het moment veel initiatief, omdat de stappen voor hen nu te ingewikkeld zijn, waardoor er geen overzicht is. De LVB jongeren en burgers zoeken aansluiting bij de gemeente. De gemeente wil juist op de burger en LVB jongeren aansluiten. Verwachtingen van gemeente en burger liggen uit elkaar over de invulling van de 'faciliterende' rol van de gemeente Duiven. Eerst moet de focus gelegd worden op 'het tussenstapje' wat nodig is om aansluiting te vinden bij LVB jongeren en burgers. Dit begint bij een goede basis (draagvlak) en vertrouwen (vanuit de LVB jongeren). Onze conclusie is dan ook dat bevorderen van inclusie zeker mogelijk is. De stappen die genomen moeten worden om dit te realiseren worden verder toegelicht in de product verantwoording en implementatieplan.

5.2 Discussie paragraaf

In deze paragraaf worden verschillende onderwerpen aangehaald om vervolgens vanuit een kritisch oogpunt te kijken naar: de opzet van het onderzoek, de afbakening van het onderzoek, de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek en onderwerpen die nog niet zijn onderzocht.

5.2.1 Opzet van het onderzoek

Terugkijkend op de cijfers, waaruit naar voren kwam dat er maar 38 jongeren met een LVB in de gemeente Duiven wonen, was het lastig om voldoende LVB jongeren te werven. Scholen zijn benaderd, maar door de nieuwe privacywetgeving was het lastig om hier gegevens over op te vragen (ook via contacten van de gemeente).

Voor een volgend onderzoek zou het verstandig zijn om: gebruik te maken van het netwerk van de LVB jongeren (als die er is) om contact te leggen met andere LVB jongeren, gezinshuizen en hun netwerk te benaderen of te investeren in contactlegging met scholen in de omgeving. Op deze manier kan beantwoording van deelvragen op de school zelf plaats vinden (als de doelgroep dit toelaat). Voor ons was de doelgroep te specifiek om aansluiting te vinden bij klassen op scholen, omdat wij specifiek op zoek waren naar LVB jongeren uit de gemeente Duiven.

De betrouwbaarheid van dit onderzoek kan in twijfel getrokken worden, omdat er gebruik is gemaakt van verschillende meetinstrumenten bij deelvraag drie. Bij de burgers en het Sociaal domein is gebruik gemaakt van een vragenlijst terwijl bij de LVB jongeren antwoorden verkregen zijn middels de focusgroep. Bij een focusgroep speelt het sociaal wenselijk antwoorden een grotere rol dan bij het invullen van een individuele vragenlijst, waardoor de manier van antwoord geven kan verschillen. Ook kan er bij een focusgroep uitleg worden gegeven bij onduidelijkheid over een bepaalde vraag, waardoor er net anders antwoord gegeven kan worden. Bij een vragenlijst is dit niet mogelijk. Er is niet consistent van hetzelfde meetinstrument gebruik gemaakt bij deelvraag drie. Resultaten vanuit deelvraag drie zijn wel met elkaar vergeleken dit kan invloed hebben op de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Verder is er bij de focusgroep LVB jongeren niet net zoals bij het Sociaal domein en de burgers gevraagd naar hoe zij de rol van de andere belanghebbenden ervaren. Dit betekent dat hun eigen rol wel bekend is, maar naar de rol van burgers en gemeente is niet specifiek gevraagd. Er is wel een globaal beeld naar voren gekomen over hoe de LVB jongeren, de burgers en de gemeente zien. Hier zijn vervolgens conclusies uit getrokken. Deze resultaten konden dus niet horizontaal met elkaar worden vergeleken. Hierdoor is er geen concreet beeld ontstaan van de rollen voor andere belanghebbenden volgens de LVB jongeren.

5.2.2 Afbakening onderzoek

Dit onderzoek heeft zich gericht op jongeren met een LVB tussen de 16 en 23 jaar. Dit betekent dat het voor deze specifieke doelgroep bekend is welke wensen en behoeften er zijn en welke rol ze kunnen spelen, maar voor de LVB jongeren die ouder of jonger zijn met een LVB is dit niet bekend. Dit betekent dat het onderzoek voor deze specifieke doelgroep in Duiven bruikbaar en relevant is, maar voor overige doelgroepen kunnen de wensen en behoeften anders liggen. De mogelijkheden die geconcludeerd zijn vanuit dit onderzoek kunnen wel bruikbaar zijn voor overige doelgroepen, omdat deze derde deelvraag ging over de voorzieningen waarop aangesloten kon worden en de samenwerking die aangegaan kon worden. Deze voorzieningen en samenwerking kunnen bruikbaar zijn voor het opzetten van andere initiatieven. Hierdoor is dit onderzoek ook (deels) van waarde voor een vervolgonderzoek wat gaat over bestaande initiatieven binnen de gemeente Duiven.

5.2.3 Betrouwbaarheid en validiteit

We wilden graag bijeenkomsten houden voor minimaal zes LVB jongeren tussen de leeftijd van 16 en 23 jaar om voor genoeg respons te zorgen. Hierbij streefden wij ernaar om zowel jongens als meiden te werven. De focusgroep LVB jongeren in dit onderzoek bestond uiteindelijk uit een homogene groep, namelijk drie dames met hetzelfde niveau. Hierdoor is er geen concreet beeld gecreëerd van de rol, wensen en behoeften van jongens en is het aantal respondenten waarmee echt het gesprek is aangegaan minimaal. Wensen en behoeften kunnen op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding per leeftijd en sekse kunnen verschillen. Er zijn dus conclusies getrokken binnen dit onderzoek op basis van een beperkte groep respondenten.

Dit kan betekenen dat bij herhaling van dit onderzoek en verandering van respondenten er grote veranderingen kunnen zijn bij het trekken van een conclusie (Van der Donk & Van Lanen, 2011).

5.2.4 Nog niet onderzochte onderwerpen

- Tijdens dit onderzoek is er nog niet dieper ingegaan op de mogelijkheden die bij deelvraag drie zijn genoemd. Als vervolg is het nuttig om in gesprek te gaan met deze genoemde organisaties/initiatieven, zodat het duidelijk wordt welke samenwerking er aangegaan kan worden en hoe zij bij kunnen dragen aan een initiatief voor georganiseerde vrijetijdsbesteding.
- Om een breder beeld te creëren van wensen en behoeften van de LVB doelgroep, is het aan te raden om meerdere leeftijden te betrekken bij het inclusie proces. Zo wordt er niet alleen op deze specifieke doelgroep aangesloten, maar ook op personen die buiten deze leeftijdscategorie vallen.

5.3 Suggestie vervolgonderzoek

We vinden het belangrijk om nog terug te pakken op het stimuleringsbeleid binnen de gemeente Duiven. De gemeente wil faciliterend gaan werken en door het stimuleringsbeleid aansluiten op de burgers. De gemeente wil vanuit dit beleid vraaggestuurd gaan werken in plaats van uit de regierol (Gemeente Duiven, 2017d). Het beleid heeft vijf richtlijnen die relevant zijn om inclusie binnen Duiven te bevorderen, maar deze vijf richtlijnen gaan veelal over het bieden van ondersteuning en het investeren in initiatieven die burgers hebben aangedragen. Voor de situatie in Duiven is het belangrijk dat het stimuleringsbeleid zo aangepast gaat worden dat burgers eerst getriggerd raken om vanuit dit beleid te gaan werken. Deze trigger mist nu nog. Voor een vervolgonderzoek bevelen wij dan ook aan om te gaan kijken naar hoe het stimuleringsbeleid verbeterd kan worden, waardoor het meer aansluit op de huidige situatie met betrekking tot inclusie en de mogelijkheden die er zijn binnen Duiven.

5.4 Aanbevelingen

Aan de hand van ons onderzoek, de resultaten en de conclusies hebben wij enkele aanbevelingen voor de gemeente Duiven. Vanuit dit onderzoek is een beschrijving tot stand gekomen van de huidige situatie binnen Duiven. Op deze manier is het voor de gemeente helder en inzichtelijk geworden welke perspectieven de burgers en de LVB jongeren hebben, welke wensen en behoeften er liggen en hoe hier vanuit verschillende mogelijkheden binnen Duiven op aangesloten kan worden.

- Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat er gezorgd wordt voor een initiatief dat een stabiele basis heeft, zodat hierop voortgebouwd kan worden. Dit zou dus betekenen dat het Sociaal domein samen met de LVB jongeren een disco avond organiseert. Hierna kunnen burgers zelf kijken hoe er op dit initiatief kan worden aangesloten vanuit een door hun zelf aangenomen en gekozen rol.

Wanneer deze aanbeveling uitgewerkt wordt, komt de gemeente tegemoet aan de verwachtingen van de burger. Hierdoor zullen de burgers vanuit een bestaande basis een rol kunnen aannemen. In plaats van dat er een rol aangenomen moet worden terwijl ze niet precies weten waarvoor. Vervolgens is het belangrijk bij aanneming van een bepaalde rol dat de taken en verwachtingen op elkaar aansluiten.

- Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat er inzicht wordt verkregen in welke stappen burgers moeten zetten voor een burgerinitiatief. Wanneer de stappen die er gezet moeten worden bij de gemeente duidelijker zijn. Is de gemeente toegankelijker, waardoor de drempel lager wordt om naar de gemeente toe te stappen.
- Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat zij (eventueel samen met de LVB jongeren) inzichtelijk maken wat de kenmerken zijn van iemand met een LVB. Er is nu nog geen tot weinig kennis over deze doelgroep aanwezig bij de burgers. Hierdoor weten burgers niet hoe ze de LVB jongeren moeten benaderen en voelen de LVB jongeren zich niet serieus gehoord/gehoord. Wanneer dit inzicht er wel is zullen de LVB jongeren makkelijker een vertrouwensband op durven te bouwen met burgers in de samenleving.
- Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat er gezorgd wordt dat LVB jongeren zich veilig en vertrouwd voelen. Hierdoor wordt de 'eigen kracht' van de LVB jongeren gestimuleerd. Bij inclusie gaat het juist om deze 'eigen kracht' en hoe hierop aangesloten kan worden. Dit is een belangrijke voorwaarde, waardoor ze meer open gaan staan voor een inclusieve georganiseerde vrijetijdsbesteding. Wanneer het vertrouwen groeit, wordt er bij de LVB jongeren meer draagvlak gecreëerd. Op deze manier gaan zij zich meer gemotiveerd voelen om aan de slag te gaan met een initiatief.
- Voor de focusgroep Sociaal domein is het belangrijk dat zij inzichtelijk maken welke initiatieven er al zijn en welke verbindingen er gelegd kunnen worden. Wanneer samenwerking tussen verschillende initiatieven gestimuleerd wordt en er gekeken wordt naar de huidige organisatie van deze initiatieven zal er een betere basis zijn voor inclusie binnen Duiven. Op deze manier komen burgers en/of LVB jongeren te weten of er initiatieven zijn waar zij interesse in hebben om hier vervolgens op aan te sluiten.

Literatuurlijst

- Boerhave, M., Koster, M., & Zaal, S. (2008). *Sociaal-emotionele ontwikkeling: Omschrijving fasen en bijbehorende begeleidingsstijl*. Geraadpleegd op 8 maart 2018, van <http://www.platformemg.nl/wp-content/uploads/2013/10/boekje-SEO-2008.pdf>
- Bolsenbroek, A., & Van Houten, D. (2008). *Werken aan inclusie*. Geraadpleegd op 11 maart 2018, van <http://dSPACE.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/35926/77-508-1-PB.pdf?sequence=2>
- Bruininks, A. C. (2006). *Orthopedagogisch groepswork: Methodiek gericht werken in de praktijk* (2^e herziene druk). Amsterdam: Elsevier gezondheidszorg.
- Brummel, A. (2017). *Sociale verbinding in de wijk: Mogelijkheden voor sociale inclusie van wijkbewoners met een lichte verstandelijke beperking of psychische aandoening*. Delft: Eburon.
- Croes, S., & Van den Heuvel, L. (2017). *Programma leefbaarheid de Liemers* (Werkplan programma Leefbaarheid Liemers). Nijmegen: Auteur.
- De Groot-Vugts, B. (2009). *Werken met ontwikkelingsleeftijden: Afstemmen op mensen met een verstandelijke beperking*. Amsterdam: Boom Nelissen.
- Delfos, M. F. (2014). *Luister je wel naar mij?: Gespreksvoering met kinderen tussen vier en twaalf jaar* (17^e druk). Amsterdam: SWP.
- De Nijs, R. (2004). *De relatie tussen betrokkenheid van het personeel en tevredenheid van dienstverlening bij personen met een verstandelijke handicap in een Medisch-Pedagogische instelling*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/000/923/435/RUG01-000923435_2010_0001_AC.pdf
- Gemeente Duiven. (2017a). *Duiven 4-10-2017* (Notulen maatschappelijke opgaven). Duiven: Gemeentehuis Duiven.
- Gemeente Duiven. (2017b). *Ondersteuning*. Geraadpleegd op 19 mei 2018, van <https://www.duiven.nl/ondersteuning>
- Gemeente Duiven. (2017c). *Opvoedadvies*. Geraadpleegd op 19 mei 2018, van <https://www.duiven.nl/opvoedadvies>
- Gemeente Duiven. (2017d). *Informeel Extra: Het nieuwe stimuleringsbeleid* (Krant participatie gemeente Duiven). Duiven: Gemeentehuis Duiven.

- HAN Pedagogiek. (2016). *Richtlijn voor verzamelen, verwerken en analyseren van gegevens uit 'kwalitatief onderzoek'*. Geraadpleegd op 5 maart 2018, van https://study.han.nl/sites/PED-V3OI2/utmp/GS/_layouts/15/WopiFrame2.aspx?sourcedoc=/sites/PED-V3OI2/utmp/GS/Resources/16-17Richtlijnen%20kwalitatief%20onderzoek-OIPedagogiek.docx&action=default&DefaultItemOpen=1
- Hansen, D. M., Larson, R. W., & Dworkin, J. B. (2003). *What Adolescents Learn Organized Youth Activities: A Survey of Self Reported Developmental Experiences*. Geraadpleegd op 30 april, van <http://youthdev.illinois.edu/wp-content/uploads/2013/10/Hansen-Larson-Dworkin-2003-What-Adolescents-Learned-in-Organized-Youth-Activities.pdf>
- Horsterpark. (z.d.). *Horsterpark: Gezellig, leuk en leerzaam!*. Geraadpleegd op 1 april, van <http://www.horsterpark.nl/>
- Kaldenbach, Y. (2015). *DSM-5 Whitepaper*. Geraadpleegd op 30 maart, van https://www.dsm-5.nl/documenten/dsm-5_whitepaper_yaron_kaldenbach_verstandelijke_beperking.pdf
- Kampschuur, C. (2017). *De basis van Scrum: Scrum in een notendop*. Geraadpleegd op 31 mei 2018, van <https://www.scrum.nl/blog/scrum-in-een-notendop/>
- Kitzinger, J. (1995). *Qualitative Research: Introducing Focus Groups*. Geraadpleegd op 31 maart 2018, van <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2550365/pdf/bmj00603-0031.pdf>
- Kröber, H. R. TH. (2008). *Gehandicaptenzorg inclusie en organiseren*. Rotterdam: De Nieuwe Grafische.
- Kruiswijk, W. P., Peters, A., Elferink, J., Scholten, C., & De Bruijn, I. (2013). *Mantelzorgers en vrijwilligers in beeld*. Houten: BSL.
- Luitjes, M., & De Zeeuw-Jans, I. (2013). *Ontwikkeling in de groep: Groepsdynamica bij kinderen en jongeren*. Bussum: Coutinho.
- MEE. (z.d.). *Ons ideaal. Een inclusieve samenleving*. Geraadpleegd op 19 mei 2018, van <https://www.mee.nl/ons-ideaal>
- Movisie. (2011). *Kwartiermaken*. Geraadpleegd op 1 april, van <https://www.movisie.nl/esi/kwartiermaken>

- Movisie. (2018). *6 richtlijnen voor inclusief beleid*. Geraadpleegd op 25 mei 2018, van <https://www.movisie.nl/artikel/6-richtlijnen-inclusief-beleid>
- NJI. (z.d.-a). *Jeugdwet*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van <https://www.nji.nl/Jeugdwet>
- NJI. (z.d.-b). *Wet maatschappelijke ondersteuning 2015*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Transitie-jeugdzorg-Beleid-Wet--en-regelgeving-Wet-maatschappelijke-ondersteuning-2015>
- Overheid. (2015a). *Verordening jeugdhulp Duiven 2015*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmlloutput/Historie/Duiven/CVDR348283/CVDR348283_1.html
- Overheid. (2015b). *Verordening maatschappelijke ondersteuning Duiven 2015*. Geraadpleegd op 6 maart 2018, van http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmlloutput/Historie/Duiven/CVDR348280/CVDR348280_2.html
- Peeters, P. (2014). *De belevingswereld van kinderen met een ernstige verstandelijke beperking*. Geraadpleegd op 8 mei 2018, van https://www.researchgate.net/profile/Wilfried_Peeters/publication/264383266_De_beleavingswereld_van_kinderen_met_een_ernstige_verstandelijke_beperking/links/53daa660cf2e38c63391996.pdf
- Resing, W., & Blok, J. (2002). *De classificatie van intelligentiescores: Voorstel voor een eenduidig systeem*. Geraadpleegd op 30 maart, van https://www.apollopraktijk.nl/WISC-III_bestanden/Artikel%20IQ-classificatie%20Resing%20&%20Blok.pdf
- Riesje. (z.d.). *Ondernemer in het Sociaal domein*. Geraadpleegd op 23 mei 2018, van <http://www.riesje.nl/werkervaring/ketenregie-basisnetwerk-duiven.html>
- Schuurman, M. (2002). *Mensen met een verstandelijke beperking in de samenleving: Een analyse van bestaande kennis en aanwijzingen voor praktijk en verdere kenniswerving*. Geraadpleegd op 30 maart 2018, van http://www.vilans.nl/docs/producten/Mensen_met_verstandelijke_beperkingen.pdf
- Simplican, S. C., Leader, G., Kosciulek, J., & Leahy, M. (2015). Defining social inclusion of people with intellectual and developmental disabilities: An ecological model of social networks and community participation. *Research in Developmental Disabilities*, 38, 18-29.
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2011). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.

Van der Ecken, A., Kemper, R., Derluyn, I., & Bradt, L. (2015). *De vrijetijdsbesteding van jongeren met en zonder migratieachtergrond en de rol van de woonomgeving*. Geraadpleegd op 30 april, van http://www.blosokics.be/wetenschappelijkonderzoek/Documents/151027_Divers_Jong_H13_vrijetijdsbesteding_migratieachtergrond_woonomgeving.pdf

Van der Horst, P. (z.d.). *Geen belangen, maar behoeften: Training en consultancy*. Geraadpleegd op 10 maart 2018, van <http://www.horstconsult.nl/inzichten/geen-belangen-maar-behoeften/>

VNG. (2017a). *Burgerpeiling*. Geraadpleegd op 11 maart 2018, van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Burgerpeiling/>

VNG. (2017b). *Jeugd en jeugdhulpverlening*. Geraadpleegd op 28 april, van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Jeugd-en-jeugdhulpverlening/>

Volksgesondheidszorg. (z.d.). *Gezondheidszorg: Zorg ingedeeld naar behandelingsniveau*. Geraadpleegd op 25 mei 2018, van <https://www.volksgesondheidszorg.info/zorg-verschillende-indelingen#!node-zorg-ingedeeld-naar-behandelingsniveau>

Volksgesondheidszorg. (2012). *Kinderen met een verstandelijke beperking per gemeente*. Geraadpleegd op 30 april, van <https://www.volksgesondheidszorg.info/onderwerp/verstandelijke-beperking/regionaalinternationaal/regionaal#node-kinderen-met-een-verstandelijke-beperking-gemeente>

Volksgesondheidszorg. (2013). *Prevalentie van verstandelijke beperking*. Geraadpleegd op 30 april, van <https://www.volksgesondheidszorg.info/onderwerp/verstandelijke-beperking/cijfers-context/huidige-situatie#node-prevalentie-van-verstandelijke-beperking>

Vosters, N., Petrina, R., & Heemskerk, I. (2013). *Inclusief: Werken aan zorg en welzijn voor iedereen*. Bussum: Coutinho.

Zoon, M. (2012). *Wat werkt bij jeugdigen met een licht verstandelijke beperking?*. Geraadpleegd op 28 maart 2018, van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/LVB_Wat_werkt.pdf

Bijlagen

Bijlage A. Interviewleidraad focusgroep Sociaal domein

Bijlage B. Interviewleidraad focusgroep LVB jongeren

Bijlage C. Interviewleidraad focusgroep burgers

Bijlage D. Vragenlijst Sociaal domein en Burgers deelvraag 3

Bijlage E. Vragenlijst burgers deelvraag 1,2 en 3

Bijlage F. Codelijsten per focusgroep

Bijlage G. Analyse vragenlijst burgers deelvraag 1,2 en 3

Bijlage H. Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens

Bijlage A. Interviewleidraad focusgroep Sociaal domein

Bijeenkomst 1. De eerste bijeenkomst met het Sociaal domein helpt inzicht te krijgen en antwoord te geven op *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding, voor jongeren met een LVB?*

Gegevens	Datum: 16-4-2018 Tijd: 60 min. Benodigdheden: audio-opname apparatuur, interviewleidraad Locatie: Gemeentehuis Duiven Plaats: Duiven
Inleiding (+/- 15 min)	- Bedanken voor aanwezigheid. - Ter verduidelijking uitleggen wat inclusie, georganiseerde vrije tijd en rol betekent voor ons - Doel van het interview: antwoord krijgen op de eerste deelvraag: <i>Welke rol heeft het Sociaal domein met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrije tijd?</i> - Vastleggen van interview: De 3 respondenten geven hun goedkeuring door middel van een handtekening voor audio opname. Het interview wordt vervolgens getranscribeerd en open en gesloten gecodeerd. - Anonimiteit en terugkoppeling: We vragen de respondenten hoe zij genoemd willen worden in het verslag en geven aan dat er teruggekoppeld zal worden middels een samenvatting.
Kern (+/- 30 minuten)	- <i>Hoe ziet u inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?</i> - <i>Doet u nu al iets om inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd te verbeteren?</i> - <i>Hoe kan een initiatief met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd er volgens u uitzien?</i> - <i>Hoe kunt u aan desbetreffend initiatief bijdragen?</i> - <i>Welke rol past het beste bij u? (Faciliterend, Wettelijk, Initiatiefnemer, Ondersteuner/begeleider, Vrijwilliger, Deelnemer)</i> - <i>Welke taken horen bij deze rol?</i> - <i>Welke verwachtingen horen bij deze rol?</i> - <i>Welke rol ziet u voor mensen met een LVB? (Deelnemer, Initiatiefnemer, Ondersteuner/maatje)</i> - <i>Welke taken horen bij deze rol?</i> - <i>Welke verwachtingen horen bij deze rol?</i> - <i>Heeft u vertrouwen in een persoon met LVB die deze rol uitvoert?</i> - <i>Welke rol ziet u voor de burger? (Initiatiefnemer, Ondersteuner of begeleider, Vrijwilliger, Deelnemer)</i> - <i>Welke taken horen hierbij?</i> - <i>Welke verwachtingen horen hierbij?</i>
Slot (+/- 15 min)	- Heeft u nog aanvullingen? Wilt u nog iets anders kwijt? - Heeft u nog tips/tops met betrekking tot dit gesprek? - Kort samenvatten wat er is verteld + vervolgstappen - Bedanken en afsluiten

Bijeenkomst 2. De tweede bijeenkomst met het Sociaal domein helpt inzicht te krijgen en antwoord te geven op *deelvraag 2. Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*

Gegevens	Datum: 16-4-2018 Tijd: 60 min. Benodigdheden: audio-opname apparatuur, interviewleidraad Locatie: Gemeentehuis Duiven Plaats: Duiven
Inleiding (+/- 15 min)	- Bedanken voor aanwezigheid. - Terugkoppelen op vorige keer. - Ter verduidelijking uitleggen wat wensen en behoeften zijn. - Doel van het interview: antwoord krijgen op de tweede deelvraag: <i>Welke wensen en behoeften hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrije tijd?</i> - Vastleggen van interview: De antwoorden op vragen worden deze keer op post its geschreven, zodat het transcriberen minder moeilijk zal gaan. De 3 respondenten geven hun goedkeuring door middel van een handtekening voor audio opname. Het interview wordt vervolgens getranscribeerd en open en gesloten gecodeerd. - Anonimiteit en terugkoppeling: We vragen de respondenten hoe zij genoemd willen worden in het verslag en geven aan dat er teruggekoppeld zal worden middels een samenvatting.
Kern (+/- 30 minuten)	- <i>Hoe kan de waarde ‘erbij horen’ voor de jongeren met een LVB versterkt worden? (waar kunnen wij ze mee helpen?)</i> - <i>Wat zouden jullie willen bereiken met betrekking tot georganiseerde vrije tijd voor deze jongeren?</i> - <i>Wat is hiervoor nodig?</i> - <i>Kunt u uw rol goed uitvoeren of mist er nog wat?</i>
Slot (+/- 15 min)	- Heeft u nog aanvullingen? - Wilt u nog iets anders kwijt? - Heeft u nog tips/tops met betrekking tot dit gesprek? - Kort samenvatten wat er is verteld + vervolgstappen - Bedanken - Afsluiten

Bijlage B. Interviewleidraad focusgroep LVB jongeren

Bijeenkomst één (kennismaking) en bijeenkomst vier (evaluatie en overdracht) geven geen antwoord op de deelvragen en zijn daarom niet uitgewerkt in de interviewleidraad.

Bijeenkomst 2. Tijdens de tweede bijeenkomst staat het kijken naar de wensen en behoeften centraal. Dit zal gebeuren door middel van het invullen van een wensballon en associatiekaarten. Deze methode zorgen ervoor om op een visuele en laagdrempelige manier in gesprek te gaan over onderwerpen die betrekking hebben met vrije tijd. Deze bijeenkomst zal helpen om antwoord te geven op <i>deelvraag 2: Welke wensen en behoeften hebben de belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?</i> Daarnaast wordt het sociale netwerk in kaart gebracht door middel van het maken van een ecogram. Het ecogram helpt om een beeld te creëren van de mensen die nodig zijn voor het realiseren van inclusie op het gebied van vrije tijd.	
Gegevens	Datum: 25 april 2018 Tijd: 60 minuten (18:30-19:30) Benodigdheden: naamkaartjes, pen en papier, associatiekaarten. Plaats: Duiven Locatie: KerkvoorNu
Inleiding (+/- 15 minuten)	-Welkom -Hoe gaat het met iedereen? -Heeft iemand iets opgeschreven in hun dagboekje? -Uitleg inhoud bijeenkomst en spel -Vragen?
Kern (+/- 30 minuten)	De waarde erbij horen willen wij vergroten door te luisteren, achter behoeften te komen, serieus te nemen, een betrouwbare partner zijn, durven aansluiten bij de jongeren, denken in kleine stappen en niet voor de jongeren denken.
Associatiekaarten	Het spel bevat allemaal foto's van bijvoorbeeld; sporten, natuur, dieren, mensen, vriendschappen, voorwerpen etc. Tijdens deze bijeenkomst vragen wij de jongeren om één foto te pakken die hun aanspreekt nadat we de vraag hebben gesteld waar zij behoefte aan hebben of wat hun wens is op het gebied van vrije tijd. Hier zullen vragen over gesteld worden met betrekking tot hun wensen en behoeften en waar zij mogelijkheden zien. Deze wensen en behoeften worden vervolgens geplakt of geschreven in een wensballon.
Wensballon	De jongeren krijgen allemaal een blaadje met een poppetje en een grote gedachte wolk. Aan de hand van de associatiekaarten en de gesprekken die we daarbij hebben gehad krijgen ze de mogelijkheid om hun wens visueel te maken in de gedachte wolk. Na afloop zullen we de tekeningen bespreken en vergelijken om te kijken waar de wensen en behoeften van de jongeren precies liggen.

Voorbeeld vragen bij associatiekaarten en wensballon:	-Waarom heb je deze kaart gekozen? -Wat is je wens hierbij? -Welke activiteit koppel je aan de foto? -Zou je deze activiteit willen realiseren? -Is de activiteit haalbaar in de gemeente Duiven? -Welke wens heb je getekend? -Hoe voel jij je hierbij? -Welke rol zou je aannemen om deze wens te realiseren? -Met wie zou je deze wens willen delen?
Netwerk in kaart brengen	-Welke mensen kunnen jou hierbij helpen? -Met wie heb je vaak contact? -Wie helpt jou wel eens? -Met wie vind je het gezellig? -Welke personen zijn belangrijk voor jou? -Bij wie voel jij je prettig? -Welke mensen motiveren jou? -Wie kan jou helpen om deze activiteiten te ondernemen? -Welke rollen nemen deze mensen daarvoor in?
Slot (+/- 15 minuten)	- Wat kan er in het boekje - Tips en tops voor de volgende bijeenkomst - Bedanken

Bijeenkomst 3.

Tijdens de derde bijeenkomst zal het bespreken van soorten sociale rollen centraal staan. De rollen worden in kaart gebracht en besproken door middel van een rollenspel. Deze bijeenkomst helpt ons antwoord te geven op *deelvraag 1: Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrijetijdsbesteding?*

Gegevens	Datum: 7 mei 2018 Tijd: 60 minuten (18:30-19:30) Benodigdheden: naamkaartjes, pen en papier, rollenspel, knutselpullen. Plaats: Duiven Locatie: KerkvoorNu
Inleiding (+/- 15 minuten)	-Welkom, hoe gaat het met iedereen? -Uitleg over de bijeenkomst, vragen? - Wat ze van anderen verwachten en of nodig hebben meer in hun eigen kracht staan taken zelf oppakken idee hebben dat ze vertrouwen krijgen

Kern (+/- 30 minuten)	
Rollenspel:	Door middel van verschillende casussen kunnen de jongeren de rol die het meest bij hun past toepassen op de desbetreffende casus. Er wordt een willekeurige casus gekozen die op een openbare plaats wordt opgehangen. De jongeren krijgen allemaal kaartjes waar de verschillende rollen op staan. Zij zullen de rol die zij het beste bij zichzelf vinden passen, gekoppeld aan de desbetreffende casus, bij de casus neerleggen. Wij zullen een voorbeeld van een casus en rol laten zien en doen er een voor. (Mogelijkheden creëren om aanvulling te geven op bepaalde rollen die gespeeld kunnen)
Rollen:	• Deelnemer Wat doet een deelnemer → Samen met anderen meedoen aan activiteit • Initiatiefnemer Wat doet een initiatiefnemer → Samen met de begeleider, kijken naar wat voor activiteit er gedaan gaat worden, waar en wat hiervoor nodig is. • Ondersteuner/maatje Wat doet een ondersteuner → Als ondersteuner of maatje, help je iemand die ook meedoet met de bijeenkomsten en werk je samen aan de activiteiten. • Vrijwilliger Wat doet een vrijwilliger → Meehelpen met datgene wat moet gebeuren voor de activiteit zonder hier iets voor terug te verwachten. • Combinatie van rollen • Geen rol
Voorbeeldcasus:	<u>Benodigdheden:</u> - Plaatjes met poppetjes initiatiefnemer, deelnemer, ondersteuner/maatje, vrijwilliger, meerdere rollen en geen rol. -Casussen visueel gemaakt - Attribuut voor ander persoon <u>Vorbereiding chill avond:</u> Fenne en Lisanne willen graag een chill avond organiseren. Lisanne: ik verveel me waarom is hier niks leuks te doen... Initiatiefnemer → Fenne: ik denk dat ik een chill avond ga organiseren voor iedereen. Lisanne kan je mij even helpen ik weet niet zo goed wat ik allemaal moet doen.. Ondersteuner → Lisanne: oké is goed, wat hebben we nodig voor een chill avond en hoeveel mensen komen er? Zullen we samen de muziek uitzoeken? Deelnemer → Fenne: Ik denk dat Henk (teddybeer) wel mee wil doen aan deze bijeenkomsten.

Casussen:	• Een discoavond voor jongeren. Welke rol neem je aan? • Een spellenavond voor jongeren. Welke rol neem je aan? • Een avond met knutselactiviteiten voor jongeren. Welke rol neem je aan? • Een kookavond voor jongeren. Welke rol neem je aan? • Een avond met sportactiviteiten voor jongeren. Welke rol neem je aan? • Een straatfeest voor jongeren. Welke rol neem je aan?
Nadat de jongeren een keus heeft gemaakt van welke rol hij/zij wil innemen bij de desbetreffende casus gaan we deze verder uitwerken door middel van vragen.	-Welke sociale rol heb je bij deze casus gekozen? -Waarom past deze rol het beste bij jou in deze casus? -Hoe voel jij je bij deze rol? -Welke waarde zie je in deze rol? -Welke taken horen bij deze rol? -Wat verwachten mensen van jou? -Hoe denk je dat de omgeving jou ziet? -Hoe zie jij jezelf? Als cliënt? Of als burger? -Wat heb je nodig van anderen mensen?
Rollen aan activiteit koppelen (optioneel)	Daarnaast is er nog de mogelijkheid om de rollen te koppelen aan activiteiten. Er wordt dus gekeken naar een bepaalde rol en de jongeren bedenken welke activiteit ze aan die rol zouden willen koppelen. -Voor welke activiteit neem jij de rol van ondersteuner/maatje aan? -Voor welke activiteit neem jij de rol vrijwilliger aan? -Voor welke activiteit neem jij de rol initiatiefnemer aan? -Voor welke activiteit neem jij de rol deelnemer aan? -Voor welke activiteit neem jij meerdere rollen aan? -Voor welke activiteit neem jij geen rol aan?
Slot (+/- 15 minuten)	-Tips en tops voor de volgende bijeenkomst -Bedanken

Bijlage C. Interviewleidraad focusgroep burgers

Gegevens	Datum: 8 mei 2018 Tijd: 90 minuten (19:00 tot 20:30) Benodigdheden: Koffie, thee, cake, stiften, wenswolken, laptop Plaats: Duiven Locatie: KerkvoorNu
Inleiding (+/- 15 min)	- Bedanken voor aanwezigheid. - Ons voorstellen, korte uitleg (doel) onderzoek ter verduidelijking uitleggen wat inclusie, georganiseerde vrije tijd en rol betekent voor ons. - Naamkaartje, voorstellen aan de hand van naam leeftijd, hoe lang woon je in Duiven, motivatie meewerken onderzoek. - Doel van het interview: antwoord krijgen op alle deelvragen. - Vastleggen van interview: De vijf respondenten geven hun goedkeuring door middel van een handtekening voor audio opname. Het interview wordt vervolgens getranscribeerd en open en gesloten gecodeerd. - Anonimiteit en terugkoppeling: We vragen de respondenten hoe zij genoemd willen worden in het verslag en geven aan dat er teruggekoppeld zal worden middels een samenvatting.
Kern (+/- 45 minuten)	
Deelvraag 1:	- <i>Hoe ziet u inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?</i> - <i>Doet u nu al iets om inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd te verbeteren?</i> - <i>Hoe kan een initiatief met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd er volgens u uitzien?</i> - <i>Hoe kunt u aan desbetreffend initiatief bijdragen?</i> - <i>Wanneer heeft u vertrouwen in een persoon?</i> - <i>Welke rol past het beste bij u? (Initiatiefnemer, Ondersteuner of begeleider, Vrijwilliger, Deelnemer)</i> - <i>Welke taken horen bij deze rol?</i> - <i>Welke verwachtingen horen bij deze rol?</i> - <i>Welke rol ziet u voor mensen met een lichte verstandelijke beperking? (Deelnemer, Initiatiefnemer, Ondersteuner of maatje)</i> - <i>Welke taken horen bij deze rol?</i> - <i>Welke verwachtingen horen bij deze rol?</i> - <i>Heeft u vertrouwen in een persoon met LVB die deze rol uitvoert?</i> - <i>Welke rol ziet u voor de gemeente? (de rol van Faciliterend, Wettelijk, Initiatiefnemer, Ondersteuner of begeleider, Vrijwilliger, Deelnemer)</i> - <i>Welke taken horen hierbij?</i> - <i>Welke verwachtingen horen hierbij?</i>

Deelvraag 2:	- <i>Wat doe uzelf in uw vrije tijd?</i> - <i>Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan meedoen? Waarom wel/niet.</i> - <i>Heeft u behoefte aan georganiseerde activiteiten in de vrije tijd? Waarom wel/niet.</i> - <i>Wat zijn uw wensen en behoeften als het gaat om georganiseerde activiteiten in de vrije tijd?</i> - <i>Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan meedoen? Waarom wel/niet.</i> - <i>Wanneer bent u bereid mensen met een lichte verstandelijke beperking te betrekken?</i> - <i>Hoe kan de waarde 'erbij horen' voor de jongeren met een LVB versterkt worden?</i>
Deelvraag 3:	- <i>Op welke bestaande voorzieningen kan volgens u aangesloten worden?</i> - <i>Welke mogelijkheden heeft u om bij te dragen aan inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?</i> - <i>Welke mogelijkheden ziet u binnen Duiven voor georganiseerde vrije tijd?</i>
Slot (+/- 15 min)	- Heeft u nog aanvullingen? - Wilt u nog iets anders kwijt? - Heeft u nog tips/tops met betrekking tot dit gesprek? - Kort samenvatten wat er is verteld + vervolgstappen - Bedanken en afsluiten

Bijlage D. Vragenlijst Sociaal domein en burgers deelvraag 3

Vragenlijst burgers en Sociaal domein

Onderstaande vragen zijn opgesteld om antwoord te krijgen op *deelvraag 3. Wat zijn de mogelijkheden binnen gemeente Duiven om inclusie op het gebied van georganiseerde vrije tijd te bevorderen?*

Waarom: We willen weten of er nog bestaande voorzieningen naar voren komen die wij nog niet betrokken hebben in het onderzoek zodat dit in de toekomst wel nog gedaan kan worden. Daarnaast willen we weten welke mogelijkheden andere hebben om inclusie te bevorderen zodat hierop ingespeeld kan worden. Als laatste willen we weten of er nog nieuwe dingen/ideeën naar voren komen die mogelijk zijn in de gemeente. Deze kunnen in het implementatieplan meegenomen worden.

Datum:

Plaats:

Leeftijd:

Geslacht:

Vragen

Vraag 1. Op welke bestaande voorzieningen kan volgens u aangesloten worden?

Vraag 2. Welke mogelijkheden heeft u om bij te dragen aan inclusie met betrekking tot georganiseerde vrijetijdsbesteding?

Vraag 3. Welke mogelijkheden ziet u binnen Duiven voor georganiseerde vrijetijdsbesteding?

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Met vriendelijke groet,

Fenne van Esseveldt en Lianne van Eldik

Bijlage E. Vragenlijst deelvraag 1,2 en 3. burgers

Beste meneer/mevrouw,

Wat fijn dat u bereid bent om onze vragenlijst in te vullen en geïnteresseerd bent in ons onderzoek. Dit is DE kans om uw mening te geven over inclusie en georganiseerde vrijetijdsbesteding, zodat er ook echt wat wordt gedaan met uw mening! Op deze manier kan de gemeente Duiven ervoor zorgen dat er beter op uw wensen en behoeften aangesloten wordt. Door middel van deze vragenlijst willen wij er graag achter komen wat u ziet als rol voor de burger, gemeente en mensen met een lichte verstandelijke beperking, maar nog belangrijker wat uw wensen en behoeften zijn met betrekking tot georganiseerde vrije tijd en welke mogelijkheden u hiervoor binnen Duiven ziet. We willen u erop attenderen dat u door mee te doen aan deze vragenlijst nergens aan vast zit. We zijn enkel en alleen heel dankbaar dat u deze vragenlijst invult en nemen uw mening mee! U kunt uw antwoorden achter de gestelde vraag typen. Bij meerkeuze vragen kunt u uw gekozen antwoord vetgedrukt maken en naar ons terug sturen.

Uitleg begrippen

* Inclusie: Met inclusie bedoelen we in dit onderzoek het proces waarbij ieder mens, ongeacht zijn (on)mogelijkheden en beperkingen, de kans krijgt om zijn leven naar eigen inzicht in te richten en om gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving (Vosters et al., 2013). Bij dit onderzoek gaat het om de 'sociale' inclusie. Sociale inclusie bestaat uit interpersoonlijke relaties, vertrouwen hebben in elkaar en het erbij horen in de samenleving.

* Georganiseerde vrije tijd: Met georganiseerde vrije tijd bedoelen we in dit onderzoek een activiteit die door een organisatie is georganiseerd. Denk hierbij aan sociale-, jongeren- of doelgroepgerichte verenigingen. Tijdens georganiseerde vrije tijd ben je in contact met anderen of doe je samen een activiteit.

Uw wensen en behoeften

-Wat doe uzelf in uw vrije tijd?

-Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan meedoen? Waarom wel/niet.

-Heeft u behoefte aan georganiseerde activiteiten in de vrije tijd? Waarom wel/niet.

-Wat zijn uw wensen en behoeften als het gaat om georganiseerde activiteiten in de vrije tijd?

-Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan meedoen? Waarom wel/niet.

-Wanneer bent u bereid mensen met een lichte verstandelijke beperking te betrekken?

-Hoe kan de waarde 'erbij horen' voor de jongeren met een LVB versterkt worden?

Uw visie

- Hoe ziet u inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?
- Doet u nu al iets om inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd te verbeteren?
- Hoe kan een initiatief met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd er volgens u uitzien?
- Hoe kunt u aan desbetreffend initiatief bijdragen?
- Wanneer heeft u vertrouwen in een persoon?

Rol

- Welke rol past het beste bij u met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd?

Ter illustratie een voorbeeld: Zou u ervoor kiezen om het initiatief te nemen om een kook activiteit te organiseren, zou u hieraan deelnemen, zou u een jongere ondersteunen/ begeleiden, zou u hier alleen aan deel willen nemen of zou u liever meehelpen als vrijwilliger.

1. Initiatiefnemer
2. Ondersteuner of begeleider
3. Vrijwilliger
4. Deelnemer
5. Meerdere namelijk ...
6. Anders namelijk ...

- Welke taken horen bij de door u aangegeven rol denkt u?

Ter illustratie een voorbeeld: U heeft de rol van deelnemer gekozen. Wanneer ik deelneem aan een kookactiviteit dan zijn mijn taken als deelnemer à naar de kookactiviteit toe gaan, een schort om doen, ingrediënten in een kom doen, De taart in de oven doen, samen taart eten, naar huis.

Uw antwoord:

- Welke verwachtingen horen bij deze rol volgens u?

Ter illustratie een voorbeeld: U heeft de rol van initiatiefnemer gekozen. Bij de rol, horen verwachtingen als; mensen werven die mee willen doen met de kookactiviteit, samen bespreken wie welke ingrediënten regelt of zelf boodschappen doen, een ruimte regelen, voor koffie en thee zorgen.

Uw antwoord:

- Welke rol ziet u voor mensen met een lichte verstandelijke beperking op het gebied van georganiseerde vrije tijd?

1. Deelnemer
2. Initiatiefnemer
3. Ondersteuner
4. Vrijwilliger
5. Meerdere namelijk ...
6. Anders namelijk ...

-Welke taken horen bij deze rol denkt u?

-Welke verwachtingen horen bij deze rol volgens u?

-Welke rol ziet u voor de gemeente op het gebied van georganiseerde vrije tijd?

Uitleg bij dit begrip: De faciliterende rol van een gemeente omvat activiteiten die te maken hebben met het mogelijk maken, ondersteunen of stimuleren van activiteiten waarin zij niet de leiding heeft.

1. Faciliterend.
2. Wettelijk
3. Initiatiefnemer
4. Vrijwilliger
5. Deelnemer
6. Meerdere namelijk ...
7. Anders namelijk ...

-Welke taken horen hierbij denkt u?

-Welke verwachtingen horen hierbij volgens u?

Mogelijkheden

-Op welke bestaande voorzieningen kan volgens u aangesloten worden?

-Welke mogelijkheden ziet u binnen Duiven voor georganiseerde vrije tijd?

-Welke mogelijkheden heeft u om bij te dragen aan inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?

Einde vragenlijst!

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst. Wanneer u op de hoogte gehouden wil worden van de uitkomsten, kunt u hieronder uw mail adres opgeven. Mocht u tot slot nog aanvullingen, tips/tops of opmerkingen hebben dan kan dit ook hieronder worden vermeld.

Bijlage F. Codelijsten per focusgroep

De interviews geven antwoord op *deelvraag 1. Welke rol hebben belanghebbenden met betrekking tot inclusie op het gebied van georganiseerde vrije tijd voor jongeren met een LVB?* Met gekoppeld aan de literatuur wordt bedoeld of de naam van de code uit de literatuur komt of niet.

LVB Jongeren Deze codelijst is van 94 codes teruggebracht naar 20 axiale codes.			Burgers Deze codelijst is van 101 codes teruggebracht naar 22 axiale codes.			Sociaal domein Deze codelijst is van 101 codes teruggebracht naar 22 axiale codes.		
Nmr.	Naam code	Kop-peling theorie	Nmr.	Naam code	Kop-peling theorie	Nmr.	Naam code	Kop-peling theorie
1.	Samenwerken	Ja	1.	Vertrouwen	Nee	1.	Gemeente	Nee
2.	Sociaal netwerk	Ja	2.	Vrije tijd	Ja	2.	Burger bewust maken	Ja
3.	Gevoel	Nee	3.	Initiatieven	Nee	3.	Sociaal netwerk	Ja
4.	Initiatiefnemer LVB	Ja	4.	Samenwerken	Ja	4.	Samenwerken	Ja
5.	Deelnemer LVB	Ja	5.	Aanpassen van norm	Ja	5.	Faciliteren	Ja
6.	Vrijwilliger LVB	Ja	6.	Gemeente	Nee	6.	Initiatiefnemer Gemeente	Ja
7.	Maatje LVB	Ja	7.	Mogelijkheden	Ja	7.	Gevoel	Nee
8.	Burger bewust maken	Ja	8.	Burger bewust maken	Ja	8.	Initiatiefnemer LVB	Ja
9.	Omstandigheden die rol belemmeren	Ja	9.	Initiatiefnemer Gemeente	Ja	9.	Maatje LVB	Ja
10.	Gemeente	Nee	10.	Maatje burger	Ja	10.	Maatje burger	Ja

11.	Sociale omgangsnormen	Ja	11.	Maatje LVB	Ja	11.	Aansluiten niveau	Ja
12.	Vertrouwen	Nee	12.	Persoonsgebonden	Nee	12.	Initiatiefnemer burger	Ja
13.	Belemmerende/bevorderende factor	Nee	13.	Omstandigheden die rol belemmeren	Ja	13.	Mogelijkheden	Ja
14.	Diversiteit aanbrengen	Ja	14.	Initiatiefnemer burger	Ja			
15.	Niet verplichten	Nee	15.	Ontwikkelingsgericht	Nee			
16.	Verwachtingen	Nee	16.	Kennis hebben	Nee			
17.	Verantwoordelijk	Nee	17.	Niet verplichten	Nee			
18.	Ervaart omgeving als veilig	Ja	18.	Faciliteren	Ja			
19.	Aanpassen van norm	Ja	19.	Randvoorwaarden	Nee			
20.	Ervaart rol als waardig	Ja	20.	Aansluiten niveau	Ja			
			21.	Vrijwilliger burger	Ja			
			22.	Initiatiefnemer LVB	Ja			

Code aantal keer benoemd	Aantal keer benoemd door wie
Aanpassen van norm vier keer benoemd	Drie keer door burgers, één keer door jongeren
Aansluiten niveau vijf keer benoemd	Drie keer door burgers, twee keer door Sociaal domein
Behoeften twee keer benoemd	Twee keer benoemd door burgers
Bevorderende/belemmerende factor één keer benoemd	Één keer benoemd door jongeren
Burger bewust maken elf keer benoemd	Vier keer door burgers, één keer door jongeren, zes keer door Sociaal domein
Deelnemer LVB vier keer benoemd	Één keer door burgers, drie keer door jongeren
Diversiteit aanbrengen	Één keer benoemd door jongeren
Ervaart omgeving als veilig drie keer benoemd	Één keer door burger, twee keer door jongeren
Faciliteren vier keer benoemd	Twee keer door burgers, twee keer door Sociaal domein
Gemeente vijf keer benoemd	Vier keer door burgers, één keer door jongeren

Gevoel tien keer benoemd	Twee keer door burgers, zeven keer door jongeren, één keer door Sociaal domein
Initiatiefnemer burger vijf keer benoemd	Drie keer door burger, twee keer door Sociaal domein
Initiatiefnemer gemeente vijf keer benoemd	Drie keer door burger, twee keer door Sociaal domein
Initiatiefnemer LVB negen keer benoemd	Één keer door burgers, zes keer door jongeren en twee keer door Sociaal domein
Initiatieven drie keer benoemd	Drie keer benoemd door burger
Kennis hebben twee keer benoemd	Twee keer benoemd door burger
Maatje burger vier keer benoemd	Drie keer door burger, één keer door Sociaal domein
Maatje LVB vier keer benoemd	Één keer benoemd door burgers, twee keer benoemd door jongeren, één keer Sociaal domein
Mogelijkheden drie keer benoemd	Twee keer benoemd door burger, één keer door Sociaal domein
Niet verplichten twee keer benoemd	Één keer door burgers, één keer door jongeren
Omstandigheden die rol belemmeren tien keer benoemd	Burgers drie keer, jongeren zeven keer
Ontwikkelingsgericht twee keer benoemd	Twee keer benoemd door burgers
Persoonsgebonden vijf keer benoemd	Vijf keer benoemd door burgers
Randvoorwaarden vier keer benoemd	Vier keer door burgers
Samenwerken negentien keer benoemd	Vier keer Sociaal domein, zeven keer jongeren en acht keer door burgers
Sociaal netwerk negen keer benoemd	Vier keer door jongeren, vijf keer door Sociaal domein
Sociale omgangsnormen vijf keer benoemd	Vijf keer benoemd door jongeren
Verantwoordelijk één keer benoemd	Één keer benoemd door jongeren
Vertrouwen zeven keer benoemd	Vier keer door burgers, drie keer door jongeren
Vrije tijd zes keer benoemd	Zes keer benoemd door burgers
Vrijwilliger burger vier keer benoemd	Twee keer door burger, één keer door jongeren, één keer door Sociaal domein
Vrijwilliger LVB één keer benoemd	Één keer benoemd door jongeren
Wettelijk één keer benoemd	Één keer benoemd door Sociaal domein

Bijlage G. Analyse vragenlijst deelvraag 1,2 en 3 burgers

	Burger 6.	Burger 7.	Burger 8.	Burger 9.
Wensen en behoeften				
<i>Vraag 1.</i> Wat doe uzelf in uw vrije tijd?	Huishouden en sporten, fitness.	In mijn vrije tijd doe ik graag leuke dingen met mijn vriendin of vrienden. Daarnaast vind ik het fijn om te sporten en kijk ik graag een filmpje of lees een boek.	Ik ga er graag op uit met vrienden/ familie, dagtripjes, vakantie, winkelen, sporten	Wandelen met de hond, sporten, uit eten.
<i>Vraag 2.</i> Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan meedoen? Waarom wel/niet.	Ja, omdat iedereen kan fitnessen maar dat moet dan op maat gegeven worden. Met extra begeleiding. Er zit een man met het Syndroom van Down in de sportschool en die doet mee met spinning lessen en die gaat daarna ook gewoon koffie drinken met de hele spinning groep en hij wordt gewoon geaccepteerd. Iedereen kent hem op de sportschool en dat gaat prima. Hij is dol op gitaar en doet dan een gitaar na wij laten hem dan zijn ding doen.	Ik kan me niet voorstellen dat jongeren met een LVB meedoen aan mijn vrijetijdsactiviteiten. Wanneer ik met mijn vriendin ben doe ik sowieso niet echt dingen waar anderen aan mee kunnen doen. Mijn vrienden en ik gaan voornamelijk op stap. Ik kan mij op mijn beurt niet voorstellen dat iemand anders dan wijzelf met ons mee zouden willen, omdat een groep vrienden zich vormt op basis van gemeenschappelijke hobbyen en matchende karakters. De kans dat 'anderen' zich thuis voelen binnen onze groep lijkt mij niet vanzelfsprekend. Daarnaast zijn dingen als film kijken en een boek lezen vooral dingen die ik alleen doe, dus dat is ook uitgesloten.	Ja dat kan ik mij voorstellen. Maar soms is dit afhankelijk van welk netwerk ze hebben die ondersteunend zijn, door de stap te maken of mee te doen.	Ja bij alle drie de activiteiten, zolang je maar rekening houdt met hun mogelijkheden.

		Wel kan ik mij voorstellen dat jongeren met een LVB mee kunnen doen aan de sporten die ik beoefen. In voetbalteams is er denk ik altijd een plek voor ze en ook in de sportschool kunnen zij, eventueel onder begeleiding, goed uit de voeten.		
Vraag 3. Heeft u behoefte aan georganiseerde activiteiten in de vrije tijd? Waarom wel/niet.	Ja, omdat hoe meer zielen hoe meer vreugd. Samen een leuke avond hebben.	Persoonlijk ben ik niet zo'n fan van georganiseerde activiteiten, omdat ik mijn eigen vrije tijd zelf wel in kan vullen.	Ja, ik vind het leuk om nieuwe mensen te ontmoeten	Nee, omdat wij liever onze activiteiten zelf willen indelen.
Vraag 4. Wat zijn uw wensen en behoeften als het gaat om georganiseerde activiteiten in de vrije tijd?	Buurt BBQ, Dagje pretpark, dagje weg.	Ik kan mij indenken dat mensen deel willen nemen aan georganiseerde activiteiten. Mocht ik hieraan deelnemen, dan zou ik iets willen in de trant van groepsgewijs fitnessen. In het Horsterpark zijn voldoende mogelijkheden om een parcoursje uit te zetten. Hieraan kunnen ook jongeren met een LVB meedoen.	Festivals	-
Vraag 5. Kunt u het zichzelf voorstellen dat jongeren met een lichte verstandelijke beperking hieraan	Ja, zolang het aangepast is op hun behoefte. Als mensen in mijn buurt wonen bij de buurt BBQ dan zou ik er wel contact mee maken.	Ik kan mij goed voorstellen dat jongeren met een LVB mee doen aan deze activiteiten. Zij kunnen sporten en door het in teamverband te doen kunnen alle deelnemers elkaar helpen.	Ja, afhankelijk van genres muziek, de interesse moet er wel zijn.	Ja, omdat ze in onze optiek behoefte hebben aan duidelijkheid en een bepaalde structuur.

meedoen? Waarom wel/niet.				
<i>Vraag 6.</i> Wanneer bent u bereid mensen met een lichte verstandelijke beperking te betrekken?	Als het mijn burens zijn of bekenden zijn dan wil ik deze wel uitnodigen. Het maakt mij niet uit of iemand een beperking heeft of niet, ik zal het gesprek wel aangaan. Ik zal alleen niet zomaar in 1x een vreemde aanspreken.	Ik ben bereid om mensen met een LVB te betrekken bij mijn activiteiten als zij in een groepsverband deelnemen aan de sporten die ik ook beoefen. Ik denk dat dit ook mijn enige vrijetijdsbesteding is waarbij ik deze jongeren kan betrekken. Ik denk dat dit ook wel een mogelijkheid biedt om elkaar beter te leren kennen, aangezien je met sport toch samen moet afzien om een bepaalde prestatie te behalen.	Ten alle tijden.	Altijd, als het in te passen is.
<i>Vraag 7.</i> Hoe kan de waarde 'erbij horen' voor de jongeren met een LVB versterkt worden?	Behandelen zoals je zelf ook behandeld wil worden. Elkaar accepteren.	Ik denk dat deze jongeren het gevoel hebben 'erbij te horen' als zij ook daadwerkelijk worden betrokken bij een activiteit of proces. Wanneer zij net als 'de anderen' onderdeel uitmaken van een groep en zij ook dezelfde persoonlijke doelen kunnen verwezenlijken, dan kan ik mij voorstellen dat zij zich onderdeel van de groep voelen.	Door maatjes te koppelen aan maatjes?	Door ze er echt bij te betrekken en ze zelf beslissingen te laten nemen indien mogelijk.
Visie				
<i>Vraag 8.</i> Hoe ziet u inclusie met betrekking tot georganiseerde	Ik zie het wel voor me, maar ik zie het in deze tijd niet gebeuren. Iedereen	Voor mij is inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd een situatie waarbij de	Per gemeente meerdere activiteiten per jaar afgestemd op behoefte en toegang	Samen met mijn partner "dingen" doen of samen met vrienden "dingen" doen.

vrije tijd?	wordt egoïstischer en denkt alleen maar aan zichzelf. Deze initiatieven moeten in Duiven meer openbaar gemaakt worden. De dingen die er al bestaan. Wanneer het warm weer is een watergevecht organiseren.	jongeren met een LVB (waar het in dit onderzoek om draait) de kans om de dingen te doen die zij het liefst willen doen. Willen zij voetballen, dan moeten zij dit in groepsverband kunnen doen. Willen zij chillen met elkaar of iets anders, dan moeten zij gelijke mogelijkheden hebben om dit ook te verwezenlijken.	voor iedereen. De burgers betrekken bij de organisatie.	
Vraag 9. Doet u nu al iets om inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd te verbeteren?	Nee, ja ik ga wel eens naar het Horsterpark.	Zelf doe ik niets met betrekking tot inclusie. Dat komt ook meer, omdat ik niet echt in de situatie kom om hier iets aan te doen. Ik doe veel individuele dingen, waardoor het nooit echt van toepassing is.	Ja altijd gedaan, veel samengewerkt met jongerencentra in Arnhem om de kwetsbare jeugdigen die ik begeleidde mee te laten doen en samen met andere jeugdigen in de wijk te verbinden, dit door bijv activiteiten als een toernooi, inloopavonden en buurtfeesten te organiseren.	Ja, betrokkenheid bij schuttersfeest, Carnaval en oudejaarsviering.
Vraag 10. Hoe kan een initiatief met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd er volgens u uitzien?	Filmavond, spelletjesavond, op het werk stage aanbieden.	Ik ga het weer op sport betrekken. Ik kan mij voorstellen dat iedereen graag sport en dat diegene ook de mogelijkheid moeten krijgen om mee te doen. Als we in Duiven nou op een zaterdagmiddag een soort obstaclerun maken waarbij er teams worden gevormd	Maatjesprojecten.	Groepsexcursie met sociale activiteiten.

		en deze samen over de finish moeten komen.		
Vraag 11. Hoe kunt u aan desbetreffend initiatief bijdragen?	Organiseren van dit initiatief, meehelpen of voorstellen om dit te doen.	Ik kan hier aan bijdragen door samen met jongeren met een LVB een team te vormen en zo deel te nemen aan deze activiteit.	Door jeugdigen/ jongvolwassenen die ik begeleid te ondersteunen door met elkaar een project op te zetten	Zelf activiteiten inbrengen.
Rol				
Vraag 12. Welke rol past het beste bij u met betrekking tot inclusie en georganiseerde vrije tijd?	Ondersteuner/begeleider en vrijwilliger.	Deelnemer.	Ondersteuner/begeleider en deelnemer.	Begeleider, vrijwilliger en deelnemer.
Vraag 13. Welke taken horen bij de door u aangegeven rol denkt u?	Onderzoeken wat wel en niet kan en eventueel plekken uitzoeken wat wel en niet kan. Over deze plekken weet ik nog niks maar het zou fijn zijn als dit meer bekendheid krijgt.	Wanneer ik deelneem aan de sportactiviteit ga ik na het omkleden beginnen aan de warming-up. Dan neem ik de hindernissen en ga al hardlopend naar de volgende. Bij de hindernissen help ik teamgenoten bij het nemen van deze obstakels. Daarna nemen we gezamenlijk een douche, drinken een biertje (of fris) en gaan naar huis.	Ondersteunen bij ontmoetingen, organisatie (project samen ontwikkelen), mee doen met de activiteiten die worden georganiseerd.	Bedenken en dan alle rollen uitwerken, inclusief onze eigen acties.
Vraag 14. Welke verwachtingen horen bij deze rol volgens u?	Dat je echt meehelpt en een steentje bijdraagt.	Bij deze rol verwacht ik vooral om een helpende hand te bieden aan de andere deelnemers.	Als hulpverlener ondersteunen in het proces/ de uitvoering.	Omdat we graag alle rollen willen spelen zal ons verwachtingspatroon vrij hoog liggen en daar zullen we ons dan ook voor inspannen om dit

				maximaal goed te laten verlopen. Dit betekend dan automatisch veel tijd in de voorbereiding steken, veel tijd vrijmaken om alle rollen goed door te spreken en vooruit te denken.
Vraag 15. Welke rol ziet u voor mensen met een lichte verstandelijke beperking op het gebied van georganiseerde vrije tijd?	Deelnemer, initiatiefnemer, ondersteuner en vrijwilliger.	Deelnemer.	Deelnemer, initiatiefnemer, ondersteuner, vrijwilliger.	Deelnemer en ondersteuner.
Vraag 16. Welke taken horen bij deze rol denkt u?	Zelf initiatief nemen om mensen te vragen of met ideeën te komen, een van ons moet dat dan echt te regelen maar de ideeën kunnen ze zelf brengen. Ondersteuner meedenken om alles te plannen.	Sportspullen pakken, naar de activiteit komen, omkleden, sporten, douchen, naar huis.	Meedoen binnen de mogelijkheden van de jeugdige. Onderzoeken waar passie en kracht ligt per individu en inzetten.	Deelnemer mag duidelijk zijn maar als ondersteuner helpt degene met een LVB met inzicht te geven in wat wel mogelijk is voor de andere deelnemers.
Vraag 17. Welke verwachtingen horen bij deze rol volgens u?	Zelfde als wat ik van iedereen zal verwachten, het zal waarschijnlijk iets langer duren en je moet als initiatiefnemer iets vaker wat zeggen of begeleiden en helpen.	Aanwezig zijn, doorzettingsvermogen.	-	Hoge verwachtingen mits we bereid zijn om goed te luisteren en kijken naar degene met een LVB en die dan in zijn waarde inzetten en maximaal tot rendement te laten komen.

				Wij geloven dat met name daarin de kracht van het samen doen schuilt.
Vraag 18. Welke rol ziet u voor de gemeente op het gebied van georganiseerde vrije tijd?	Faciliterend, wettelijk en initiatiefnemer.	Faciliterend, initiatiefnemer.	Wettelijk, faciliterend, initiatiefnemer, vrijwilliger, deelnemer.	Faciliterend, deelnemer en wettelijk.
Vraag 19. Welke taken horen hierbij denkt u?	Uit hun zelf dingen organiseren en vooral veel reclame maken en laagdrempelig houden. Als er een plan komt of iemand komt naar de gemeente dat ze dit ook steunen en niet meteen afwijzen omdat het geld kost.	In mijn ogen moet de gemeente zeker in het beginstadium initiatief nemen om een activiteit op te zetten en daarnaast moeten zij deze activiteit promoten, uitzetten en organiseren.	Geld beschikbaar stellen, bedrijfsmatig ondersteunen, meedoen.	Faciliterend door tijd, geld en andere middelen beschikbaar te stellen Deelnemer door ook als overheid te laten zien dat samenwerking met mensen met een LVB kan en dat als overheid ook uitdragen. Wettelijk om de kaders aan te geven waarin iets moet en mogelijk is.
Vraag 20. Welke verwachtingen horen hierbij volgens u?	Serieus nemen en niet onderop de stapel komt maar ermee aan de slag wordt gegaan.	Alles moet soepel verlopen.	-	Het behalen van de taken hierboven beschreven.
Mogelijkheden				
Vraag 21. Op welke bestaande voorzieningen kan volgens u aangesloten worden?	Meer bekendheid voor bestaande initiatieven komen.	Contact zoeken bij een sportschool in Duiven of bij DVV. Daarnaast contact zoeken met de KerkvoorNu of Uniek.	Bij de vrijwilligersprojecten, organisaties in de wijk die al gebundeld zijn, jongerencentra/ kwartiermakers.	Geen idee, we kennen de situatie in Duiven niet.

Vraag 22. Welke mogelijkheden ziet u binnen Duiven voor georganiseerde vrije tijd?	Sporten kan overal, Zaal met filmprojector in Duiven.	KerkvoorNu of Uniek, of een sportorganisatie in Duiven.	Mikado betrekken.	Zie hierboven.
Vraag 23. Welke mogelijkheden heeft u om bij te dragen aan inclusie met betrekking tot georganiseerde vrije tijd?	BBQ organiseren.	-	Ondersteunen bij inventariseren van behoefte tot aan het implementeren van georganiseerde activiteiten.	Zie hierboven.

Bevindingen:

Drie van de vier burgers kunnen het zich voorstellen dat LVB jongeren dezelfde vrijetijdsbesteding hebben als zichzelf. Ze kunnen het zich wel allemaal voorstellen dat de jongeren behoefte hebben aan georganiseerde vrijetijdsbesteding. Zelf heeft twee van de vier burgers hier maar behoefte aan. Twee van de vier burgers willen jongeren met een LVB betrekken bij hun activiteiten mits ze de jongeren via via kennen. De andere twee zouden de jongeren ten alle tijden betrekken. Twee van de vier burgers zijn wel al bewust bezig met het bevorderen van inclusie, de andere twee niet. De burgers geven zichzelf de rollen ondersteuner/begeleider, vrijwilliger en deelnemer als het gaat over georganiseerde vrije tijd. Ze geven de LVB jongeren voornamelijk de rol van deelnemer. En de gemeente geven ze voornamelijk de faciliterende en wettelijke rol. Twee van de vier burgers geeft aan niet voldoende inzicht te hebben in de mogelijkheden en bestaande instanties in Duiven om te kunnen kijken waar er aangesloten kan worden.

Bijlage H. Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens

Bijlage 7: Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Studentnummer	550361
Naam	Lisanne, Elisabeth, Annick v. Eldik
Opleiding	Pedagogiek
Geboortedatum	2-3-11-1995
Geboorteplaats	Zwolle

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze Gedragscode. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	15-3-2018
Handtekening	Lisanne van Eldik.

Bijlage 7: Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Fenne van Esseveldt

Studentnummer	<i>550173</i>
Naam	<i>Fenne van Esseveldt</i>
Opleiding	<i>Pedagogiek</i>
Geboortedatum	<i>20-12-1992</i>
Geboorteplaats	<i>Renner</i>

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze Gedragscode. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	<i>17-3-2010</i>
Handtekening	<i>Fenne van Esseveldt</i>